

VILA

ČASOPIS ZA LIKU I VELEBITSKO PRIMORJE * VELJAČA 2008. * BR.14 (106)* CIJENA 10 KUNA* ISSN 1331-7059

MARTIN PASTUOVIĆ

Put do uspjeha

Spomenik
Šimi
Starčeviću
Kako napreduje?

L.D.
JAREBICA
Senj

Lički
narodni
recepti

Lička palenta
Muškardin na Podgorski

Lička
svinjokolja

Od ovog broja:

Kutak **Informacijskih Tehnologija** **PC RAČUNALO - OSNOVE**

LELEBITA

Budite jaki u svakom poniženju!

Božićna čestitka gopićko-senjskoga biskupa mons. dr. Mile Bogovića

Dragi vjernici!

Često nam se događa da se ljudi neispravno postavljaju prema nama, da nam ne priznaju zasluge koje nam pripadaju, pače da nas krivo optužuju. Ne bi valjalo kada bi nas tada obuzela nemoć i svijest da ništa ne možemo. Imamo, doduše, moralno pravo tražiti da nam drugi priznaju što smo zaslužili i da tražimo da nas se sudi po pravdi. No ima mnogo slučajeva kada nećemo uspjeti ni u jednom ni u drugom. Jednako ne bi valjalo kada bismo sve snage potrošili u dokazivanje kako smo zaslužni i kako nas krivo optužuju. U prvom slučaju bismo doista doživjeli poraz, a u drugom slučaju postali bismo nesposobni da nešto pozitivno poduzmemo za sebe i druge. Možemo pitanje proširiti od pojedinca na cijeli narod.

Većina, naime, našeg naroda osjeća da nismo dobili priznanje za zasluge koje nam pripadaju, pače da mnogi zaslužni nerijetko bivaju krivo optuženi. Pitamo se je li dobro da nas zbog toga obuzme nemoć, da sve svoje snage trošimo na dokazivanje naše ispravnosti, odnosno u dokazivanju neispravnosti optužbi protiv nas?

Postoji bolji izlaz. I našim preplašenim srcima Bog poručuje: „Učvrsti svoje srce i budi jak“ (Sir 2, 2)! U Došašću slušamo glas proroka Izaije: „Recite preplašenim srcima: Budite jaki“ (Iz 35, 4)!

Navodim ovdje naš narod kao primjer koji nam je bliz i shvatljiv, ali slična ponižavanja događala su se i događaju drugim narodima i narodnosnim skupinama.

Najjasniji i najjači odgovor na sve naše ugroženosti i ponižavanja Bog je dao po otajstvu utjelovljenja svoga Sina, što na poseban način slavimo o Božiću. Bog je u Isusu Kristu bio izložen ugroženosti i poniženjima od rođenja pa do Kalvarije. U toj Božjoj slabosti bila je nevjerovatna snaga koja je podignula cijeli svijet. To je dobro shvatio sv. Pavao i zato kaže: „Kad sam slab, onda sam jak“ (2 Kor 12, 10).

Naime, Isus Krist ne samo da od svoje okoline nije bio uvijek ispravno vrednovan, nego je često i krivo optuživan. Na temelju krive optužbe osuđen je na smrt. No, on je dao najbolji odgovor kako se čovjek u takvim okolnostima treba postaviti. Nije trošio život tražeći od svijeta pravdu za sebe. Nije zbog toga što su ga ponižavali ljudi odustao od njihova spašavanja. Pače, u poniženju pokazao je snagu svoje volje i ljubavi.

Tu su snagu imali oni koji su prvi bili svjedoci pojave utjelovljenog Sina Božjega u nemoći. Zato su Marija i Josip mogli podnijeti sablazan što se Sin Božji rađa u nesigurnim okolnostima, što je zarana morao prihvatiti sudbinu prognanika na zemlji. Za vrijeme Isusova javnog djelovanja nikakva mržnja prema njemu nije mogla ugasiti njegovu ljubav prema svima, nikakva zloća koja se na njega sručila, nije urušila njegovu dobrotu. Nije čak nikoga prijavio za uvrede i ponižavanja, iako je od onoga koji ga je udario tražio obrazloženje zašto ga udara (usp. Iv 18, 23). Ništa ga nije zaustavilo da spasenje zasluži svakom čovjeku, pa i onima koji su vikali: „Raspni ga“ (Iv 19, 15)!

Ići tim putem, nije lako, ali - nakon što je Krist njime prošao - moguće je. Treba povjerovati ljubavi, kako reče sv. Ivan (usp. 1 Iv 4, 16). Nije samo vrijedno pronaći načina da se teškoća oslobodiš; još je važnije biti tako jak da se možeš nositi s njima. Tada nosiš spasonosni križ za sebe i za braću.

Mnogi danas previše snage troše da osiguraju svoja prava i da ih se oslobodi svake optužbe. Nije to nešto loše, pogotovo ako time učvršćujemo u svojoj sredini osjećaj za pravdu i istinu. No, događa se da nas to iscrpi do takve nemoći da izgubimo vjeru u pravdu i istinu, ili još gore, da i sami povjerujemo u korisnost nepravde i kriva optuživanja. Toj napasti podložan je svaki pojedinac. Tu jabuku napasnik nudi i našem narodu kao zajednici. Bilo bi štetno da tu jabuku grizemo. Tada bismo posvjedočili svoju slabost i sami sebe ponižavali. Trebamo biti jaki i nadvladati tu napast. Svjetlo za izlazak iz začaranog kruga za svakoga od nas zasvijetlilo je u Betlehemu pred više od 2000 godina.

**+ Mile Bogović,
gopićko-senjski biskup**

U Gospiću, na dan hrvatskog mučenika sv. Nikole Tavelića, 14. studenog 2007. godine.

VILA VELEBITA
časopis Like i Velebitskog primorja

Osnivač i izdavač:
Udruga Ličana "Vila Velebita"
Ul. kneza Ljudevita Posavskog 37, Zagreb
Tel.: 01/4635-888

Za izdavača:
doc.dr.sc. Milan Vrkljan
predsjednik Udruge

Glavni urednik:
doc.dr.sc. Milan Vrkljan

Uredništvo:
Dr. Jure Murgić, Avenka Butković, prof.
Luka Maršić (pomoćnici glavnog urednika),
Tihomir Marjanović, Jasmina Milinović
Katalinić, Ivica Sokolić, fra Draženko
Tomić, Dijana Fišter, Vlado Marić

Suradnici:
Jasna Čutić, Josipa Dasović, Mirjana
Greblo, Ana Jelinić, Karolina Vidović
Krišto, Mladen Kukina, Željko Popović,
Marin Smolčić, Željko Mataija, Ana-Maria
Devčić, Dražen Prša, Lucija Tomljenović,
Ana Tomljenović, dr. sc. Željko Holjevac,
Dorothea Prpić, Milan Murgić, Željko
Starčević, Milan Ostović

Adresa uredništva:
Vila Velebita,
Ul. kneza Ljudevita Posavskog 37, Zagreb
Tel./Fax.: 01/4635-888
e-mail: urednistvo@vila-velebita.hr
www.vila-velebita.hr

Grafička priprema:
Tihomir Marjanović

Fotografije:
Tihomir Marjanović,
Arhiv Vile Velebita,
Internet photo pages.

Tisak:
ZKANJE d.d., Zagreb

Broj žiro-računa:
2360000-1101435362

Cijena jednog primjerka:
10,00 kuna

Naklada: 5000 primjeraka

Upravni odbor Udruge:
dr. sc. Milan Vrkljan, predsjednik / dr. sc.
Ante Bežen / Stjepan Bićan, dipl.iur /
Tomislav Crnić, dipl.ing / Ivica Francetić,
dipl.ing / Nikola Jurković / Ivan Krpan,
dipl.ing / Josip Milinković / Damir
Miškulin, dipl.ing / Željko Radošević,
dipl.ing / prof. Petar Rajković / dr. sc. Ivan
Šimunić

Nadzorni odbor Udruge:
Nikola Kostelac, dipl.ing, predsjednik /
Predrag Čudina / Josip Zdunić, dipl.iur/

ISSN 1331-7059
EAN-13 code: 9771331705001

IZ SADRŽAJA

ZAGREB

Martin Pastuović

Intervju sa Martinom Pastuovićem, dugogodišnjim potpredsjednikom Uprave i članom Nadzornog odbora PLIVE.

Cijelo vrijeme, tijekom školovanja, sam radio. Primjerice, raznosio mlijeko, čuvao blago i dosta uspješno igrao juniorski nogomet u požeškom klubu. Osobito sam volio kemiju i matematiku, pa su mi profesori preporučili nastavak školovanja u Zagrebu. Tako sam 1957.g. preselio u Zagreb. I, upravo se ovih dana navršilo pola stoljeća mog života u Zagrebu.

Piše: Avenka Butković

3

9

KARLOBAG

Spomenik Šimi Starčeviću

U Karlobagu Odbor za izgradnju spomenika donio odluku: Spomenik Šimi Starčeviću krajem ožujka 2008. godine bit će postavljen ispred crkve sv. Karla Boromejskog.

Piše: Vlado Marić

10

Ante Pađen - arhitekt

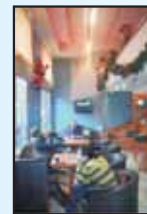
Arhitekt Ante Pađen iz Zagreba završio projekt uređenja trga ispred crkve Sv. Karla Boromejskog.

Piše: Milan Vrkljan

14

Kafić BlueUp u Zagrebu

Nedjeljna kavica u kulturnom kafiću BlueUp, okuplja lištu Ličana u Trajinskoj 66 u Zagrebu.

IZ SADRŽAJA

15

Ličanke na studiju u Zagrebu

17

PC računala

Kutak Informatičkih Tehnologija

19

Aerodrom Otočac

20

Sirana "EKO GACKA"

23

L.D. "Jarebica" - Senj

25

Ljudska prava

27

Slunjska Gradina/Slovin-grad

29

"Gospić" u finalu Kutije šibica

Finale je gularni ti-j ali u se "Nacional" njima.

Piše: Mladen Kukina

Piše: prof. Luka Maršić

Hrvati kao narod koji se stoljećima borio za svoju slobodu a često i slobodu drugih, jesu i moraju biti istinski borci za ljudska prava.

31

Pobjeda u Engleskoj

Osam tisuća naših navijača pokorilo Engleze.

Engleska
2
Hrvatska
3

Piše: Vlado Marić

34

Nikola Špelić (rukometaš)

36

Krasnarsko skijalište

37

Velena Radošević

Liječnica Ličkog podrijetla

39

"I am Legend"

U ovom broju kritika na američki film o propasti svijeta "Ja sam legenda" redatelja Francisa Lawrencea.

Piše: Nikica Marković

41

Lički narodni recepti

Muškarin na Podgorski Lička palenta

Piše: Milan Murgić - Pačela

43

Zima u Karlobagu

45

Karlobaške maškare

47

Tržnica u Gospiću

49

Park prirode "VELEBIT"

Intervju: Ravnatelj PP Velebit dipl.ing.šum. Ivan Tomljenović

Piše: Marin Smoličić

55

Lička svinjokolja

Stariji Ličani kažu da se zadnjih 20 godina sve promijenilo. Zime nisu više tako hladne, nema više velikih snjegova a i današnja mladež razvlači oko klanja par dana.

Piše: Milan Vrkljan

58

Ličko prelo

Prelo je narodni običaj sastajanja zimi u jednoj od seoskih kuća, kako bi se razbila zimska dokolica, kada su svi poslovi završeni, a blago nahranjeno.

Piše: Milan Ostović

60

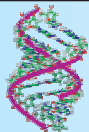
Kronika aktivnosti

Udruga Ličana "Vila Velebita"

66

Naši geni

Piše: dr. Darko Katalinić

Sve naše dobre i loše osobine određene su genima, odsječcima molekule DNA.

68

Krešimir Krpan

Mladi dipl.ing. elektrotehnike

70

Selo medvjeda i ljudi

Utočište za mlade medvjede u Kuterevu

Martin Pastuović

Tijekom božićnih blagdana susreli smo se s gospodinom Martinom Pastuovićem, dugogodišnjim potpredsjednikom Uprave i članom Nadzornog odbora PLIVE, te pokušali saznati kako je putovanje iznimno inteligentnog dječaka iz Donjeg Pazarišta završilo leadershipom u PLIVI, jednoj od najznačajnijih tvrtki lijekovima u Hrvatskoj i u ovom dijelu Europe. A priča, zapravo, ide ovako...

Koristimo prigodu da Vam čestitamo, u ime Uredništva VILE VELEBITA, na Vašoj iznimno uspješnoj karijeri proteklih četrdesetak godina. Kako je sve počelo?

Zahvaljujem gospodinu doc. dr. Milanu Vrkljanu, koji mi je omogućio da nešto kažem čitateljima VILE VELEBITA, a Vama da to postane i čitljivo. Sve je počelo 1940. g. u Donjem Pazarištu, gdje sam se rodio u obitelji punoj topline i moralnih vrijednosti. Otac je stalno radio sezonske poslove po Slavoniji i Njemačkoj. Imali smo malo zemlje, samo jednu kravu, a majka se brinula o meni i bratu. Uvijek je to bio skladan život, ne uvijek u obilju ali ne i u nestašicama. U osnovnu školu sam se upisao 1947.g., gdje su mi svi govorili kako sam izuzetan učenik. Ja, zapravo, nisam ni vjerovao da je to baš tako. Ali, sve te pohvale su me jako motivirale da još više učim.

Sjećam se tako, kad je dolazio prosvjetni inspektor u našu školu, ja bih obično znao odgovore na sva njegova pitanja i tako spašavao „ugled“ svojoj omiljenoj učiteljici gospođi Tonki Starčević. U ovakvom, gotovo idiličnom ozračju, završilo je moje četvorogodišnje školovanje u Donjem Pazarištu. Svi smo po završetku školovanja dobili nagrade u skladu s ostvarenim uspjehom. I, upravo te nagrade, dovele su do jedne određene, da tako kažem, nevjerojatne stvari da su, učenici s prosječnim uspjehom, dobivali mirisne sapune, a ja, kao najbolji učenik, dobio sam četkicu i pastu za zube. To je izazvalo pravu konsternaciju kod mojih roditelja i susjeda, jer je ova nagrada bila neusporedivo lošija za

njih od mirisnih sapuna. Ovaj događaj je utjecao na mene tako da sam već u jedanaestoj godini počeo prati zube, što je za ono vrijeme bilo ravno senzaciji. Ipak, i dalje sam žalio za mirisnim sapunima.

pa tako i u školovanju. Iznimno bogobojazna, blaga i vrlo odlučna u svojoj nakani da me pošalje na školovanje, uputila me u Požegu, s nepunih dvanaest godina, da nastavim osmogodišnje školovanje. Tu sam završio osnovnu školu,

Zagreb. I, upravo se ovih dana navršilo pola stoljeća mojeg života u Zagrebu.

Što Vas je privuklo studiju kemije i fizike?

U Zagrebu sam vrlo uspješno završio kemijsku tehničku školu i odmah nakon toga upisao Prirodoslovno-matematički fakultet, teoretsku kemiju i fiziku – znanstveni smjer. U međuvremenu, moj, petnaest godina stariji, brat Ivo emigrirao je 1957.g. u Kanadu. Nakon toga živjeli smo u boljim uvjetima. Unatoč tomu, tijekom cijelog studija sam morao raditi u noćnoj smjeni u PLIVI, kako bih mogao završiti studij.

Vaše prvo zaposlenje i gdje?

Moje prvo radno mjesto, kao što sam rekao, bilo je u PLIVI. Započeo sam raditi 1964.g. na mjestu tehnologa, i to, u noćnoj smjeni. PLIVA je u to vrijeme imala tisuću visoko-obrazovanih ljudi iz svih područja djelatnosti, i normalno je bilo, da sam se osjećao povlaštenim što sam došao u ovaj hram znanja. Već tada je PLIVA bila licencijska tvrtka, što znači da je imala licencije europskih i američkih tvrtki s kojima je usko surađivala u svim područjima – od razvoja lijeka, same proizvodnje, pa sve do plasiranja na domaćem i stranom tržištu. Istodobno, uspio sam 1979.g. magistrirati na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu na Katedri za fizikalnu i radio kemiju u Zagrebu.

Vaše viđenje PLIVE kroz tržišne mehanizme – socijalistički i kapitalistički – budući da ste sudjelovali u oba i imali ogromni utjecaj na njih.

PLIVA je u to vrijeme bila visokorazvijena tvrtka u svim područjima farmaceutskih skupina; istraživanja, razvitka, proizvodnje farmaceutskih sirovina i finalne proizvodnje lijekova, tzv. vertikalne integracije proizvodnje, koja tvrtki omogućuje održivi rast te dobit za

Na domjenku poslije kardinalove Zlatne Mise u srpnju 1995.

Tko i na koji način je utjecao na Vaše daljnje obrazovanje? Gdje ste nastavili školovanje?

Moj otac, radeći sezonske poslove po šumama Papuka u Slavoniji, poginuo je 1949.g. upravo radeći ovaj posao. Od tada, majka Ana postaje dominantna osoba u mojem odgoju,

naravno, s odličnim uspjehom. Cijelo vrijeme, tijekom školovanja, sam radio. Primjerice, raznosio sam mlijeko, čuvao stoku i dosta uspješno igrao juniorski nogomet u požeškom klubu. Osobito sam volio kemiju i matematiku, pa su mi profesori preporučili nastavak školovanja u Zagrebu. Tako sam 1957.g. preselio u

nove investicije. Stoga ne treba čuditi da je PLIVA dvadesetsedma kompanija na svijetu, a Republika Hrvatska deveta država u svijetu,

izišla na zagrebačku i londonsku burzu. Za jednu kompaniju, prikupljanje kapitala kotiranjem na burzi, smatra se najbezazlenijim

slijedećih osam godina kupila tvornice u Poljskoj, Češkoj, Slovačkoj, Njemačkoj i SAD-u, te osnovala tridesetak poduzeća u cijelom svijetu, primjerice u Kini, Rusiji, Indiji. Stekao sam dragocjena iskustva, te se usuđujem reći da mogu meritorno prosuditi kako stvoriti uspješno gospodarstvo i kako isto tržišno održati. U Londonu sam prošao edukaciju na gotovo svim značajnijim područjima, od burzovnog poslovanja do zaštite okoliša, te stekao certifikat Ujedinjenih Nacija za zvanje inspektora za zaštitu voda.

Prijateljsko druženje poslije promocije još jedne knjige o Bleiburgu s Lukom Bebićem, Durom Pericom i suprugom Marijom u prosincu 1993.

koja je proizvela novi lijek azitromicin, poznatiji pod nazivom SUMAMED. To je u svjetskim okvirima takav uspjeh, u kojemu je ta nova molekula engleskog naziva New Chemical Entity NCE (u prijevodu: novi kemijski entitet), ostvarivala u najboljim godinama dvije milijarde dolara prihoda godišnje i postala svjetski „block buster“ u antibioticima.

Uz takav PLIVIN dignitet usporedno se razvijala i moja osobna karijera, jer su PLIVU inspirirale svjetske institucije za hranu i lijekove (kao što je Američka agencija za hranu i lijekove FDA), te smo u suradnji s njima ušli u sam vrh farmaceutske industrije, a istodobno, i na međunarodno tržište farmaceutike. Osobno, uz potrebno stručno znanje, morao sam učiniti i ogromne napore na učenju engleskog jezika. To je PLIVINA priča u vrijeme socijalizma i prvih šest godina hrvatske države.

Globalizacijom tržišta, te potrebom za novim investicijama, PLIVA je, kao prva hrvatska tvrtka, 1996.g.

načinom stjecanja kapitala (taj kapital naziva se „anđeoskim kapitalom“), koji vlasnicima i upravi ostavlja mogućnost daljnjeg razvitka

Valja reći da je sam izlazak na globalno tržište vrlo hrabar potez za svaku tvrtku, jer se izlazi na tržište u kojemu nema nikakve zaštite, jedino vas mogu održati inovativna rješenja i održivi razvitak. Globalizacija je baština liberalnog kapitalizma, čija je posljedica slobodno tržište, a koje, u

Jedan od susreta s predsjednikom Tuđmanom

kompanije. Stjecajem okolnosti, izlaskom PLIVE na londonsku burzu, puno sam putovao, jer je PLIVA u

konačnici, svodi čovjeka na robu. Novo stoljeće, koje smo svi iščekivali s velikom nadom, dovelo nas je u

veliku neizvjesnost upravo sa slobodnim tržištem. Posljedica je takvog „turbokapitalizma“, kao što vidimo, stres, na koji ljudski imunostni sustav nema odgovora, jer sam organizam nije u stanju proizvesti proteine potrebne za suzbijanje i razvoj bolesti. Jedini lijek protiv ove sablasti, da ju tako nazovem, koja u konačnici vodi radno sposobnu populaciju u nezaposlenost, jest razvitak svake države ali takav, da svako privatno vlasništvo nije istodobno i prihvatljivo, ukoliko nema socijalno opterećenje, odnosno socijalnu osjetljivost. Zapravo, jedina prava misao jest da je čovjek vrijedniji od svojeg rada. Tržište bi se moralo ostvarivati samo kroz eko-socijalno-tržišno gospodarstvo, tj. ukoliko donosi generacijsku pravednost, socijalnu pravednost i pravo budućih naraštaja na čisti okoliš, zrak, vodu i tlo.

Možemo se prisjetiti ENRON-ovog bankrota, najveće američke energetske korporacije, koji je, uz tzv. „kreativno knjigovodstvo“, imao izvrsnu bilancu stanja a bilancu uspjeha krivotvorenu, te je ugrozio ne samo buduće naraštaje, nego u cijelosti poništio i minuli rad svojih prethodnika, budući da su mirovinski fondovi investirali u njihove dionice.

Vaša vizija razvojne strategije Hrvatske u slijedećih pet godina!

Tržište je odgovorno za tzv. tehnologiju burzovnih mjehura, pa mi se zato čini da je u hrvatskoj državi, osnivanjem Gospodarsko-socijalnog vijeća GSV, u koje su uključeni poslodavci, sindikati i Vlada, izabran dobar put hrvatskog održivog razvitka, jer u sebi objedinjuje osobitu senzibilnost i visoko uvažavanje naših prethodnika, pa sve do prirodnih resursa kao što su pitka voda, tlo, more, šume, zrak, klima i genetska raznolikost.

Definitivno su, proizvodnja i potrošnja, pokretačke snage društva i vrijeme odgađanja je prošlo. Svatko je odgovoran za ono što čini i za ono što nije učinio, a imao je mogućnost.

Možemo samo jedno reći, od maštovitih dosjetki se ne može živjeti. Usudio bih se reći da je tržište najveće zlo koje je čovjek izumio. U njemu se gubi i Bog i čovjek, te božji i naravni zakoni. Međutim, živimo u ovakvom svijetu i moramo naći prikladan odgovor za njega. Svjetsko gospodarstvo nadraslo je nacionalne okvire, a u nacionalnim okvirima odražavaju se socijalni problemi. Zato je neophodno razvijati socijalnu svijest, koju treba institucionalno definirati kako bi bila u mogućnosti nadzirati socijalne prilike, ali istodobno, i kontrolirati tržišne mehanizme.

Kad me pitate za strategiju razvitka hrvatske države u slijedećih pet godina, mogu vam odgovoriti da svakoj strategiji prethode misija i vizija. Leaderi stvaraju misije. Viziju ostvaruju leaderi i manageri, a strategiju provode manageri. Za početak, moramo pojasniti razliku između lidera i managera. Leaderi rade prave stvari, a manageri prave stvari na pravi način. Misija je vječna, etična, legalna, legitimna i za osobu i za narod i za državu. Misija je, definitivno, sretan i zadovoljan pojedinac u pravednoj državi. Vizija ima zadaću kako ovo i ostvariti. Ako promatramo svjetsko gospodarstvo, vidimo da postoje dominantni proizvođači i dominantni veletrgovci. Za stabilnost svake države važno jest da je ona prisutna u oba ova segmenta. U svojem proizvodnom portfoliju valja imati svakako nešto od slijedećih komponenti: proizvodnju računala, zrakoplova, automobila, vojne opreme i farmaceutskih proizvoda. Ukoliko niste u ovim segmentima zastupljeni, onda transnacionalne kompanije raspršuju samo svoje proizvodne kapacitete, a za sebe zadržavaju istraživanja, razvitak tehnologija, patente, financije, zaštićena imena proizvoda i sve oblike intelektualnog vlasništva.

Koje su mogućnosti i načini iskoristivosti prirodnih resursa u regionalnom razvitku Ličko-senjske županije?

Kad govorimo o razvitku Ličko-senjske županije, valja svakako naglasiti da treba razmišljati dvostrano. Naime, kontinentalni dio Like je kontinentalna, a primorski dio Like je sredozemna klima. Kontinentalni dio Like, s relativno malim brojem godišnjih sunčanih sati, uvjetuje točno određeni tip gospodarskog razvitka Županije. Velebit, kao poveznica između hrvatskog sjevera i juga, bogat je šumama i vodama, koje su vrlo važan preduvjet razvitka. Ja sam, osobno, puno skloniji industrijskom razvitku Like. Ali, prije nego iznesem ovu svoju argumentaciju, rekao bih nešto o globalnom zatopljenju i zagađenosti okoliša. U Ličko-senjskoj županiji, može se sa sigurnošću reći, da su voda i tlo čisti; u tlu nema teških metala, a voda je kemijski i mineraloški apsolutno čista. Ovakvo stanje treba održavati i u budućnosti. Što se tiče globalnog zatopljenja, sama znanost nema egzaktnih pokazatelja što se uistinu događa. Onog trenutka kad je znanost ustanovila da freoni (sredstva za rashlađivanje) oštećuju ozonski sloj iznad Antarktike, pristupilo se zabrani ovih sredstava u proizvodnji. Efekti su vidljivi – ozonske se rupe smanjuju. Kad govorimo o efektu staklenika, posebice ozloglašenog ugljičnog dioksida CO₂, priča postaje nejasna. Pojedina ljudska djelovanja uzrokuju emisiju CO₂ u atmosferu, primjerice: zagađenje ostvarenim djelatnostima u energetici s 25%, sječom šuma s 18%, poljoprivredom s 14%, prijevozom s 14%, stanogradnjom s 8% i industrijom s 10%. Sada vidimo, prema indeksima zagađenja, da industrija, kao žila kucavica razvitka društva, a percipirana u javnosti kao najveći zagađivač okoliša, zapravo emitira najmanje CO₂ u atmosferu. Cijelu priču možemo demistificirati zaključkom da svaka industrija, pa i ona „najprljavija“, može proizvoditi i, istodobno, štititi okoliš u cijelosti. Primjerice, u samom središtu Beča postoji spalionica opasnog otpada, koja proizvodi električnu energiju, a u neposrednoj blizini nalaze se

bolnica i dječje igralište. Na dimnjacima se nalaze monitori, koji dvadesetčetiri sata dnevno kontroliraju sagorjevanje plinova.

Postoji li mogućnost da se moderne tehnologije koriste i u Lici, koje bi

Konkretnije, u ovom trenutku sam u pregovorima s jednim poslovnim čovjekom hrvatskog podrijetla iz Austrije, koji je voljan prenijeti proizvodnju energana iz Austrije u Ličko-senjsku županiju, a razlog je, zapravo, banalan: u Austriji mu

Na dodjeli Državne nagrade za zaštitu okoliša 1996.

bile usklađene sa suvremenim ekološkim imperativom očuvanja prirodnog okoliša?

Za Liku bih preporučio izgradnju kogeneracijskih elektrana na biomasu (otpadno drvo), koje proizvode struju i paru. Primjerice, prva takva elektrana već je izgrađena u samom središtu Gospića. Energija je postala pitanje suverenosti države, a Lika ima ogromni potencijal za izgradnju nekoliko stotina megavata topline i struje. Svakako, stočarstvo i proizvodnja funkcionalne hrane (primjerene podneblju u kojemu živimo), kao novi trendovi u svjetskoj proizvodnji hrane, otvaraju ogromne mogućnosti regionalnog razvitka, jer hrana, uz svoju osnovnu zadaću, treba imati i ljekovita svojstva za čovjeka.

Vizija Gospića promovira ga kao grad s tridesetak tisuća stanovnika, s respektabilnom industrijom i potencijalom bar jedne snažne tvrtke, koja bi kotirala na zagrebačkoj burzi.

nedostaju zavarivači. Ovo može biti i dobra informacija za usmjeravanje u obrazovnom procesu. Za ovo bi područje bilo od značaja da privuče nekoga od svjetskih proizvođača automobila, kako bi se na području Županije proizvodili automobilski dijelovi, a što je svjetski hit „outsourcing“.

Ne mogu, a da ne pohvalim „Ličanku“ i proizvodnju piva u Pazarištu, koja je školski primjer vertikalne integracije proizvoda, u kojoj se od domaće sirovine vode dobiva pivo koje osvaja međunarodna priznanja za kakvoću.

Voda kao preduvjet razvitka ekološki očuvane regije. Kako spriječiti naše prirodno naslijeđe od raznih inozemnih koncesija? Je li moguće, uz prikladnu državnu potporu, da Republika Hrvatska ostane titularom svih prirodnih resursa na svojem teritoriju?

Voda je najsocijalniji proizvod, koji sam za sebe postavlja standarde. Vodi se mora dati osobita pozornost, jer se opstanak vode s Velebita, iako dosta ▶▶

izdašnih kapaciteta, može lako ugroziti uslijed sječe šuma koje su blizu kaptaze i izvora, presijecanjem žila raznim putovima, odnosno nekim drugim ljudskim djelovanjima i neprimjerenim tehnologijama. Moram napomenuti da je punjenje vode u boce i prodaja iste kao izvorske prirodne vode na svjetskom

postrojenja. PV energane su najprikladnija zamjena - ekološki a p s o l u t n o č i s t a za fosilna goriva koja nam nedostaju. Ovo je vrlo isplativa industrija sa stopostotnim godišnjim rastom. Prema preporuci Europske Unije ulazimo u projekte obnovljivih izvora energije.

njezinom „Zakladom za pomoć djeci Hrvatske“. Za svoje sudjelovanje u humanitarnom radu tijekom Domovinskog rata odlikovan sam Redom Danice Hrvatske s likom Katarine Zrinske.

Vaš susret s papom Ivanom Pavlom II.

Članovi Uprave PLIVA-e 1998.

Ivan Pavao II je najzaslužniji čovjek što je Hrvatska stekla neovisnost i dobila međunarodno priznanje. Ivan Pavao II je, ne samo čovjek Rimske Crkve, nego je za mene osobno hodajući svetac. Ekumenizam, koji je uveo, i te kako je potreban u ovom multikulturalnom svijetu. Možda je najveća vrijednost što je ljudima davao nadu. Svijet bez njega nije više isti.

Iza Vaše uspješne karijere stoji Vaša obitelj. Recite nam nešto o njoj.

Moja supruga Marija bila mi je i ostala najveća podrška još iz studentskih dana. Diplomirala je pri Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu i radila u INI do umirovljenja. Sada mi pomaže u korespondenciji s poslovnim partnerima

Moram Vas upitati, čisto osobno, čemu zahvaljujete svoj vitalni i svjež izgled?

Umjerenom životu, radu i odmoru s puno kretanja, jer planinarenje ljeti po Velebitu, a zimi po Medvednici krijepi čovjeku duh i tijelo. Obnovio sam rodnu kuću u Pazarištu, čime se ponosim. Parafrazirao bih jednu misao Miroslava Krležu: „U životu je sve ono što vidiš dječjim pogledom.“ Još bih samo dodao da su tri stvari najteže: prvo, iskorijeniti siromaštvo; drugo, održavati uspješno osobnu karijeru i treće, rasti u vjeri.

tržištu uvjetovano da se na vodi ne radi nikakav tretman, tj. voda mora biti sama po sebi bakteriološki čista. Mnogi gradski vodovodi u Hrvatskoj, a i u Europi, toliko su poboljšali kakvoću vode iz slavina, da je danas jako teško prodati buteljiranu vodu. Samo vrhunska kvaliteta, gdje je isharmonizirana mineralna vrijednost, može naći kupca. Tvrtna FRANCK, koja je ušla u projekt „Košne vode“, na kojemu sam i osobno sudjelovao, jako dobro razvija sam projekt.

U primorskom dijelu Ličko-senjske županije mogu se izgraditi tzv. fotonaponske PV energane, što je trenutno posljednja riječ tehnike. Sastoje se iz staklenih ploča, u koje su ugrađene silicijske ćelije, te se na taj način sunčeva energija izravno pretvara u električnu. Već postoje radne skupine u Zagrebu, sastavljene od investitora i predstavnika američkog veleposlanstva, s kojima razvijamo takve projekte za Hrvatsku. Područje od Senja do Karlobaga ima dovoljan broj godišnjih sunčanih sati, što je osnovni preduvjet isplativosti ovog

Bili ste bliski s pokojnim predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom. Kakav je dojam ostavio na Vas?

Veliki vizionar, hrabar, odgovoran čovjek i, najkraće rečeno: ostvario je ideju dr. Ante Starčevića i vjekovnu težnju hrvatskog čovjeka za vlastitom državom.

Vaš humanitarni rad tijekom Domovinskog rata.

U samom početku Domovinskog rata PLIVA je osnovala Dobrotvorno društvo za pomoć braniteljima i njihovim obiteljima, te obiteljima sa skromnijim mogućnostima. PLIVA je prikupljala lijekove i novčana sredstva od multinacionalnih farmaceutskih kompanija za hrvatske branitelje, i za one na bojišnici i za one u bolnicama, te im pružala svu potrebnu potporu. Dobrotvorno društvo PLIVA bilo je jedan od suorganizatora hodočašća hrvatskih branitelja u Lourdes. Istodobno, uspješno smo surađivali i s gospođom Ankicom Tuđman i

Spomenik Šimi Starčeviću u Karlobagu

U Karlobagu se sastao Odbor za izgradnju spomenika i donio odluku: Spomenik Šimi Starčeviću krajem ožujka 2008. godine bit će postavljen ispred crkve sv. Karla Boromejskog.

Tijekom prosinca 2007. godine u malom podvelebitskom gradiću Karlobagu, u organizaciji Vile Velebita iz Zagreba, sastao se Odbor za izgradnju spomenika Šimi Starčeviću. Odbor je svoj sastanak održao u prostorijama Kapucinskog samostana, a domaćin je bio karlovački župnik fra Stjepan Bergovec.

Nazočni su bili članovi Odbora iz Karlobaga: Lucija Tomljenović, Branko Jažić, dr. Slavko Dujmić, Mile Kosović te članovi iz Zagreba: Željko Radošević, Tomislav Crnić, Vlado Marić i dr. Milan Vrkljan.

Sastanku je bio nazočan i kipar Ivan Golac iz Gospića.

Nakon sastanka i donešene odluke da se spomenik Šimi Starčeviću postavi na trg ispred crkve Sv. Karla Boromejskog, odbor je obišao mjesto budućeg spomenika.

Na istom sastanku članovi Odbora su informirani da je Vila Velebita osim izgradnje i postavljanja spomenika prikupila sredstva kojim će se popločati i urediti mali trg ispred crkve. Također dotrajala vrata na crkvi bit će zamijenjena novim hrastovim.

Tijekom sastanka, donesena je odluka koju je Upravni odbor Vile Velebita naknadno prihvatio da se otisne razglednica s motivom crkve i spomenika.

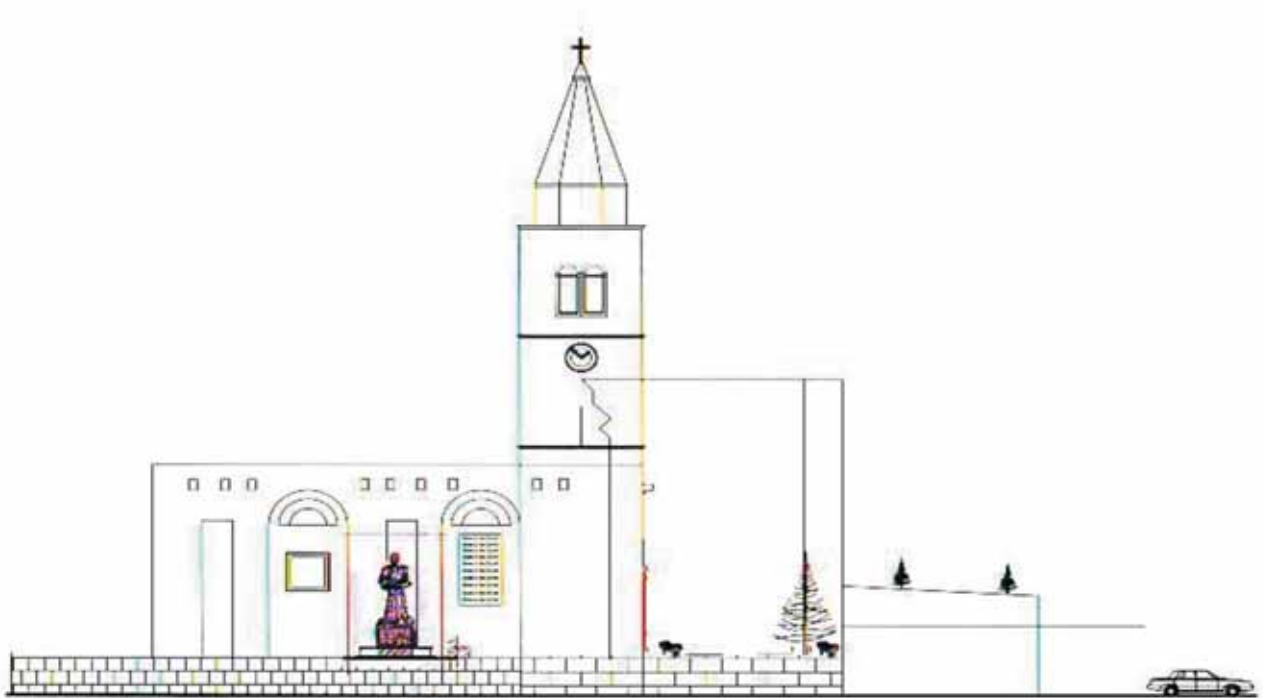

V

Za Vilu piše: Vlado Marić

Arhitekt Ante Pađen

Arhitekt Ante Pađen iz Zagreba završio je projekt uređenja trga ispred crkve Sv. Karla Boromejskog. Na naš upit odgovorio je da je u svojoj karijeri imao mnogo projektnih zadataka ali da mu je ovaj zadatak koji je dobio od Udruge Ličana Vila Velebita jedan od najdražih. S jedne strane to je veliki izazov prema građanima i gradu Karlobagu a s druge strane kao povremeni stanovnik Karlobaga želio sam da moj rad pridonese uljepšanju grada.

POGLED SA ISTOKA
-ALTERNATIVA

Nakon što je Odbor za izgradnju spomenika izabrao kipara Ivana Golca pojavila se potreba za uređenjem cjelovitog prostora na kome će biti postavljen spomenik. Nakon donatorske večere u organizaciji Vile Velebita koja je organizirana u restoranu “Stara poštarica”, u dvorani “Rogoz”, tradicionalnom ličkom okupljalištu, stvoreni su preduvjeti za proširenje prvotnog projekta izgradnje samog spomenika. Na donatorsku večeru odazvalo se 26 prijatelja i članova Vile Velebita. Vila Velebita uspjela je od svojih prijatelja i donatora prikupiti 420.000 kuna. Slijedom te uspješne donatorske večere Upravni odbor Vile Velebita donio ►►

je odluku da se uredi i trg ispred crkve sv. Karla Boromejskog kao i pročelje crkve. Odbor za izgradnju spomenika i arhitekt Ante Pađen dogovorili su da se napravi projektna dokumentacija za cjeloviti projekt. U Zagrebu je održan sastanak na kome su uz arhitekta Pađena i kipara Golca bili nazočni Željko Šplajt, Zlatimir Bačić i Milan Vrkljan.

Nakon što je arhitekt Pađen pokazao idejno rješenje i upoznao Odbor s detaljima, donesena je odluka da se Upravnom odboru Vile Velebita predloži da izgradnja i uređenje trga započmu krajem siječnja 2008. godine i završe krajem ožujka iste godine.

Slijedeći dan članovi Odbora iz Karlobaga na čelu s župnikom fra Stjepanom Bergovec prihvatili su ideju i tempo uređenja trga.

Kipar Ivan Golac bio je u Zagrebu na sastanku sa Zlatimirom Bačićem i Željkom Šplajtom

Članovi Odbora iz Karlobaga Lucija Tomljenović, Branko Jažić i dr. Slavko Dujmović prihvatili su prijedlog Upravnog odbora Vile

dotrajalih vrata s novim hrastovim. Spomenik Šimi Starčeviću prema prijedlogu arhitekta Pađena bit će postavljen na početku trga i gledat će prema zapadu. Spomen ploča s podacima o Šimi Starčeviću bit će napisana na hrvatskom, engleskom i francuskom jeziku. Odbor za izgradnju odlučio je pozvati člana Francuskog veleposlanstva u Zagrebu da se pridruži kod svečanog otvorenja spomenika. Naime, Šime Starčević djelovao je u Karlobagu u vrijeme Francuske prisutnosti u ovim krajevima, te u vrijeme objave poznate Francuske Deklaracije o ljudskim pravima koja je posebno nadahnula Šimu Starčevića.

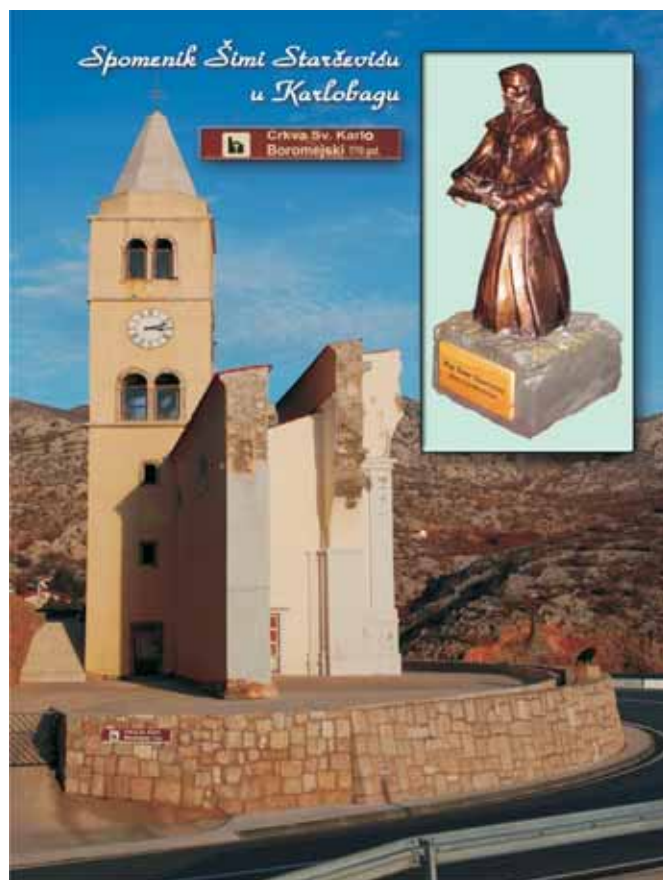
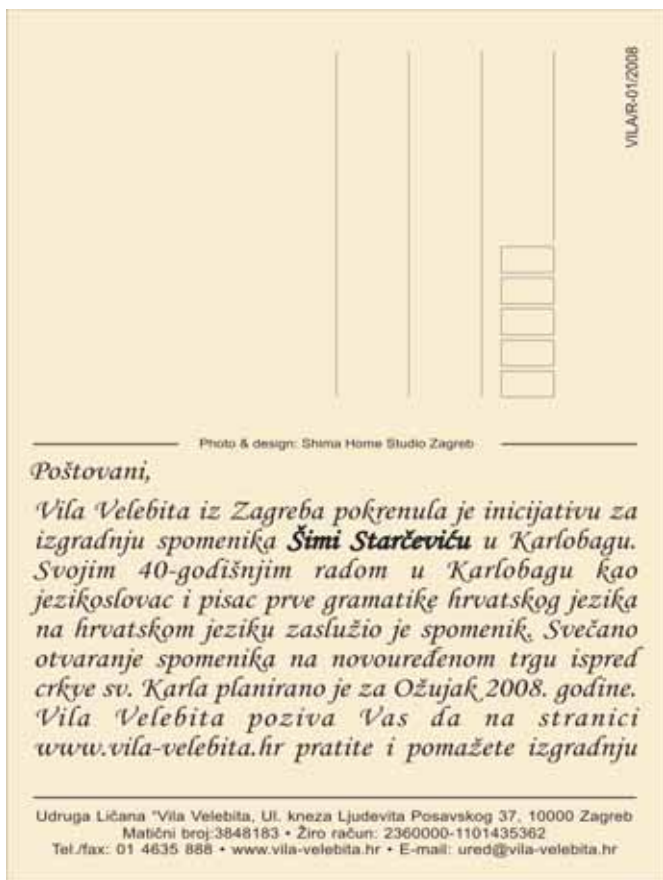
U dogovoru sa fra Stjepanom Bergovcem odlučeno je da će se cijeli trg popločati. Uredit će se slivne vode. Prema jadranskoj magistrali

postaviti će se niz klupa i "korito" za autohtonu vegetaciju. Također na objektu crkve sv. Karla Boromejskog zamjenit će se troje

Za Vilu piše: Milan Vrkljan

RAZGLEDNICA IZ KARLOBAGA

Odbor za izgradnju spomenika Šimi Starčeviću na sastanku održanom u Kapucinskom samostanu u Karlobagu, donio je odluku da se napravi tisak promotivnih razglednica sa motivima crkve sv. Karla Boromejskog i izgledom spomenika koji će biti postavljen na mali trg ispred crkve. Razglednice će biti tiskane u 5000 primjeraka te poslane na adrese Ličana i prijatelja Like u cijeloj Hrvatskoj i izvan. Tisak će realizirati tiskara "GRAFOBIRO DOMINIĆ" iz Zagreba.

Odbor za izgradnju spomenika Šimi Starčeviću (na slici: Radošević, Crnić, Marić) obišli su atelje kipara Ivana Golca i uvjerali se da će spomenik uskoro biti gotov.

Nedjeljna kavica

Na križanju Tratinske i Ogrizovićeve ulice u Zagrebu nalazi se kulni kafić BlueUp u vlasništvu Marijane Milinović, porijeklom iz Gospića. Marijana je treća generacija u obitelji Milinović koji se bave ugostite-

ljestvom. Posao je počeo pokojni dida Mate Milinović rođen u Barletima još prije 2. svjetskog rata. Nakon 2. svjetskog rata odlazi trbuhom za kruhom u Njemačku. U Münchenu je godinama vodio zajedno sa sinom Milanom restoran. Nakon stvaranja Hrvatske države pokojni dida Mate ostavio je više restorana i oko 15 stanova u strogom centru Münchena koje je iznajmio, i vratio se sa obitelji u Hrvatsku. I danas su jedna od najbogatijih ličkih obitelji s brojnim nekretninama širom Hrvatske. Danas je BlueUp mjesto gdje se Ličani srednje generacije redovito okupljaju nedjeljom, na jutarnjoj kavici, i pretresaju dogodovštine iz Like.

V

Ličanke na studiju u Zagrebu

U tjednu prije Božića tri ličanke i ja u bistro-u Blue Up. Josipa Butković iz Gospića, studentica Grafičkog fakulteta, Josipa Sertić iz Brinja, studentica Pravnog fakulteta, Anita Vrkljan iz Gospića, studentica VERN-a i Fakulteta političkih znanosti. U cilju što opširnijeg prikupljanja informacija o ovome članku kontaktirao sam telefonski i Anu Milinković iz Smiljana, sad diplomiranu, a donedavno studenticu Pravnog fakulteta. Tijekom godina djevojke su se priviknule na ovdašnje vremenske uvjete i život u stanovima pa im samim time i tu zna biti (o) hladno, no svejedno se većina ljudi čudi kako ličanima nije hladno. Doma u Lici su u kući koja je veća i gdje se griju drugačije nego li ovdje u Zagrebu gdje su u manjem prostoru i

grijanom automatikom pa u pravilu drže otvorene prozore za svjež zrak. Lošije se prehranjuju dok su na studiju, ponekad jedu u studentskim restoranima, a uglavnom same nešto pripreme (što onda ponekad potraje i za koji dan). Nedostaje im prehrana od doma (mamina i/ili bakina kuhinja); znaju ponijeti sa sobom u Zagreb dosta hrane (suhomestnog, npr. pršuta i slanine, krumpira, kiselih salata, pite od jabuka, prirodnih sokova, ...) dok im najviše nedostaju pravi lički specijaliteti poput polica/pola, zeljea i mesa, palente, graha, žmara/čvaraka i uštipaka/fritica. Otkako su došle u Zagreb drago im vidjeti registraciju GS, čuti i upoznati nekoga ličkog (prez)imena, prate, doživljavaju, primjećuju uz sve to i naglasak, sve što bi se moglo povezati s rodnim

krajem, a dadu do znanja svakome da su iz Like, no uglavnom spontano ili kad se dođe do te teme. Rijetko gdje čuju ličku pjesmu što je šteta budući toga u Lici ima, a onda kad ju čuju ovdje ih ulovi sjeta i tuga za zavičajem i rodnim krajem, te se sjete kola koja se plešu na dane svetaca u Lici, na sv. Jakova, na sv. Ivana, na Veliku Gospu, na sv. Mariju Magdalenu, na Sv. Roka. Doma se putuje od svaka 2 tjedna do 2 mjeseca, a razdoblje oko Božića i Uskrsa, te većih blagdana kao i ljeta se provodi doma kada najviše osjete nostalgiju za svime što im nedostaje. Interesantno je kako ih pri povratku doma ulove suze i stisne knedla u grlu što ne doživljavaju kad odlaze od doma. Znaju doma ići kad netko ide "dolje" pa se s njim povezu, pokušavaju složiti praktično i ekono-

mično, a znaju otići na kraće i za neke društvene događaje kao što su Jesen u Lici, te sajam, karneval ili smotra folklor. Zna se dogoditi da u Zagrebu na fakultetu ili vani upo-

misle vratiti doma dok neke imaju namjeru ostati živjeti u Zagrebu. U Zagrebu im najteže pada nedjelja koja je dan za obitelj, i dok su svi doma na okupu one su same u stanu.

Unutarnja terasa kafića Blue Up-a mjesto je gdje mlađi gosti u intimnijoj atmosferi ispijaju jutarnju kavu

znaju nekoga tko je rodom ili porijeklom iz Like, iz njihovog kraja ili drugih dijelova Like, no to se događalo dosta rijetko. Općenito prate što se događa doma, od prognoze vremena do raznih događaja i društvenog života. Nijedna od mojih sugovornica se ne truje cigaretama niti sluša cajke i nije im drago što među mladima i u njihovim rodnim mjestima iste uzimaju sve više maha. Život u gradu ih je naučio na život u stanu i manjem prostoru koji im se sad čini prihvatljivom opcijom u budućnosti iako više preferiraju kuću, no ono što ih uznemiruje je jako mala količina i preumjetna priroda u Zagrebu zbog čega žale "domaće", a isto tako naučivši na pravu ličku vodu i svjež čisti zrak teško im se priviknuti. Ipak u Lici imaju prave prirode, od jaruge, drveća, kamenja, polja do ptica, vjeverica, raznih domaćih životinja, potpunu floru i faunu. Imale su ideju i želju, ako ne prije, još od srednje škole otići na studij u Zagreb, te sad vidjevši sve pogodnosti i nedostatke jednog i drugog načina života neke se

Najčešće odu na nedjeljnu misu u istu ili neku još njima nepoznatu Crkvu gdje uz molitvu zapale i pokoju svijeću, a kako u Zagrebu ima mnogo starijih generacija ličana (teren je pripremljen pa naravno) imaju rodbine kod koje odu na ručak, u posjetu li se nađu pa tako lakše i ugodnije provedu ostatak dana. Uobičajeni radni dan bi bio: nakon buđenja naprave nešto za pojesti, spreme i operu što treba, odu na fakultet, uče i prije i poslije tijekom dana, nađu se s nekim, prođu po gradu, malo pogledaju televiziju. U Zagrebu su se naučile biti neovisne i samostalne što će im naravno značiti i pomoći nadalje u životu. Jedna od najvažnijih karakteristika nekog područja je jezik, pa tako i (nas) ličana lički. Ličani se s jezikom ne ističu i ne nameću u okolini drugih hrvatskih narječja, a kao i u mnogočemu tako se i u tome u popriličnoj mjeri asimiliraju s društvom i okolinom u kojoj jesu. No ličani pričaju, a trebali bi i više pričati svoj lički budući je iako najbliži ikavici u velikoj mjeri blizak književnom

hrvatskom, a i da bi drugi znali i naučili više o tom narječju, području i ljudima. Kolegice različito pričaju sa zagrepčanima i sa svojim doma (ličanima). Nedostaju im riječi kao što su: *nedilja, divanit, zera, pripoznat, metnit, varenika, lipo, merlin, dite, izobadirat*, i još mnoge, a ponekad shvate da im je ostalo od baki vraganje (što se reče, kao neka uzrečica: "ajd k vragu"). Mnogi u Hrvatskoj ne znaju osim ličkog dijalekta i vokabulara ni naglaske nekih mjesta i lokaliteta, kao što su npr. Smiljan i Velebit koje znaju jako čudno izgovoriti, kao i prezimena iz Like. Kažu mi gospodične kako su mnogi koje su upoznali imali, a neki i nadalje imaju, potpuno krive stavove i doživljaj Like i ličana. Neki tako smatraju kako je Lika potpuno zaostala u svemu, podcjenjuju ličane, smatraju Liku selenduirom, misle kako su izolirani, a glavne i jedine asocijacije na spomen Like su im: medvjed, velika hladnoća, krumpir, Velebit, nerazvijenost. Sve to ukazuje na lošu informiranost Hrvata o svojim krajevima, pa tako one ispravljaju krive stavove i predodžbe o Lici i svemu vezanom za Liku što ih čini svojevrsnim ambasadorima Like u Hrvatskoj, kao i sve druge ličane. Osamostalivši se na nekoliko godina kroz svakodnevni život i nove situacije stečena je dobra podloga za samostalni život što bi teško bilo doživjeti doma gdje su osjetne karakteristike manjeg grada i/ili sela. Naspram drugih ličani se ne razlikuju puno od onih iz drugih krajeva Hrvatske koji su na studiju u Zagrebu, osim što su ličani uglavnom mirniji, ali uvelike drže do tradicionalnih hrvatskih i obiteljskih vrijednosti za koje se nadaju kako se neće izgubiti. Smatraju gospodične kako se ličani dobro predstavljaju pred drugim područjima Hrvatske, te kako su inteligentni i da se nemaju ikakvog razloga sramiti ičega iz svog ličkog kraja, ličkog života, ličkog društva i doprinosa Hrvatskoj.

Za Vilu piše: Mario Vrkljan

PC-guru

Informacijske Tehnologije

Piše: Tihomir Marjanović - Šima

Broj PC računalo

Zavirimo u utrobu! (1. dio)

pri produkciji Wav, MP3 ili Midi datoteka. Izvedba može biti interna (PCI) ili externa (USB ili IEEE1394). Pri izboru kartice doslovno vrijedi

Uporaba osobnog računala (PC - Personal Computer) u današnje vrijeme je odraz jedne vrste moderne pismenosti. Odbojnost prema hrpi stručno oblikovanih elemenata od plastike, stakla i metala je posve neopravdana jer je računalo upravo stvoreno da nam pomogne u svakodnevnom poslu. Njegova umjetna inteligencija još je daleko od naše (ili bar od većine), tako da će još dugo biti podčinjeno našim zahtjevima, no moramo im priznati neophodnost u nekim poslovima gdje je potrebna visoka točnost i brzina.

HARDWARE

Hardware je naziv koji objedinjuje sve fizičke, opipljive elemente računala (kućište, procesor, memorija, disk, monitor, itd).

Danas se obično smatra boljim računalom ono koje je brže, što u stvari i je glavna promjena u trendu razvoja. No za dobro usklađenu konfiguraciju, važne su i neke druge komponente.

Kućište

Kutija u kojoj su smještene i ugrađene sve komponente računala. Pri kupnji se isporučuje sa uređajem za napajanje, ili zasebno ako se radi o višoj klasi. Postoji više verzija s obzirom na veličinu i oblik (big tower, mini tower, midi tower, slim, desktop, itd). Nekad su se napajanja proizvodila po AT standardu, a danas postoje isključivo ATX i ATX2 izvedbe, u kom je napajanje kontrolirano procesorom.

Hard (tvrđi) disk (adresa - C:\)

Uređaj koji sve programe i datoteke trajno sprema na svoje magnetne ploče. Obzirom na kapacitet za spremanje podataka, danas se proizvode diskovi od 250 - 1000 Gb (gigabajta) i može ih u računalu biti max. 4 (u izvedbi ATA, ili više u izvedbi SATA.)

Matična ploča

Glavna elektronička ploča na koju se priključuju sve komponente računala, te kontrolira razmjenu podataka između njih. Na njoj su kontroleri za upravljanje diskovima i vanjskim uređajima.

Memorija (RAM)

Sklop koji privremeno pohranjuje programe koji su aktivni i podatke s kojim korisnik momentalno radi.

Nakon isključivanja računala, memorija se briše. Obzirom na količinu memorijskog kapaciteta, postoje verzije od 128 - 1024 Mb (megabajta). Ploča može prihvatiti više ovakvih modula.

Procesor

Mozak računala, koji kontrolira sve što se dešava. Obzirom na brzinu obrade podataka, danas su procesori brzine do 3,4 GHz (gigaherca), u izvedbi mono ili polijezgreni (duo,

quad). Poznati su pod nazivom Intel Pentium 4 ili AMD.

Nezamislivo je da ljudski mozak obradi neke podatke ovom brzinom (9,6 GHz predstavlja 9.600.000.000 operacija u jednoj sekundi bez pogreške).

Grafička kartica

Ima zadatak da sve što procesor obradi, pretvori u vidljive rezultate na vašem monitoru. Danas postoje kartice podijeljene u osnovi prema količini video memorije, brzini video procesora, digitalnom ili analognom izlazu, te ostalim specifikacijama.

Zvučna kartica

Uređaj koji daje zvuk igrama ili vašem uratku. Mogu biti stereo ili višekanalne (5.1, 7.1), te dobre ili vrlo kvalitetne što se posebno ističe

krilatica: "Kol'ko para, tol'ko muzike."

Floppy (adresa - A:\)

Uređaj koji čita i piše na diskete, medij koji polako odlazi u povijest sa svojih 1,44 Mb kapaciteta.

CD/DVD ROM (adresa - D:\) - ova oznaka ovisi o broju hard diskova ili broju njihovih particija.

Uređaj koji se najčešće koristi za prijenos podataka. Koristi CD medije od 650 i 700 Mb, te DVD od 4,5 Gb-jednoslojne ili 9 Gb-dvoslojne. Sve češće se uz konfiguraciju serijski ugrađuje DVD/CDRW, što je normalan DVD uređaj uz mogućnost pisanja na medije. Pazite da pri umetanju CD-a u uređaj stranu sa tekstom ili naljepnicom okrenete prema gore. Isto tako donju stranu nije preporučljivo dodirivati prstima te ostavljati ogrebotine.

Skener

Uređaj koji snima predložak pomoću refleksije svjetla, te ga pretvara u digitalni oblik i šalje na obradu u računalo. Najčešći su stolni skeneri velicine A4. Služe za snimanje fotografija i teksta sa stranica knjige, naravno u boji dubine 42 bita i optičkoj razlučivosti 1200 do 2400 točaka po kvadratnom inču. Pročitajte li podatak na skeneru da skenira na 9600 dpi ili više, to je točno samo u slučaju profesionalnog skenera, no na plošnom A4+ skeneru označava tzv. interpolacijski rezultat, tj. optički je 1200 dpi, a sve ostale točke između procesoru vidljivih, algoritam programa izračuna logičkim slijedom boja i nijansi.

Za Vilu piše: Tihomir Marjanović-Šima

U sljedećem broju:

- Pisač
- Mrežna kartica
- Monitor
- Tipkovnica i miš
- Modem
- Operativni i korisnički programi

www.hotel-laguna.hr

HL
HOTEL
LAGUNA

Hotel Laguna d.d.
Zagreb

AERODROM OTOČAC

ICAO CODE: LORO

Telefon za kontakt 091/575-4654 Toni Dujmović - operator zračne luke Otočac.

Aerodrom Otočac je jedini aktivni aerodrom na području Ličko-senjske županije. Uređen je 1972-1973. godine a investitor je bila tadašnja Općina Otočac. Registriran je kao aerodrom za obučavanje letачkog osoblja i

sportske potrebe odnosno prema tadašnjim propisima kao sportski aerodrom. Namjena aerodroma Otočac bila je prema registru za obuku u letenju, športsko-turističke potrebe i ostale aktivnosti aerokluba. Lokacija je oko 3 km jugoistočno od Otočca (Špilnik), neposredno uz cestu Otočac-Gospić.

Na svega 1 km nalazi se poslovna zona od 13 hektara.

Upisani su slijedeći podaci:

- Referentna točka aerodroma, geometrijsko središte uzletno-sletne staze s koordinatama: 44° 50' 44" N i 15° 17' 34" E
- Referentna točka aerodroma 463 m
- Referentna temperatura 20° C
- Nosivost manevarske površine je za zrakoplov MTOW do 7 t. (Let 410)
- Pravac uzletno-sletne staze je 141° - 321°

Aerodrom Otočac namijenjen je za:

- Letenje športsko-turističkih zrakoplova, ultra lakih letjelica i jedrilica,
- Obuku letачkog osoblja i padobranaca, trenazu i rekreaciju.

Najveći dio aerodroma zauzima površina na kojoj se nalazi travnata uzletno-sletna staza širine 100 m i dužine oko 1.740 m, odnosno oko 17,4 hektara. Uz tu površinu postoje i dvije manje. Uz sjeverozapadni prag staze je oko 1,8 hektara zemljište do

ceste Otočac-Gospić na kojoj je stajanka, objekt aerokluba u kojem su prostorije aerokluba i ugostiteljski sadržaj i hangar za zrakoplove. Tu je pristupni put i parkiralište za vozila. Uz jugoistočni prag staze se nalazi bočno površina oko 2,7 hektara. Objekt aerokluba je izgrađen 1977. površine 172 m² i sastoji se od prostorije za održavanje nastave, kancelarije, bifea i sanitarnog čvora. Ispred objekta je terasa do koje vodi pristupna prometnica.

Hangar površine 360 m² je izgrađen 1989.g. i služi za smještaj i održavanje zrakoplova. Ispred hangara je manja stajanka s asfaltnim kolnikom površine 180 m². Postoji i cisterna za gorivo i pokazivač smjera vjetra. Na strani uz cestu je ograda. Objekti imaju priključak za vodu, struju i telefon.

Prostornim planom uređenja Grada Otočca rezervirane su površine za eventualno širenje i razvoj aerodroma.

Aerodrom Otočac je jedini aerodrom u regiji i već više od tri desetljeća djeluje i okuplja mladež zainteresiranu za tehničku kulturu i zrakoplovstvo. Nositelj tih aktivnosti je aeroklub „Kрила Gacke“.

V

Za Vilu piše: Dražen Prša

SIRANA "EKO GACKA"

Sa sadašnjih desetak kooperanata u siranu "Eko Gacka" svaki dan stiže oko 450 litara kvalitetnog mlijeka od kojega se dnevno proizvede oko 36 visokokvalitetnih eko sireva.

Otočac je dobio prvu privatnu poljoprivrednu zadrugu "Eko Gacka" u čijem sastavu posluje i prva sirana, takve vrste pod istim nazivom. Upravitelj zadruge ujedno i vlasnik sirane "Eko Gacka" Mijo Orešković kaže da je zadruga odnosno sirana sa radom počela u svibnju ove godine. Vlastitim novcem i uz kredit HBOR-a Orešković je izgradio modernu siranu te oko sebe okupio male proizvođače mlijeka (kooperante) od kojih redovno otkupljuje mlijeko, koje, kako kaže ima posebnost: "to je mlijeko koje nema silaže i sjenaže, u stvari mlijeko se dobiva od krava koje se hrane isključivo suhim sijenom, ispašom i mljevenim žitaricama. Za sada smo prvi koji činimo nešto takvo. Mlijeko koje otkupljujemo od kooperanata plaćamo i do 30 posto više za razliku od drugih otkupljivača". Sa sadašnjih desetak kooperanata u siranu "Eko Gacka" svaki dan stiže oko 450 litara kvalitetnog mlijeka od kojega se dnevno proizvede oko 36 visokokvalitetnih eko sireva. Orešković

kaže da je isključivo zbog poduzetničkog duha ali i želje da stvori nešto novo, ekološki osviješeno, pokrenuo ovaj posao koji zahtijeva puno odricanja, truda i entuzijazma. Školu sam završio kako bi proizvo-

ogleda se u nadaleko traženom ličkom škripavcu, polutvrdom ličkom siru, otočkom dimsiju, kravljnoj skuti te siru u maslinovom ulju. Sirana "Eko Gacka" ima sedam prostorija, lift uz zionu sireva što je

dnju sira usavršio, educirao sam se kod dr. Samira Kalita sa Agronomskog fakulteta iz Zagreba i vjerujem, što najbolje pokazuje potražnja i uvažavanje sira da sam u stvari uspio stvoriti lički brend". Paleta Oreškovićevih proizvoda

ujedno i potvrda da udovoljava strogim standardima Europske unije. Da se već sada Oreškovićeva "mliječna" paleta proizvoda probila na probranom tržištu potvrđuje i podatak da se sirevi mogu kupiti u riječkim "Plodinama", trgovačkim

radnjama u Otočcu ali i u Zagrebu. Orešković kaže da za sada nema u planu širiti proizvodnju: "u ovakvim poslovima treba ići oprezno, osluškivati tržište i konstantno težiti usavršavanju proizvoda". A da su proizvodi itekako prihvaćeni, najbolje svjedoče stanovnici Otočca od kojih tek nekolicina kaže da: "hvala Bogu da smo napokon dobili nešto domaće, naše, pravo i kvalitetno, nešto s čim se možemo dičiti kud god krenemo". Iako mlada, sirana iz Otočca već sada ima brojna priznanja, no po svemu sudeći,

osluškujući komentare probirljivih poznavatelja sireva, Eko Gacka uskoro postaje pravi Ličko - Otočki brend, u što smo se i sami uvjerali.

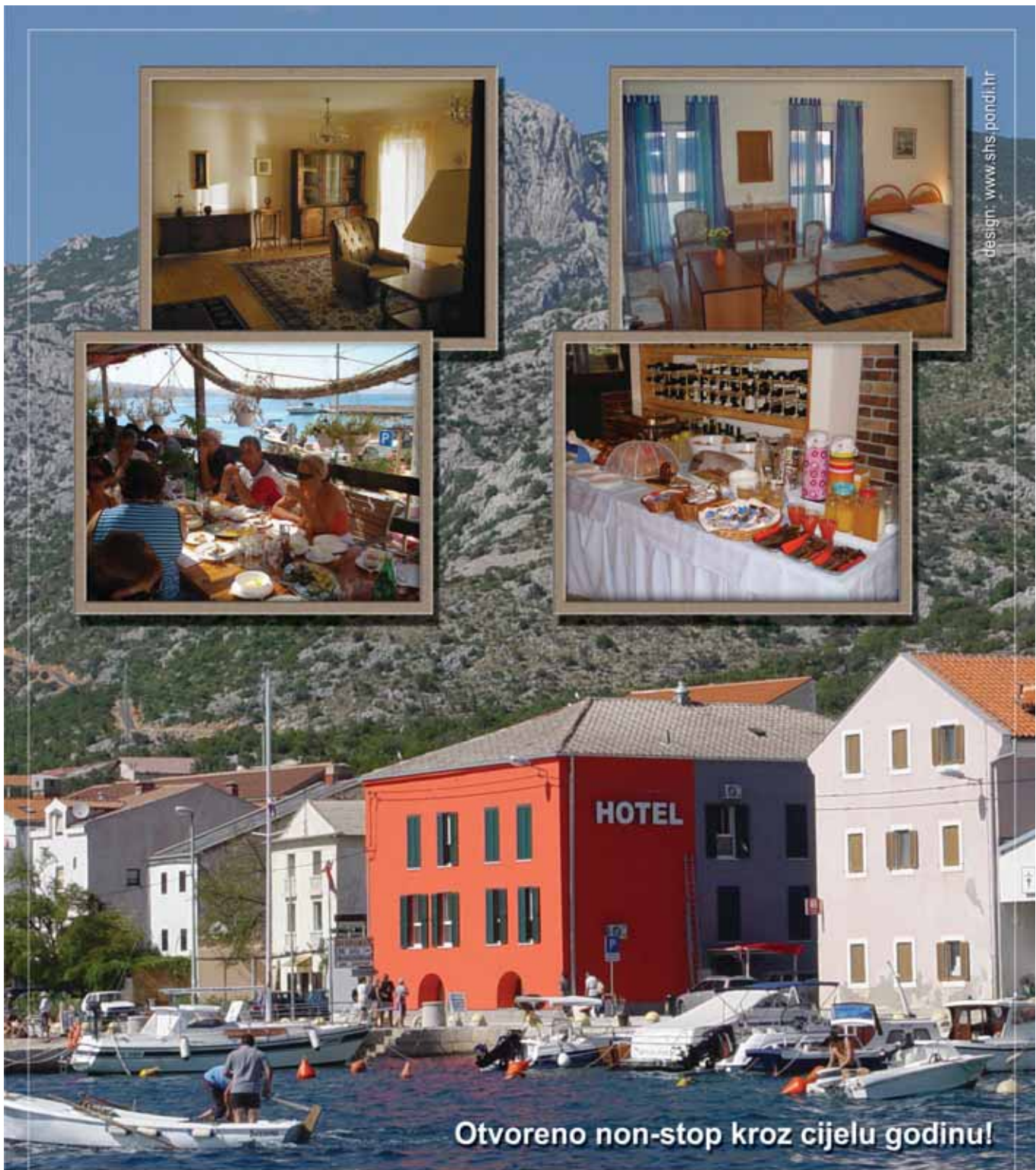

Nakon Izgradnje autoceste Zagreb-Split, Gospić se našao u središtu prometnih puteva. Ove zime, što se i očekivalo, autocesta se bezprijekorno čisti. Ono što je stanovnike Gospića i ostalih Ličkih gradova posebno razveselilo je činjenica da unatoč rano pristigloj zimi i obilju snijega, sve ceste su čiste i prohodne. Ove zime cesta Gospić-Karlobag kao i Otočac-Senj nije bila zatvorena niti jedan dan radi snijega.

V

Za Vilu piše: Dražen Prša

design: www.shs.pondi.hr

Otvoreno non-stop kroz cijelu godinu!

Hotel - Restoran **Velinac**

KARLOBAG

53288 Karlobag, Trg F. Tudmana 1 - Tel./fax: +385 53 694 008 - mob.: +385 98 470 569
www.amp-hoteli.hr - E-mail: velinac@amp-hoteli.hr

U sklopu hotela, uskoro otvorenje WELLNESS centra!

LOVAČKO DRUŠTVO «JAREBICA» SENJ

DRUŠTVO ZA PRIMJER

Ispred doma u Perdasima

Premda u njihovu imenu stoji riječ lovstvo članovi LD «Jarebica» Senj nisu samo lovci. Oni su istovremeno i zaljubljenici u prirodu i njeni čuvari, a tako je već preko stotinu godina otkako je na senjskom području i otpočeo organizirani lov.

Današnje LD »Jarebica« osnovano je 1930.g. Danas ima oko 190 članova i jedno je od brojnijih, ali i najaktivnijih lovačkih društava u Ličko-senjskoj županiji. Jarebica gospodari sa dva lovišta, «Senj» i «Sveti Juraj» ukupne površine oko 18 tisuća hektara i na njima odnedavno ima tridesetgodišnju koncesiju, a ovaj dugi rok korištenja lovišta odobren je temeljem njihove ambiciozne lovno-gospodarske osnove i budućih planova razvoja, ali prije svega temeljem dosadašnjih rezultata rada među kojima je i muflonska divljač na koju su senjski lovci izuzetno ponosni jer je rezultat njihovih sustavnih nastojanja započetih 1980.g. kada je po prvi puta

u Hrvatskoj šest grla muflona nastanjeno u lovište Sveti Juraj. I danas akon četvrtstoljetne brige lovište Sveti Juraj najpoznatije je lovište muflona ne samo u Hrvatskoj nego i šire, pa u njega u komercijalni

lov dolaze brojni lovci iz Europe i Amerike.

Rezultat nesebičnog rada senjskih lovaca je i lani otvoren Lovački dom izgrađen u Perdasima, na cesti Senj-Vratnik, a može primiti preko stotinu

Mufloni u podgorskim vrletima

Na druženjima lovaca mogu se među ostalim čuti i smiješne zgode iz lovačkog života

INVENTURA LOVA: Raport jednog lovca nakon lova: «Vidija san lisicu i uprav kad san diga puščetinu, zamakla je zad grmeča i nisan puca. Znan di je i posle obeda se vraćan da je dotučen.»

NA ISPITU: Objašnjava lovac na ispitu što zna o vuku: «Vuk, el vuk? Un je vražja proždrljiva neman, sotona je opasan i bisan». Dobro, a sad nam recite nešto o lisici, pitaju iz Komisije, našto će lovac : «El una, una je gora nego un.»

UPUTSTVO ZA LOV: Ovako je lovnik savjetovao lovce na jednom otvorenju lova »Da ne bi ko puca u ono što ne vidi ili da ne ne bi ko puca u koga ne pozna....«

U KOGA SE PUCALO: Jedan lovac (malo pod gasom) poslije hajke broji u birtiji lovce : «Fala Bogu, svi smo tu. Onda san ja ipak puca u lisicu.»

ljudi. U njegovu izgradnju lovci su utrošili puno sati dobrovoljnog rada, a pomogli su i mnogi sponzori i donatori. Unutrašnjost doma danas krasi brojni lovački trofeji i to je danas glavno mjesto aktivnosti i druženja lovaca. Dom ima i smještajne kapacitete koji su osnova planova razvoja lovnog turizma, a da su ti planovi realni potvrđuje velik interes stranih lovaca za senjska lovišta. Senjski lovci su aktivno uključeni i u društveni život grada. Pomažu uglavnom doniranjem mesa. Neke akcije premda rjeđe, pomažu i novčano, a već su tradicionalno uključeni i u gradske akcije čišćenja okoliša kada sakupljaju i odvoze krupni otpad iz okolnih šuma. Društvenjaci su to koji se nakon lova redovito družu i zabave, a tada se u opuštajućoj atmosferi mogu čuti i brojne priče i šaljive zgode. I istinite,

Druženje nakon lova

ali i one lovačke, ali da su zapošljavanjem jednog profesionalca, lovo-

dnjih pet godina znatno pomlađeno. Ta je činjenica ujedno i garancija daljnjeg sustavnog razvoja našeg Društva, a mladi bez sumnje imaju od koga učiti jer su u našim redovima i lovci sa preko 40 godina lovačkog staža» kaže predsjednik senjskih lovaca Željko Nekić.

Ovih dana senjski se lovci pripremaju za tradicionalni Božićni lov. I nakon svega što su postigli svojim radom ne preostaje nego im i dalje poželjeti samo: - **dobra vam kob lovci!**

V

Zbor nakon lova

Za Vilu piše: Dorotea Prpić

Ljudska prava

Piše: prof. Luka Maršić

Osnovno pravilo svih teoretičara ljudskih prava jest postići objektivni karakter samih teorija ljudskih prava kako bi se one mogle primijeniti u bilo kojoj zajednici, gdje su odnosi među ljudima regulirani različitim moralnim običajima i drugim prirodno-pravnim zakonima koji se razlikuju od države do države, a u toj zajednici participiraju individue kojima su ugrožene slobode ili etničke i druge zajednice koje aspiriraju ka približavanju svojoj matičnoj zajednici u duhu slobode i prava; dakle mehanizmi pridruženi teoriji o ljudskim pravima bi im to trebali omogućiti, odnosno zaštititi ih od dominantnih slojeva društva (zajednice).

Obveza svih ljudi u nekom dobrom društvu je u tome da se moraju biti spremni odreći onoga što bi im potencijalno trebalo pripadati, a ne bi im koristilo, u onolikoj mjeri koliko bi drugim članovima društva štetilo, te uzimati, (participirati) ono što im pripada kako bi postigli svoju slobodu i pravednost. Sva razumna stvorenja u svojoj biti teže dobru, način ostvarivanja tog dobra dijeli ljudski rod, povijest, ljudske čine na one koji razumiju odgovornost i koji poznaju granice svoje subjektivne datosti, te na one koji to ne razumiju jer ne žele, niti mogu razumjeti dobro, bilo kao pojedinci, bilo kao skupina ili država, te su spremni učiniti sve kako bi zadržali svoj svijet dominacije i odnose u kojima je uzimanje osnovni motiv.

U tom rascjepu dvaju suprotnih stajališta ili koncepcija javlja se dobro i zlo, subjektivno i objektivno; rađa se odnos slabijeg i jačeg, a svakom malo, mislim u vremenskoj dimenziji, zbog ovih osobina heterogenosti ljudi i društva dogodi se poraz ljudskosti, odnosno razuma, ljudskog razuma.

Njegovi su lomovi krvavi, a još su krvaviji kad se sukobi nastavljaju,

ako prethodno nisu bili uspješno okončani jednom ili drugom koncepcijom (dobrom ili zlom). Povijest je pokazala nebrojeno puta da je upravo čovjekov “recidivirajući egoizam” uzročnik sumanutog pustošenja, obračuna čovjeka sa svojom prošlošću i budućnošću. Njegovi “animalni” obračuni sa samim sobom, obračuni su života i smrti, dobra i zla, te se provlače, bez obzira koliko država bila organizirana, svijest i savjest velika, kroz sva vremena u kojima čovjek vodi glavnu riječ, a njegov egoizam mu je

gorivo, pokretač ka onome što je za njega samoga dobro, a za drugoga pojedinca to isto dobro – zlo.

Zato je Slobodu jedino moguće ostvariti umom, jednakost moralnošću, samostalnost pojedinca odgovornošću, tj. dužnošću prema obvezi, odnosno ostvarivanju egzistencije. A sve to možemo imenovati dobrim životom ostvarenim u takvoj državi koja poštuje ova tri načela, koji su i danas ideali mnogih država, jer žele biti dio globalne svjetske nadnacionalne zajednice, gdje su nacionalna običajnost i njeni zakoni ►►

prvi uvjet tolerancije na kojoj se grade novi, pravedniji odnosi globalne zajednice.

Individua 20. st stoljeća, zahvaljujući gospodarskom i tehnološkom skoku razbila je u malom vremenskom razdoblju mnoge, u povijesti, nepremostive barijere jezika, medija, novog načina stvaranja gospodarskih vrijednosti i njihovog iskorištavanja; istisnut je neposredni sukob pojedinca neke zajednice zbog uskog osobnog interesa. Danas je čovjek svoj interes preusmjerio prema tehnici i time postao "hladniji". Okrenuo se prema sebi na uštrb drugog čovjeka, a drugome otvorio prostor da bude što hoće. Temeljni odnos zasnovan je na čistom ratiu, emocionalnoj dehidriranosti i ekotehnološkoj svijesti što je dovelo do toga da su se interesi umjetno proširili, te su animalni nagoni svedeni u okvire kontrole razuma. Stvorena je individua koja je kulturološki-socijalno-pravno zbrinuta, a psihološki dekompenzirana, a jedna od glavnih nositelja takvog smjera jest i sama država.

Zato ona sa svojom povijesnom koncepcijom, odnosno preko jedinstvenoga sustava kooperacije ne smije poništavati slobodu onoga tko sustav drži na okupu i daje mu stvarne vrijednosti, a to je individua preko koje se razvija tolerancija prema ustanovama jer je i ona (individua) dio te ustanove, te prema svakom pojedincu koji nije dio određene ustanove. Tu je bit pravednosti kao pravičnosti kojoj težimo svi mi na putu u jedno globalno selo takozvane jednakosti mogućnosti preko znanosti o mogućem (politikom) čija su sredstva za ostvarivanje takvih ciljeva često duboko u nepravičnosti. Jer postoje duboke nesuglasice o tome kako ostvariti vrijednosti slobode i jednakosti u nekoj osnovnoj strukturi društva, koje je u dinamici u svim smjerovima, te ga je stoga, teško nadzirati kada postane devijantno i opasno za sebe kao sustav, odnosno za pojedinca kao temelj tog sustava. Zato, danas, ulogu kontrolora stanja svih sloboda i prava prati i podržava moderna teorija ljudskih prava koja ima nadnacionalni karakter i teži da

bude opće načelo koje će se primjenjivati na konkretan slučaj (individuu, skupinu, narod, državu). Samu teoriju ljudskih prava kako u svom djelu na tu temu kaže Miomir Matulović, prati cijeli niz pitanja: "Zašto ljudska bića imaju ljudska prava i koja ljudska prava ona imaju?"

Jedan odgovor nudi Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima koju je usvojila Generalna skupština

Kolumnist Vile Velebita, prof. Luka Maršić samo za Vilu piše o mjestu i dosezima ljudskih prava u Hrvatskoj. Hrvati kao narod koji se stoljećima borio za svoju slobodu a često i slobodu drugih, jesu i moraju biti istinski borci za ljudska prava.

Ujedinjenih naroda 1948. godine. Uvodni tekst deklaracije nastale nakon II svjetskog rata i pustoši koju je taj rat ostavio za sobom u materijalnom i duhovnom smislu sugerira da ljudska bića imaju ljudska prava na temelju "prirođenoga dostojanstva", a to nije ništa drugo doli definicija Kanta i njegove pravne prirođenosti na slobodu, jer čovjek teško stiće, a lako gubi dostojanstvo, a kada ga izgubi, bilo kao pojedinac ili kao zajednica on(a) može biti animalniji(a) od najkrvoločnije zvijeri.

Ovdje je potrebno nabrojati prethodnice, koje se tiču univerzalnosti i slobode pojedinca, a koje su utrle put Deklaraciji o ljudskim pravima. Prva je bila Povelja sloboda (Bill of Rights, 1689.g), zatim Deklaracija nezavisnosti, (1776.g.), Deklaracija o pravima čovjeka i građana, (1789.g.), (Narodna skupština Francuske), a sama Deklaracija o ljudskim pravima proizišla je iz Povelje Ujedinjenih naroda.

Svaka od tih povelja ili deklaracija stvarala je određeni "katalog" ljudskih prava, koji je evolucijom društva i razradom društvenih odnosa prema pojedincu ili nekoj skupini u zajednici postajao koncizniji i provedljiviji u stvarnosti. Nastajući na ruševinama onog "starog", donosile su upute za buduće odnose i smjernice u razvoju sigurnosti, tolerancije svjetske zajednice za koje su deklaracije i povelje morale imati opći, univerzalni karakter i biti infiltrirane u temelje bilo kojeg društvenog poretka. Ljudska prava obuhvaćaju sve dimenzije ljudskosti od osnovnih sloboda pojedinca ili skupine, pa sve do socijalnih i kulturnih prava.

Drugo pitanje teorija ljudskih prava je pitanje njihova sadržaja, koji je često vrlo neodređen, a samim time i nedjelotvoran, te se teško primjenjuje u praktičnom životu što može dovesti do izravnoga preispitivanja smisla kako same države, tako i njenih zakona koji impliciraju mehanizme zaštite pojedinca, odnosno skupine. Stoga često dolazi do sukoba onih koji primjenjuju ljudska prava i onih koji ih moraju prihvatiti.

Treće pitanje koje se nameće zbog sadržaja i primjene u pojedinom unutarnjem pravnom sustavu, jest pitanje sukoba ljudskih prava. Na primjer, Deklaracija iznosi svoj stav o embriju ili abortusu. Taj stav se ne može jednako primijeniti primjerice, u njemačkom ili sudanskom, hrvatskom pravnom sustavu, čime se odmah dovodi u pitanje općenitost, odnosno univerzalnost ljudskih prava i mogućnost njihove primjene.

Teorija ljudskih prava i njihovo provođenje u djelo u modernom društvu trebali bi omogućiti približavanje jedne individue drugoj, koja uživa sve postavke koje proizlaze iz uma, čiji su temelji opće-univerzalnog karaktera. Upravo stoga trebamo vjerovati u ljudska prava i zalagati se za njihovo provođenje u život na principima slobode i pravednosti za sve.

Za Vilu piše: prof. Luka Maršić

Slunjska Gradina / Slovin-grad

Danas Slunjska Gradina spada među desetke ostataka Frankopanskih dvorova, utvrda i crkava koje propadaju.

Prirodne ljepote slunjskog kraja oduvijek su privlačile prolaznike i znatiželjnike. Slunj sa svojom romantičnom okolicom, trima rijekama – Koranom, Mrežnicom i Slunjčicom, Rastokama i slapovima Slunjčice, čini „vrata Plitvičkih jezera“, kako mu se tepa. Kroz ta vrata, nažalost, ljudi danas samo projure svojim limenim ljubimcima, jedva se osvrćući na ova bogatstva. Niti znaju niti ne pomisle koja sve još prirodna i povijesna bogatstva i zanimljivosti ovaj kraj nudi. Među njima je i niz zapuštenih starih i značajnih gradova-utvrda.

Preko prapovijesnih gradina, rimskog naselja pa do današnjih vremena živjelo se na slunjskom području još od prapovijesti. O burnim prošlim vremenima tog područja i danas svjedoče zidine starog frankopanskog grada sagrađenog na kamenoj uzvisini iznad rijeke Slunjčice.

Stari Grad Slunj, Slunjska Gradina, Castrum Slunj ili Slovin-Grad kako ga sve zovu bio je povijesno središte feudalnog vlastelinstva knezova Frankapana, odnosno njihove slunjske loze.

Slunj se prvi put spominje u 12. st. kao feudalna utvrda koju Bela III. daruje krčkim kneževima. Značajniji razvoj na području grada započinje u 14. stoljeću, kada kralj Karlo Robert daruje krčkim kneževima čitavu Drežničku županiju kao nasljedni posjed, a novi vlasnici, budući Frankapani, grade na novostečenim zemljama dva središta, gradove Tržac na Korani i Slunj na Slunjčici. Kao utvrđeni grad, u tlocrtu nepravilnog šesterokuta, Slunj se prvi put u pisanim izvorima spominje 1390. Dvadesetak godina poslije spominje se i naselje (trgovište) izgrađeno na suprotnoj stani Slunjčice koje se razvija pod zaštitom frankopanskog grada, a pod čijom se zaštitom osniva i franjevački samostan.

1426. Frankapani postaju jedna od najmoćnijih velikaških obitelji u Hrvatskoj. Te je godine krčki knez

Nikola postao hrvatsko-dalmatinski ban i uzeo prezime Frankapan. U njegove posjede spadaju i otok Krk, Vinodol, Modruš, Senj, Gacka i Lika, Cetin, Slunj i Ozalj, a od kralja za 28 000 dukata dobiva Bihać, Knin, Lapac, Vrliku, Ostrovicu, Skradin, Lučku županiju i Poljica. U 15. stoljeću grad i okolica se razvijaju.

Krajem 15. stoljeća počinje se osjećati početak drastičnih promjena izazvanih stalnim osmanskim prodorima u ove krajeve. Područje Slunja je bilo ničija zemlja, samo još jedan dio nesigurne granice između Europe i Osmanskog Carstva. Posljednje predziđe bila je upravo slunjska gradina. Tako kroz 16. st. naselje propada, a feudalni grad pretvara se u graničnu, krajišku obrambenu utvrdu. 1572. izumiru Frankapani Slunjski te Slunj postaje kraljevskom tvrđavom. 1578. utvrda nakratko pada i pod osmanlijsku vlast. Stoljeće konstantnih sukoba rezultiralo je pustošenjem Slunja i njegova franjevačkog samostana 1582. te početkom iseljavanja stanovništva u Gradišće i Moravsku. Uništen požarom s vremenom je obnovljen. Krajem 16. st. značajno je pogranično uporište i poprište brojnih bitaka i pobjeda nad Osmanlijama. Svoju važnost potvrđuje kada je na prijelazu 16. i 17. st. osnovana i slunjska kapetanija

Krajem 17. st. naselje se obnavlja i razvija u današnji grad Slunj. Dva i pol stoljeća Slunj je bio vojno središte Vojne krajine za područje između Korane i Une. Sredinom 18. st. preustrojem Vojne krajine ukinuta je podjela na kapetanije i vojvodstva – stvorene generalkomande, pukovnije, bataljuni i satnije. Tom reorganizacijom Slunj postaje pukovnijom karlovačkog generalata. Od 1778. do 1790. bio je čak i sjedište zapovijedajućeg generala u Hrvatskoj. Sa slabljenjem osmanlijskog pritiska slabila je i važnost Slunja. Sama Gradina stradala je u požaru koji ju je zahvatio 1822. i tu otprilike završava slavna povijest Slovin-Grada.

Za Vilu piše: Dijana Fišter

ELKRO d.o.o.

Poduzeće za trgovinu, proizvodnju i usluge
ZAGREB, Pašmanska 2

- montaža i popravak električnih instalacija i postrojenja svih vrsta i namjena, telefonskih, kompjutorskih, razglasnih i signalizacijskih instalacija, zvučne i svjetlosne signalizacije
- izvedba svih vrsta elektromontažnih i instalacijskih radova jake i slabe struje
- izvedba gromobranskih instalacija
- proizvodnja raznog elektroprigoda
- remont, popravak, održavanje i servisiranje električnih strojeva i ostalih elektrotehničkih aparata
- protuprovala, vatrodojava, videonadzor

Tel.: 01/61 80 132, fax: 01/61 80 134
www.elkro.hr, E-mail: elkro@zg.t-com.hr

IZRADA RAZVODNIH ORMARA

KONCAR

ETI

AEG

Legrand

WAGO

Schneider

GE

Gospić u finalu "Kutije šibica"

Naime, do slave ih je djelila samo jedna utakmica, ona finalna protiv zagrebačke ekipe "Nacional", ekipe koja je sastavljena od "zagrebačkih dečki" koji su i do tada bili poznati zvijezdama iz gospićke ekipe, kao zapravo "dobre mušterije" ali koji to očitito nisu bili u finalnoj utakmici.

Finale je ipak pripalo "Nacionalu", regularni tjeck susreta završio je 1:1, međutim u sedmercima je bio bolji "Nacional" 3:2 i pobjeda je pripala, zasluženoma njima. Nije to nimalo sporno, već način kako su Gospićani zapravo na kraju izgubili, "već dobiven" turnir.

Zapravo cijeli turnir do finala odigrali su maestralno, u 6 utakmica izvojevali su 6 pobjeda sa gol razlikom 28:3 i ta tri gola primili su od protivnika koji su već bili "grogirani" primivši više od 5

pogodaka. Iz utakmice u utakmicu Gospićani su pružali sve više i više. Nitko nije prošao ispod 4 razlike za gospićku ekipu, gledatelji, razni kibici ali i stručnjaci uočili su da je Gospićka ekipa posebna po mnogočemu.

Velika nogometna pera "grmila" su u dnevnom tisku da se radi o ekipi koja je možda najbolja otkako se igra "Kutija šibica". I zasita način kako su Gospićani "mljeli" svoje protivnike bio je impozantan. Čarolija koju su posjedovali Gospićani u svakoj utakmici odavala je samo njihovu superiornost. Cijeli Zagreb je tih dana na kraju prošle godine u vrijeme završnice "Kutije šibica" brujiio samo o malonogometnoj ekipi iz Gospića. Znalo se da su oni prošlogodišnji prvaci Hrvatske u futsalu, ali ovo nije futsal već

malonogometni turnir "Kutija šibica" koji se igra po svojim jedinstvenim pravilima i ne pozna ništa drugo. Tko se na njih na vrijeme ne privikne sigurno "puši", to su iskusile 331 ekipa naravno bez one dvije, finalne Gospića i "Nacionala".

Sve je izgledalo prije finala, da je veliki favorit Gospić pred pobjedom, "znalci" su mu davali prednost od 70:30, u "kladarama" je koeficijent na pobjedu Gospića iznosio 1,6 pa su mnogi uložili i veliki novac nebi li "sigurno" došli do kakve takve zarade. Veliki poznavatelji nogometa, bivše nogometne zvijezde, vrhunska sportska pera, svi su se divili Gospićanima i njihovoj igri koja je izgledala kao "laka konjica", granitna obrana a svaki napad smišljen i okrenut prema голу protivnika, koji je uvijek visio u zraku. Kretanje savršeno, preciznost ▶▶

Patrik Drndić, prema izboru novinara Vile Velebita, proglašen je za najboljeg igrača Gospića

isto tako, lopta je klizila po parketu kao "kugla na kuglani" a odbijala se od igrača kao da se nalaze za biljarskim stolom. Sve je izgledalo toliko dobro da se jednostavno tako dobro više nije moglo nastaviti u finalnoj zadnjoj utakmici kada "puca

kanđija" i određuju se pobjednici. Iako "Nacional" nije kriv za posrtaj Gospićana koji jednostavno više nisu mogli igrati, iz neobješnjivih razloga onako kako su do tada igrali, razloga za to sigurno ima, poslije izgubljenog finala svi su "bili generali" poslije bitke, međutim malo tko je trezveno mogao izvesti zaključak zašto je to tako sve moralo završiti. "Njegovo veličanstvo nogomet" opet je pokazao zašto egzistira više od stoljeća i pol na planeti koja se zove Zemlja, jer je nepredvidiv, a to je ono što ipak najviše privlači ljudsku znatiželju. Iako Gospić nije izgubio (regularno je završilo 1:1) ipak nije odabrana najsretnija trojka koja je pucala sedmerce. "Zagrmilo" je na najboljem igraču, koji vrijedi možda na tržištu, kao svih ostalih 5 igrača zajedno, koji su izvodili sedmerce, Mili Simeunoviću, njegov udarac nije bio jak kao ostale petorice, golman ga je Jozić obranio što je zapravo značilo pobjedu.

Naravno cijela se ekipa Gospića pretvorila u tragičare, valjda je to bio jedini način njihovog protivnika koji je vodio do pobjede, ali dakako onaj pravi.

Pobjednici su likovali, David je pobjedio Golijata, no sasvim zaslužen i pošteno.

Druga je stvar što "sigurni" Gospićani više nisu mogli niti otvoriti usta nakon utakmice, a niti na službenoj večeri izustiti više od nekoliko kurtoaznih riječi, propuštena je prilika generacije.

Zapravo napustila ih je čarolija s kojom su igrali cijeli turnir, razočarali su 5000 gledatelja, zaljubljenika u

Damir Knez, golman Gospića sa peharom za "FerPlay"

mali nogomet, koji iako su navijali za svoj "Nacional" od Gospića očekivali vrhunsku predstavu, jer su sve one prethodne predstave od 1-6 bivale svaki put bolje i sadržajnije, eto prije kraja se "balon ipak ispuhnuo" a čarolija je netragom nestala.

V

Za Vilu piše: Mladen Kukina

Osam tisuća naših navijača pokorilo Engleze

London
21.11.2007.

Engleska
2
Hrvatska
3

Do te večeri Englezi su bili uvjereni da su najbolji na svijetu u dvije stvari: nogometu i navijanju. Nakon tih paklenih 90 minuta ništa nije kao prije.

Nikada u povijesti Engleskog nogometa nije smijenjen selektor preko noći. U jutro je dobio otkaz bez pisanog obrazloženja. Nitko ga nije pozvao na razgovor, nije se sastala poznata Engleska komisija koja je uvijek uspijevala naći „najbolje rješenje“. Kao nikada do tada stvar se sjekla, lomila preko koljena. Ostali su bez selektora i Europskog prvenstva. Englezi su pokušali biti poslovično hladni ali vidjelo se da su silno poniženi. Hrvati napuštajući Londonski aerodrom vidjeli su lutajuće poglede policajaca, činovnika, carinika, ... koji se nisu htjeli susresti.

Hrvatski navijači demonstrirali su dosad najbolju podršku nekoj gostujućoj reprezentaciji na Wembleyu, opravdajući reputaciju ponajboljih, ako ne i najboljih kontinentalnih navijača. Tu su

Članovi Vile Velebita, Petar Milinković, Milan Vrkljan, Mladen Galeković, Josip Milinković i Stjepan Dasović vrijeme do utakmice proveli su razgledavajući London

Član Upravnog odbora Vile Velebita Ivica Francetić vatreno je navijao za Hrvatsku svih 90 minuta

navijači iz daleke Kanade zatim Zagrepčani, Varaždinci, Splitsani, Riječani, Karlovčani, Zadranjani, Vinkovčani, veliki transparent iz Kiseljaka, Mostara, Kupresa, ... Najimpresivniji je bio poklič "U boj,

u boj" jedne strane tribine s našima, pa onda odgovor drugog sektora "za narod svoj". Pjevalo se i "Zovi, samo zovi", "Mi Hrvati". Kako li je samo Wembley zanijemio kad je Petrić zabio. Za povijesno slavlje Hrvata!

Hrvatska nogometna reprezentacija izbacila je Englesku s Europskog prvenstva! Nakon što su se Englezi u odlučujućoj utakmici kvalifikacijske skupine E, vratili iz 0-2 nockdauna, džoker s klupe Slavena Bilića Mladen Petrić nokautirao ih je pogotkom za 2-3. Kažu da se tada glasnije slavilo u Rusiji nego u Hrvatskoj.

Englezi su, tradicionalno kao domaćini, tražili rani gol, no do vodstva i to od dva razlike u prvih 14 minuta došli su Hrvati!

Hrvatska je bila postavljena točno kako je najavio Slaven Bilić. Školskih 4-4-2, linije blizu jedna drugoj. Olić nije jurio suparničke stopere, nego držao svoju poziciju i vrebao priliku za bijeg. Lopta je prepuštena domaćinima, a kad bi je naši osvojili, smirili bi je i kratkim pasovima radili višak na sredini terena. U prvih 45 minuta bilo je nekoliko prilika za bolje završavanje akcija, treći je gol visio u zraku gotovo svaki put kad bi naši prelazili centar. Barem se tako činilo nama na tribinama.

U drugom poluvrijeme McClaren je postavio Beckhama na svojoj uobičajenoj poziciji desno, a vižljasti Defoe u napadu. Jedanasterac !! Po nama na tribini čisti poklon suca. Nastojanje i pritisak Engleza ostavljalo je još više prostora našima.

Bilić je u pravi trenutak osvježio napad, Eduarda zamijenio Petrićem, ubrzo i dešnjaka Kranjčara ljevakom Pranjićem. Englezi su ponovno odbačeni od našeg gola. Ponovno su naši agresivniji, brži, bolji. Hrvatski navijači se ponovno bude, dolaze do zraka, kao da slute da će Petrić zabiti za veličanstvenu pobjedu Hrvatske. Eksplozija oduševljenja, 80.000 Engleza nijemo sluša pjesmu koju ne mogu razumjeti ali po ponašanju Hrvatskih igrača na terenu znaju da to silno daje snagu našim igračima, junacima. Navijamo: u boj, u boj, za narod svoj.

Velika, najveća pobjeda Hrvatske!

*Iz Londona
za Vilu piše: Vlado Marić*

RADIO

CIBONA

93,6 i 104,5 MHz

15
godina

www.radio-cibona.hr

Nikola Špelić

rukometas

Nikola Špelić je mladi Zagrebački dečko, odrastao na Trešnjevci, ali genima jako vezan za Liku. Otac Ivan i majka Mandica oboje su Ličani i kao mladi ljudi doselili su se trbuhom za kruhom u Zagreb. Na Zagrebačkom asfaltu Nikola je izrastao do 196 cm i teži 100 kg. Kao jednom od najnadarenijih mladih lavova koji kroče rukometnim arenama Vila Velebita zamolila ga je za kraći razgovor. Nikola onako velik i snažan kao pravi likota skromno je kazao: molim Vas, pitajte moga tatu.

Vila: Kad ste se počeli baviti rukometom?

Špelić: Rukometom sam se počeo baviti u OŠ Voltino u šestom razredu.

Vila: Vrlo brzo su vas primjetili i usmjerili prema RK Zagreb

Špelić: 2003.god. počeo je trenirati u RK Zagrebu na poziciji lijevog vanjskog.

Vila: Ubrzo je došao i poziv za kadetsku reprezentaciju Hrvatske?

Špelić: da, na istoj poziciji igram i u kadetskoj reprezentaciji.

Vila: Kako se snalazite Nikola. Je li to „Vaš sport“?

Špelić: Naravno, godinama treniram i veselim se svakom treningu i posebno svakoj utakmici.

Vila: Već ste, čujemo, imali i značajnih rezultata.

Špelić: Pa, rezultat je u rukometu kolektivna zasluga.

Vila: Možete li nam kazati na kojim ste takmičenjima sudjelovali?

Špelić: Tijekom proteklih pet godina treniranja nastupao sam na različitim natjecanjima i turnirima u Hrvatskoj i u svijetu. Samo neki:

2004.god. osvojili smo cijenjeni Partille cup u Švedskoj

2004.god., 2005.god 1. mjesto na državnom prvenstvu

2004.god, 2005.god. i 2006. godine osvojili smo u Mađarskoj 1. mjesta

2006.god. 3. mjesto na državnom prvenstvu

2007.god. osvojili smo turnir u Pragu

2007.god. na Mediteranskim igrama na Cipru osvojili smo 3. mjesto

2007.god. na međunarodnom turniru u Brčkom za juniore osvojili smo 2. mjesto a ja sam bio najbolji strijelac.

Vila: zadnjih mjeseci zabilježili ste i prave nastupe u prvoj rukometnoj ligi?

Špelić: da, u 12. mjesecu prošle godine u Osijeku nastupio sam u našoj prvoj ligi.

Vila: Pohađate treći razred Športske gimnazije u Zagrebu. Trenutno igrate za RK Croatia osiguranje Zagreb II. u drugoj ligi pod vodstvom trenera Nine Markovića. Kakve su daljnje ambicije?

Špelić: Igrati i samo igrati. Imam potpuno povjerenje u trenera i struku.

Vila: Nikola, Vaš otac i majka su Ličani. Što to vama znači?

Špelić: Od kako postoji Like tamo su rasli kršni i tvrdi muškarci. Ja sam samo jedan od mnogih Ličana. Meni moja Lika znači jako puno. Sve slobodno vrijeme želim provoditi u Trnovcu i Debelom brdu. A samo da vidite kako je Gospić ušminkan. To je najljepši grad u Hrvatskoj.

Uz napore treninge rijetko nađe vremena za izlaske. Opušta se uz slušanje glazbe i igranje play stationa i svaki slobodni trenutak najradije provodi u društvu prijatelja. Već slijedeći mjesec putuje s kadetskom reprezentacijom u Egipat na Mediteranske igre. Pa sretno naš Nikola, Vila Velebita će pratiti Tvoj napredak.

Za Vilu piše: Željko Starčević

IME I PREZIME:

Nikola Špelić

DATUM ROĐENJA:

27.03.1991.

VISINA:

196 cm

TEŽINA:

100 kg

VI ŠIŠATE , A MI CIJENE! ISKORISTITE POPUSTE I STJERAJTE KONKURENCIJU U .

Partner

Expert

Boxer

Što je zajedničko cvjećaru, električaru i soboslikaru? Svo troje voze Peugeot lako komercijalno vozilo!

Peugeot Partner, polivalentno dostavno vozilo (3m³ korisne zapremine i 800 kg korisne nosivosti) će vas iznenaditi svojom praktičnošću, funkcionalnošću i snažnom osobnošću; **novi Peugeot Expert** (do 7m³ korisne zapremine i do 1.188kg korisne nosivosti) će vas potpuno zadovoljiti svojom bogatom serijskom opremom: ABS sustavom s pojačavačem sile kočenja, opcijom zračnog ovjesa i sustavom izravnanja vozila pod opterećenjem; **Peugeot Boxer** (do 17m³ korisne zapremine i do 1.950kg korisne nosivosti) će vam maksimalno olakšati posao sa svoja tri snažna i ekonomična HDI motora, svojom prostornošću i dinamičnim dizajnom koji reflektira vaš poslovni identitet. Posjetite svoj najbližeg Peugeot koncesionara, odaberite svoju verziju Peugeot lakog komercijalnog vozila i uštedite do 30 000 kuna!

PROFESIONALCI PROFESIONALCIMA.

PEUGEOT PREPORUČA TOTAL

AUTOMOBILI LOZIĆ d.o.o.

Đakovačka b.b., 31403 Široko polje

Prodaja vozila: tel. 031/851 430, 031/851 432; servis: tel. 031/851 427

U funkciji su i ski liftovi koji u satu mogu prevesti oko 600 skijaša i baby ski lift kapaciteta 150 djece.

KRASNARSKO SKIJALIŠTE

Sve je spremno za ovogodišnju skijašku sezonu, kaže Vladimir Tomaić, vlasnik poduzeća Tomaić-Commerce poznati proizvođač sira i koncesionar na skijalištu u Krasnu, smještenom između 850 i 950 metara nadmorske visine.

Osim dosadašnje tri skijaške staze dužine 450, 500 i 600 metara skijalište od ove sezone nudi i novi izazov, novoformiranu stazu dužine 430 metara, ujedno i najstrmiju dosada, a za one kojima su skije još uvijek preteški izazov i koji se na njih ne usude stati, preostaje uživati na snijegu na sanjkalištu uređenom uz stazu.

U funkciji su i ski liftovi, veliki, koji u satu mogu prevesti oko 600 skijaša i

baby ski lift kapaciteta 150 djece, a uz samu stazu je i ugostiteljski objekt u kojem se skijaši mogu okrijepiti i ugrijati. Onima koji vlastite skijaške opreme nemaju, nudi se mogućnost njena unajmljivanja. Osim skija i štapova iznajmiti se mogu i pancerice i sanjke.

Saznajemo i da su smještajni kapaciteti za predstojeću skijašku sezonu u Krasnu poprilično popunjeni, te da ugostitelji uz uobičajenu ponudu hrane nude i onu domaću poput zelja, suhog mesa i kobasica i što se ljudskog faktora tiče, skijaška sezona je potpuno pripremljena. Još se samo

željno očekuje snijeg, onaj pravi skijaški, a i njega će biti jer poznavatelji vremena na Velebitu kažu da se snježne padavine ciklički ponavljaju i da će za razliku od prethodne godine snijega, a to znači i da će krasnarsko skijalište, jedno od rijetkih objekata ove vrste u Ličko-senjskoj županiji, biti u punom pogonu.

V

Za Vilu piše: Dorotea Prpić

Velena Radošević

Mnogi mladi ljudi s kojima smo u kontaktu preko Udruge ličana „Vila Velebita“ ukazivali su nam da u Zagrebu postoji jaku puno mladih, obrazovanih, ljudi koji su ličkog podrijetla i imaju, unatoč tome što su rođeni u Zagrebu, izgrađen jak osjećaj pripadnosti ličkim korijenima. Jedna od najblistavijih i najobrazovanijih mladih intelektualki je i dr. Velena Radošević. Mlada liječnica koja je završila Medicinski fakultet, Sveučilišta u Zagrebu s perfektnim ocjenama i među prvih pet u svojoj generaciji.

Vila Velebita: Vi ste nova generacija Ličana. Odrasli u metropoli ali s jakim osjećajem pripadnosti. Što sad radite?

Dr Radošević: Od 3. mjeseca 2007. sam na specijalizaciji iz ginekologije i porodništva u Klinici za ženske bolesti i porode, Petrova 13. Trenutno sam na drugoj godini znanstvenog poslijediplomskog studija i pripremam temu doktorskog rada.

Vila Velebita: Gdje ste rođeni?

Dr Radošević: Rođena sam 1980. godine u Zagrebu, u Petrovoj bolnici, ali sam po ocu i majci Ličanka. Otac, Željko Radošević, vuče korijene iz Aleksinice u Pazarištima i Smiljanskog polja, a po majci Jasni, rođ. Maras sam porijeklom iz Debelog brda pokraj Trnovca i Jadovnog. Roditelji su mi odrasli u Gospiću te su po završetku gimnazijskog školovanja upisali fakultete u Zagrebu i po njihovu završetku osnovali obitelj.

Vila Velebita: pouzdano znam, Vaš otac završio je elektrotehniku i bio je također prvi student svoje generacije.

Dr Radošević: Mislim da ste u pravu.

I danas je perfektan.

Vila Velebita: Geni?

Dr Radošević: sigurna sam, ljudi u podvelebitskom kraju oko Pazarišta su izuzetno bistri.

Vila Velebita: kratko ste živjeli i u Gospiću?

Dr Radošević: Sa 6 mjeseci selim se u Gospić, u Pazarišku ulicu, k baki Danici i didi Josici gdje živimo do moje četvrte godine kada se zajedno selimo u Zagreb, u Lučko. Nezaboravne ljetne praznike redovito provodim u Gospiću, kod bake Marije i dide Ive Maras u Kaniškoj ulici.

Vila Velebita: ipak, školovanje ste započeli u Zagrebu?

Dr Radošević: Osnovnu školu Lučko

polazim od 1987. do 1994. godine i sve razrede završavam s odličnim uspjehom, te sudjelujem na natjecanjima iz biologije i matematike. Na državnom natjecanju iz biologije u Murteru osvajam drugu mjesto.

Vila Velebita: U srednjoj školi pokazujete širi interes od onog koji je propisan programom?

Dr Radošević: Po završetku osnovne škole, 1995. godine upisujem prirodoslovnomatematičku V. gimnaziju u Zagrebu. S radom «Dokazivanje štetnosti deponije fosfogipsa pokraj Kutine» na Državnom natjecanju iz biologije u Gospiću osvajam prvo mjesto. S istim radom 1998. godine na Europskom natjecanju iz biologije u Berlinu osvajam drugu nagradu te provodim 2 tjedna u istraživačkom kampu u Chemnitzu, Njemačka.

Vila Velebita: Kao da vas nešto privlači prema biologiji od rane mladosti?

Dr Radošević: Moja mama je biolog. 1999. godine upisujem Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu kao treća na rang listi.

Vila Velebita: dobili ste Rektorovu nagradu. Što ste radili?

Dr Radošević: Tijekom studiranja 3 godine bila sam demonstrator na katedri za patologiju, te je kao rezultat suradnje s prof. dr.sc. Božom Krušlinom nastao rad «Analiza patohistoloških biopsija s urološke klinike u vremenskom razmaku od 20 godina» za koji sam dobila Rektorovu nagradu.

Vila Velebita: Bili ste i na studijskom putovanju u Londonu. Što ste tamo radili?

Dr Radošević: Kao student sam boravila na razmjeni u St Bartholomew's Hospital u Londonu u odjelu za endokrinologiju kod profesora Monsoona gdje sam se upoznavala s najnovijim dostignućima na području primjene hormona rasta.

Vila Velebita: Tijekom studija Medicine koje ste interese imali izvan fakulteta? Ako je uopće bilo vremena s obzirom na težinu studija.

Dr Radošević: Studij sam završila u roku, kao odličan student. Tijekom cijelog školovanja redovito pohađam tečajeve engleskog i njemačkog jezika u Školi za strane jezike te ih danas tečno govorim.

Vila Velebita: jeste li dugo tražili posao nakon završenog fakulteta?

Dr Radošević: niti dana ! Pripravnički staž odradila sam u Kliničkoj bolnici Sestre Milosrdnice. Još za vrijeme staža postala sam znanstveni novak prof.dr.sci. Ivana Kuvačića na projektu «Čimbenici rizika u nastanku prijevremenog poroda». Od 3.mjeseca 2007. sam na specijalizaciji iz ginekologije i porodništva u Klinici za ženske bolesti i porode, Petrova 13. Trenutno sam na drugoj godini znanstvenog poslijediplomskog studija i pripremam temu doktorskog rada. U slobodno vrijeme bavim se aerobikom, skijanjem i čitanjem, te često, s mlađim bratom Tomislavom, studentom FERa, planinarim.

**blis
vijesti**

DJEČJI VRTIĆ "CICIBAN" OTOČAC

Društveno organizirani predškolski odgoj na području Grada Otočca provodi se u Dječjem vrtiću "Ciciban". Rad se provodi u četiri odgojno obrazovne skupine djece i to: jedna jaslična skupina od 1-3 godine starosti, te u tri vrtičke skupine: mlađoj (3-4 godine), srednjoj (4-5 godina) i starijoj (od 5 do polaska u osnovnu školu).

Dnevni boravak djece u ustanovi je desetosatni – od 6,00 do 16,00 sati.

U pedagoškoj godini 2003./2004. upisano je 84 djeteta i 67-ero djece pohađa predškolu koja je započela sa radom 29. ožujka 2004. god., a o kojima se brine ravnatelj, pedagog, osam odgajatelja i pet radnika u administrativno-tehničkim službama.

U pedagoškoj godini 2003./2004. u vrtiću se provodi cjelodnevni desetosatni program, program predškole, prema Programskim osnovama koje je izdalo Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH, a početkom 2004. u Program rada uveo se i Vjerski odgoj u dvije skupine po dva sata tjedno.

Tijekom godine obilježavat će se prigodnim programom Blagdani i državni praznici i na taj način stvarati kod djece pozitivan odnos prema Domovini, tradiciji i običajima. Za što uspješniji odgojno-obrazovni rad i psihofizički razvoj djeteta, Vrtić se uključuje u zajedničke i javne aktivnosti koje potiču socijalizaciju i kreativnost djece. Djeca Vrtića sudjeluju u svim važnijim zbivanjima koja se organiziraju na nivou Grada: Pokladnim svečanostima, Uskrsnim blagdanima, Danu planeta Zemlje, Danu Grada, Danu državnosti, Danima kruha, Dječjem tjednu, Međunarodnom danu štednje, Mjesecu knjige, Došašću i Božićnom dobu.

Povijesni osvrt

Organizirani oblik predškolskog odgoja u Otočcu počeo je sa radom 1. prosinca 1972. godine s jednom mješovitom skupinom djece od 3 godine do polaska u osnovnu školu. Rad je održavan u preuređenom prostoru u zgradi tadašnje Osnovne škole " Moša Pijade" u Otočcu. U Vrtić je upisano sedmero djece, a sa djecom je radio samo jedan odgajatelj.

Tel: 053/772 – 154

Ravnatelj: Ante Devčić, prof.

Za Vilu piše: Milan Vrkljan

Filmski kritičar:

**Nikica
Marković**

Nakon brojnih filmova koji obrađuju teme o propasti svijeta iz Amerike stiže još jedan. “Ja sam legenda” ne baš poznatoga redatelja Francisa Lawrencea. Ovaj put radi se o uništenju ljudske vrste smrtonosnim virusom. Godina je 2012. i jedini preživjeli stanovnik New Yorka, a možda i svijeta, mladi je znanstvenik Robert Neville (u izvedbi Willa Smitha). Tri godine ranije genetskim izmjenama opasnih virusa stvoren je lijek protiv raka koji je spasio milijune ljudi. Međutim, nedovoljno ispitan lijek postao je koban za čovječanstvo. Ispostavilo se da je čudo od lijeka, koje ubija sve vrste raka, u stvari smrtonosan virus koji se prenosi dodiranjem i zrakom. U kratkom vremenu većina ljudi na svijetu je podlegla. Robert Neville je, na neki neobjašnjiv način, imun na taj virus i sada zajedno sa svojim vjernim psom, njemačkim ovčarom Samanthom, luta ulicama zapuštenog i pustog New Yorka. U svojem skloništu, koje je ujedno i laboratorij, znanstvenik Neville pokušava pronaći lijek protiv nove pošasti. Istovremeno, očajnički šalje radio poruke nadajući se da je još netko preživio apokalipsu. Ipak, iako je uvjeren da je on jedini preživjeli stanovnik New Yorka, čim se počne spuštati mrak doktor Neville čeličnim pločama zatvara prozore i vrata svog skloništa. Izgleda da se netko ili nešto noću pojavljuje na ulicama. Buka i krikovi koji dopiru ▶▶

Redatelj:
Francis Lawrence

Glavna uloga:
Will Smith
Godina: 2007.

Ja sam legenda (I Am Legend)

izvana tijekom noći govore da doktor Neville nije sam.

Film "Ja sam legenda" ipak je malo drugačiji od ostale holivudske produkcije tog žanra. To je mješavina post-apokaliptičnog filma i horora. Horori su strašni, ali nisu uvjerljivi jer u zombije, vampire i ostala čudovišta baš i ne vjerujemo. Post-apokaliptični filmovi (asteroid udara u Zemlju, Sunce eksplodira, napad izvanzemaljaca itd.) rado su gledani ali opet nam ne izgledaju kao neposredna opasnost (osim nuklearnog uništenja, naravno). Nakon gledanja takvih filmova iz kina izlazimo smijući se i komentirajući. Gledajući film "Ja sam legenda" bojimo se, osjećamo jezu i strah. Ne zato što film obiluje scenama tipičnim za horor filmove. Ne zato što vidimo puste i razrušene

gradove. Nego zato jer se ono strašno u ovom filmu zaista može i u stvarnosti dogoditi. Može se dogoditi sutra ili u vrlo skoro vrijeme. Jedan od najvećih kolektivnih strahova dvadesetog stoljeća bio je scenarij nuklearnog uništenja. Najveću bojazan početkom dvadesetog prvog stoljeća izaziva mogućnost mutiranja opasnih virusa i početka neke nove pandemije. Danas, u vrijeme genetskog inženjeringa, novih smrtonosnih virusa, "kravljeg ludila", "ptičje gripe", gledanje ovakvog filma nije samo zabava nego i iskra za razmišljanje o tome što sami sebi radimo. To je najveća vrijednost ovog filma.

"Ja sam legenda" baziran je na istoimenom romanu Richarda Mathesona. U Hollywoodu postoji tradicija snimanja "remake" filmova pa je tako i "Ja sam legenda" prerađeni uradak znanstveno-fantastičnog filma "The Omega Man" iz 1971. godine. Tada je lik

Roberta Nevillea glumio Charlton Heston.

Will Smith dao je dobru predstavu. Iako smo ga navikli gledati više u komedijama uvjerljivo je prikazao lik očajnika na granici ludila koji pokušava spasiti svijet. Redatelj Francis Lawrence nema puno iskustva u snimanju filmova, poznatiji je kao redatelj spotova glazbenih zvijezda. Može mu se zamjeriti loša kompjuterska grafika i animacija te trajavi specijalni efekti kad znamo mogućnosti novih tehnologija. Trebao se više potruditi. Slike praznog i zapuštenog New Yorka kojim lutaju divlje životinje doista su uvjerljive. Tijekom filma uspješno je razmjestio "flashback" scene tako da postupno saznajemo što se događalo u prošlim godinama. "Ja sam Legenda" neće dobiti Oscara, ali unatoč svim nedostacima, vrijedi ga pogledati.

V

Za Vilu piše: Nikica Marković

Lička palenta

U nekim obiteljima isključivo se konzumira kao tvrda i „u mrve“. Oni koji je spremaju „u meko“ kažu da je tome tako jer su ovi prvi živjeli bliže nemirnim granicama prema Turskoj krajini pa su je uvijek mogli ponijeti sa sobom ako krene po zlu. Ljubitelji palente „u mrve“ kažu da mekana palenta i nije palenta.

Kukuruzna krupica može se koristiti kao kod naših prekojadranskih

Prije nego je kukuruz iz Sjeverne i Srednje Amerike došao u Europu, palenta, žganci ili pura u starom se Rimu radila od prosa, ječma i drugih žitarica. U gotovo svakoj svjetskoj kuhinji postoji neka vrsta griza, palente ili kaše koja se radi od autohtone žitarice u toj regiji. Najbolja kukuruzna palenta dobiva se tradicionalnim mljevenjem kamenim mlinom.

U Lici, pogotovo uz obronke sjevernog Velebita, priprema palente podrazumijeva čitav ritual i smatra se da je prava palenta jedino ona kuhana iznad žive vatre. U nekim obiteljima, naglasili su nam, poseban specijalitet je „kora od palente“, tj. onaj dio koji se „uhvati“ za dno lonca. Ličani je zovu „greba“.

Iako se kod nas Ličana još uvijek

može naći jako dobra krupica od domaćih sorti kukuruza, instant kultura, na žalost, nije zaobišla ni palentu, pa je ta instant varijanta preplavila tržište.

Palente je savršena podloga za razne umake, može se jesti sama s malo maslaca ili maslinova ulja ili ohladiti i onda rezati na „komade“, peći ili pržiti. Palenta se kuha u vodi mada u bogatijoj Slavoniji temeljac može biti i vrhnje, mlijeko što naše ličke žene, ili muševi, nisu nikada prihvatili. Za razliku od tjestenine ili riže, palenta se ne može raskuhati. Vrijeme kuhanja varira i ovisi o njezinoj svježini i vlažnosti, o tome kako je mljevena i gdje se čuvala, ali u svakom slučaju treba je kuhati najmanje 45 minuta. Konzistencija palente stvar je ukusa.

U nekim dijelovima Like mekanu pa-

lentu serviraju vrlo rijetku, kao gušću juhu. Svaka palenta, bez obzira na to kako rijetko je skuhan stisnut će se nakon hlađenja. Može se dosta dugo držati na pari da bi ostala mekana. Omjer vode i brašna okvirno je 4:1 za čvršću palentu, a 6:1 za mekšu. Nijedno Ličko narodno jelo neće toliko podijeliti gurmane kao Palenta.

susjeda i umjesto dijela pšeničnog brašna u pizzama i tjestenini. Miješanje potiče ispuštanje škroba i dobro miješana palenta bit će kremastija. Osim kod kuhanja, potrebno je imati strpljenja i kod čišćenja lonca nakon kuhanja palente. Palenta ostavlja sloj na dnu posuda u kojima smo je kuhali, ali problem rješava jednostavno „namakanje“ od nekoliko sati u hladnoj vodi. Sloj kore sam će se odvojiti od posude. U koliko imate u kući prave ljubitelje palente oni će se pobrinuti za taj dio. U Pazariškom kraju zvan „greba“ pogrebu i pojedu je uz malo hladne kiseline. Nemojte je u drugom slučaju baciti, provjereno, dobra je i nakon par sati. Ličke majke iz okolice Perušića često znaju potihom podviknuti snahama: ako nemaš vremena kuhati dobru palentu, nemojte je ni kuhati. Usplast.

Prolazeći Likom na žalost nismo našli niti jedan restoran koji u svojoj ponudi ima Ličku palentu. Možda nije kasno.

Za Vilu piše: Milan Murgić - Padela

*Lički
narodni
recepti*

Muškarđin na Podgorski

Volite li morske specijelitete kao meso muškardina uživati ćete u ovom jelu. Posebice ako cijenite pune okuse, jer ovaj umak svakako ima 'karakter'. Danas uloviti muškardina i nije neki problem. Većina ga ostave par tjedana u „dubokom „ i naprave salatu. Najbolja je s malo Ličkog krumpira prelito s malo maslinova ulja.

Ipak, u nekim podvelebitskim obiteljima, podgorci, našli smo da se od muškardina može napraviti i više raznih ukusnih jela. Nama je najukusnije bilo jelo napravljeno u obitelji Milinović koja muškardina sprema na specifičan način generacijama. Muškardina se očisti i kuha u slanoj vodi. Dok se kuha, nasjeckamo kapulu i na naglo je popržimo. Kada dobije zlatnožutu boju dodamo češnjak rezan na listiće, pa sve zajedno još malo popržimo. Nakon toga dodamo rajčicu, iz okolice Zadra, narezanu na kockice. Tome dodamo i nasjeckani peršin. Malo prokuhamo, pa dodamo sitno

- **1 kg muškardina**
- **2 kg Ličkog krumpira**
- **1-2 glavice luka**
- **1 papričica**
- **2-3 rajčice**
- **2-3 režnja češnjaka**
- **1 dcl maslinova ulja**
- **1 struk peršina**
- **sol i papar prema potrebi**

Vino:

U obitelji Milinović muškardina se tradicionalno servira s Paškom žuticom

nasjeckanu ljutu papričicu. Podgorci su je nabavljali od trgovaca s juga ili mijenjali za mladu kapulu koju su „tradicionalno, uzgajali u „docima“ Velebita. Pustimo da sve lagano kuha. Kada je muškardina omekšao očistimo ga od kože, narežemo na kolute, i stavimo u umak, pa sve još malo prokuhamo. Jelo serviramo uz lički krumpir koji smo prethodno skuhalo u puno slane vode, ocijedili. Doda se malo, stvarno malo, maslinova ulja jer ovaj podvelebitski kraj teško uzgoji maslinu zbog jake bure.

Za Vilu piše: Milan Murgić - Padela

Zima u Karlobagu

Nanese li vas put u Karlobag tijekom zimskih mjeseci zapitat ćete se da li je to onaj isti gradić što u ljetnim mjesecima vrvi od domaćih i stranih turista, koji uživaju u čistom moru i ugodnom odmoru daleko od gradskog smoga i nervoznih vozača u jutarnjim špicama. No sada, kada su kupači kostimi spremni duboko u ladicama, u Karlobagu se živi na dane. Dane kada sunce prkosno neda oblacima da mu priđu, i kao da cijeli ovaj kraj, more i planine zagrlji i umiri. Navikli da nemamo sadržaja kojim bi zaokupili svoje slobodno vrijeme, zadovoljni smo i kada možemo izaći i udahnuti naš uistinu čisti zrak. Tada svi požurimo pobjeći iz kuća, obaviti kupovinu, popiti kavu, prošetati ili loviti lignje s naše rive ili na moru s barke. Sve je nekako živo i ugodno.

I u te dane zaboravimo da smo malo mjesto, koje svake godine netko napusti u potrazi za lakšim uvjetima života. I pitamo se, nismo li i mi slijedeći koji će napustiti ovu oazu mira, ali i uskraćenog načina života i požuriti prema velikim neonskim reklamama i svemu onome što nudi veliki grad. No, ne smijemo zamjeriti nikome tko odluči okrenuti novu stranicu života negdje drugdje, negdje gdje će mu se pružiti prilika da si osigura bolju egzistenciju, stekne

bolje obrazovanje i iskoristi svoje potencijale. Jer, nije lako živjeti u ovakvom kraju kao što je naš Karlobag. Nije se lako pomiriti sa usamljenošću i mrtvilom koje okuje Karlobag od jeseni pa do kasnog proljeća. I ne može nitko razumijeti što to znači biti zatočen u kući ako nije doživio bašku buru. Ta silna bura se u ovaj kraj sjuri s Velebita brzinom i do 180 km/h. Zatvori ceste i odsiječe Karlobag, nekada i po nekoliko dana za redom. A još ako se udruži sa snijegom i kišom koja se uslijed hladnoće ledi na kolniku, mislit ćete da se nalazite na nekom drugom kontinentu gdje još uvijek žive nomadi ili da netko snima film o vremenskim neprilikama.

Često se tada u gradu zateknu putnici prolaznici i ostaju tako po nekoliko dana zatočeni skupa sa mještanima, zapitkujući stalno kada će se vrijeme smiriti i otvoriti ceste. Ipak, ako i ostanete zarobljeni u Karlobagu uvijek ćete pronaći utočište i topli obrok, i svaki će vam mještanin pomoći i uputiti vas kako se ponašati u takvim uvjetima. I kad već pomislimo da nikad neće prestati, opet sunce dobije bitku sa oblacima i burom i udahne život u naše malo mjesto. Dobro je kad je zima «blaga» pa ne bude puno takvih teških dana. A zadnjih godina čini se da su i ti pakleni dani rjeđi, pa zimu lakše

izguramo. Naročito tijekom prosinca, jednog od najljepših mjeseci u godini, kada svaki dan ima posebno značenje za svakog od nas. Najprije se razvesele djeca darovima što im svake godine u crkvi sv. Josipa dobri Sveti Nikola podijeli zato što su bili dobri. Taj dan im ne može ništa pokvariti, pa ni vrijeme. Ozarenih lica, neki pomalo i preplašeni sjedaju u krilo Svetom Nikoli i obećavaju da će i slijedeće godine biti dobri i zaslužiti darove.

Svakoga jutra, bez obzira na vremenske neprilike, odlazi se na jutarnje mise – zornice koje daju posebnu čar predblagdanskog raspoloženju mještana. A na Svetu Luciju posadimo božićnu pšenicu i pratimo svaki dan do Božića kako bi znali kakvo će vrijeme po mjesecima biti slijedeće godine. Na badnje večer, prije odlaska na polnoćku, okupi se obitelj oko božićnog drvca kako bi svatko stavio pokoju kuglicu i s njom unio dio sebe i dao mu život. I živi tako to naše drvce sve do Sveta tri kralja kada smo već lanjsku godinu spremili u ladicu i veselo potrčali u novu. A ta nova godina donosi opet i novu zimu i novu buru. Samo da ne bude još jača, na ovu smo se već navikli.

V

Za Vilu piše: Lucija Tomljenović

RESTAURANT *Stara poštarica*

Otvoreno 10.10.1987. godine na 100. rođendan Zvonimira Pape Rogoza

ZAGREB
 Ogrizovićeva 8
 Trešnjevka

vl. Marko Jurković

Osvježite se uz pivo po izboru
 Izdvajamo: Ožujsko - svijetlo i tamno
 Velebitsko - svjetlo, tamno, kasačko

Očekujemo vas na: domijencima, svečanim ručkovima, zarukama, svadbama, krštenjima, ...

Zaželite li se domaćih ličkih specijaliteta, ...

ne izlazite iz Zagreba - navratite kod nas !

Birajte mjesto
 u jednoj od tri sale ili
 prostranoj natkrivenoj terasi!

DOKAZ KVALITETE SU MNOGI GOSTI IZ JAVNOG ŽIVOTA
 PA TAKO I LEGENDARNI ZVONIMIR ROGOZ
 KOJI JE IMAO I SVOJ STOL
 U SALI KOJA JE DOBILA IME PO NJEMU
 U ISTOJ SALI JE 1990. GODINE OSNOVANA
 UDRUGA LIČANA "VILA VELEBITA"

lički sir Škripavac
 velebitski ovčji sir
 lički krasnarski sir
 lička palenta s kajmakom
 plata Kozjak
 domaći lički pršut
 domaći kulen
 kuhana prepeličja jaja

ličke mesne okruglice
 ličke pečenice
 ličke češnjovke
 lički lonac
 domaće krvavice
 piletina, puretina
 zec na lovački
 jela sa roštilja

riblji specijaliteti
 špageti
 gulaši
 kuhana i sušena janjetina
 janjetina s ražnja
 odojak s ražnja
 razne salate
 domaće slastice ...

Informacije na tel: 01/382 00 23, 01/382 04 22, mob: 01/382 00 23

Maškare u Karlobagu

Ne samo da više nemamo meštra karnevala, nego se i maškare, kako teku godine, sve manje i manje okupljaju i ljudi se sve manje vesele. Zar će moći nekakvih lokalnih nesporazuma dopustiti da nam i ta tradicija zamre?!

nestaju ili opstaju?

Život u malim gradovima ima mnogo nedostataka, ali kad se priviknete na njegov tempo i svakodnevicu, shvatite koliko imate prednosti. Naspram užurbanosti metropolskih ulica, vreve ljudi, „teškog“ gradskog zraka pružaju se vedra, osunčana jutra, nosnice vam puni miris mora, puše blago jugo ili tramuntana. Eto, takva su jutra u Karlobagu. I ljudi su zadovoljni, veseli i nasmijani, svako svakom poželi „dobro jutro“ i počinje dan.

Zimska jutra su malo posebnija, ali također imaju svoju dušu. Uz udare bure koja ima i orkanske mahove stanovnici ovog grada tradicionalno svake zime okupljaju se i odlaze na maškare. Period je to godine kada se okupljaju grupice ljudi, sastaju po kućama, šiju „maškaradu“ i razmjenjuju svoje ideje. Ima to neku svoju dušu, neku puninu koja ispunjava Bažane, daje im snagu

da se bore s burom i provesele na svoj način.

Bažani tradicionalno svake godine, nakon što prođe blagdan Sveta tri kralja organiziraju maškare i već, koliko to puta bude koje godine, maškaraju se, luduju i zabavljaju, jer kad su maškare, sve je dozvoljeno.

Kad je riječ o maškarama u Karlobagu, ne smijemo a da se ne sjetimo našeg dragog mještanina koji je godinama bio meštar Karlobaškog karnevala. Nažalost, prije dvije godine naš meštar je umro. Bio je to svima nama znani dugogodišnji ravnatelj Osnovne škole Karlobag, Mirko Stilinović. Tradicionalno je, u svom veseljačkom stilu preuzimao ključ grada Karlobaga i predvodio vesele povorke maškara ulicama Baga. Pokazujući svoju

unutarnju snagu i veseli duh, svatko tko bi ga sreo onako veselog uskočio bi u povorku i zapjevao s njim. Učenici osnovne škole, građani Karlobaga kojima je i samima najčešće bio učitelj u školi i izvan nje, sa zahvalnošću ga se sjećaju i često stanu zapaliti svijeću na njegov grob.

Ali ne samo da više nemamo meštra karnevala, nego se i maškare, kako teku godine, sve manje i manje okupljaju i ljudi se sve manje vesele. Zar će mo radi nekakvih lokalnih nesporazuma dopustiti da nam i ta tradicija zamre?! Svaka zima koja dolazi donosi novi niz problema zbog kojih je maškara sve manje. Najveći problem u organizaciji karlobaških maškara svakako je prostor u kojem bi se održavale. Karlobag nema mnogo stanovnika, ali maškara ima mnogo. I staro i mlado, svi rado u subotnje večere pohrle umaškarani na ples na kom je sve dozvoljeno.

Razgovarajući sa mještanima, nisam uspjela saznati od kada se ovdje štuje i obilježava tradicija maškaranja. Stariji sumještani ne sjećaju se početka, pa se pretpostavlja da, pošto je Karlobag primorsko mjesto, od samog njegovog osnutka počeo je običaj oblačenja maski, izrada „Bumbre“ (mesopusta) i njegovo spaljivanje. Ali krenimo od godina kojih se ljudi sjećaju.

U sedamdesetim i osamdesetim godinama prošlog stoljeća Karlobag je imao bogat društveni život. Postojalo je kulturno-umjetničko društvo „Divko Budak“ koje je svake godine sviralo za okupljene maškare. Brojilo je desetak članova, među kojima su bili Branko Kovačević, Boris Minić, Slobodan Minić, Nikola Kovačević, Božo Kovačević, Ivica Miletić, Tomislav Kovačević, te pokojni Petar Šegota, Petar Naglič, Ante Rudelić i Ivan Potočnjak

Početak Domovinskog rata tradicija maškara se počinje buditi. 1994. godine, Ivica Badurina piše pjesmu Baškom karnevalu:

*Zimi kad je misec prvi
Svima nešto zaigra u krvi,
Leti, leti užanca stara,
Došlo vrime karnevala.*

*Plavog mora slijedi trag,
Doći ćeš u Karlobag,
Tu je pisma, tu je bal,
Slavni Baški karneval!*

*Karlobag, moj Karlobag,
Najdraži mi grad,
Po cilome Bagu
Čuješ pismu staru
Maškare u Karlobagu!*

Pod zvukovima ove pjesme karlobaške maškare prisustvovala su na Riječkom karnevalu i ponosno branile tradiciju Baškog karnevala.

Kako vidite, Bag ima tradiciju. Pitanje koje nam se nameće je: do kada će je imati?

Ove godine Turistička zajednica Općine Karlobag ima problem oko nalaženja adekvatnog prostora. Poželimo im sreću i na zadovoljstvo svih Bažana neka se ova tradicija održi i za slijedeće naraštaje.

(Ćenča). KUD je bilo poznato u cijeloj sadašnjoj županiji, a na natjecanju klapa osvajali su prva mjesta. Na karlobaškim maškarama svirali su dalmatinsko-primorske pjesme, te one „domaće“ koje se danas sve manje pjevaju i pamte.

Izrađivao se „Bumbre“ koji je uvijek bio krivac za sve loše stvari koje se dogodiše u prošloj godini. U večernjim satima skupljali su se umaškarani Bažani i uz ples do ranih jutarnjih sati veselili se, pjevali i plesali. Bilo je tu za svakog ponešto; i odrasli i djeca veselili su se na svoj način. Oko ponoći bio je izbor za najljepšu masku, za najružniju masku, za najbolju grupu, za najljepšu dječju masku... Najčešće je prva nagrada bila slasna čokoladna torta, koja je izvana prelivena čokoladom, a iznutra bila od palente. U goste su dolazile maškarane grupe iz Gospića, Žabice, Senja. Na posni utorak Bažanke bi peklye frite i na Baškoj placi dijelile ih prolaznicima. Naravno, da je uz tradicionalnu notu, ovaj dio imao i natjecateljsku.

V

Za Vilu piše: Ana-Maria Devčić

Tržnica u Gospiću

Gradske tržnice, ti «gradski trbusi» kako ih popularno zovu umjetnici vični peru, mijenjaju se brže nego bi se to očekivalo od tog tradicijskog načina nuđenja robe široke potrošnje. Ne tako davno gospićka je tržnica bila mjesto gdje se na jednome mjestu moglo naći sve ono što su vrijedni ljudi stvarali vlastitim rukama. Proizvodi od drveta, suvenirni, lončarski proizvodi, odjeća i obuća, prehrambeni proizvodi... Sve to imalo onaj izgubljeni dašak iskona, vremena i običaja što su pokleknuli nad globalizacijom i tehnološkom ekspanzijom. Slika tržnice u Gospiću danas je sasvim drukčija. Starijim žiteljima ona je pomalo strana i nevesela jer je onaj domaći, ruralni «štih» skoro sasvim nestao.

Tržnica danas nudi gotovo 70 posto odjevnih predmeta. Uglavnom s etiketom «Made in China». Kvaliteta takve robe uglavnom je u rangu one što smo je u ex-Jugoslaviji kupovali na tršćanskom Ponte Rossu. Metle, košare, saonice i ostalu drvenariju

više ne prodaju Kuterevci. Zamijenili su ih obrtnici iz okolice Varaždina. Nađe se tu ponešto voća i povrća, sretnijim petkom ima i ribe. Tek smo na dva mjesta našli nešto doista domaće, iz ličkih kuća. Marija Rudelić je iz Novosela kod Smiljana i na tržnicu povremeno donese domaće sireve, škripavac i suhi sir.

«Ja sirim već 35 godina i imam svoje stalne mušterije», pripovijeda nam baka Marija. Sirevi idu po 60 kuna. Donila sam i neko'ko litara prave šljivove rakije. Ona ide po 50 kuna.

Vridi više, al' je ne mo'š prodat'.

Na upit kako prolazi s inspekcijama odgovara kako ih razumije jer i oni moraju raditi svoj posao. Kaže, «oglobili su me par puta, ali što se možem živit' se mora jer nemam penzije!»

Uz Mariju Rudelić sireve nudi i Bogdan Žigić iz Bužima. Uz smijeh govori kako se «udaao» u Bužim, ali to nikada nije požalio. Njegovi sirevi stoje jednako kao i kod bake Marije. Konkurencija se svela na dvoje postarijih ljudi. Mladi za ovaj posao nemaju puno vremena.

A što da ti rečen, nastavlja razgovor baka Marija. Na selu je ostala sama starčad. Neće niko k blagu. U gradu se bolje živi. Svi se pogospodili.

Još koja godina i 'ko će ti držat blago, radit' na zemlji? Ovi oko nas prodaju tuđu robu. Nji' niko ne dira. Nas neko'ko dolazimo ovamo petkom s mrvom svoje sirotinje i truda. Danas je ledeno pa su neke žene odustale. Zamalo ćemo svi odustat'!

Za Vilu piše:
M. Smolčić

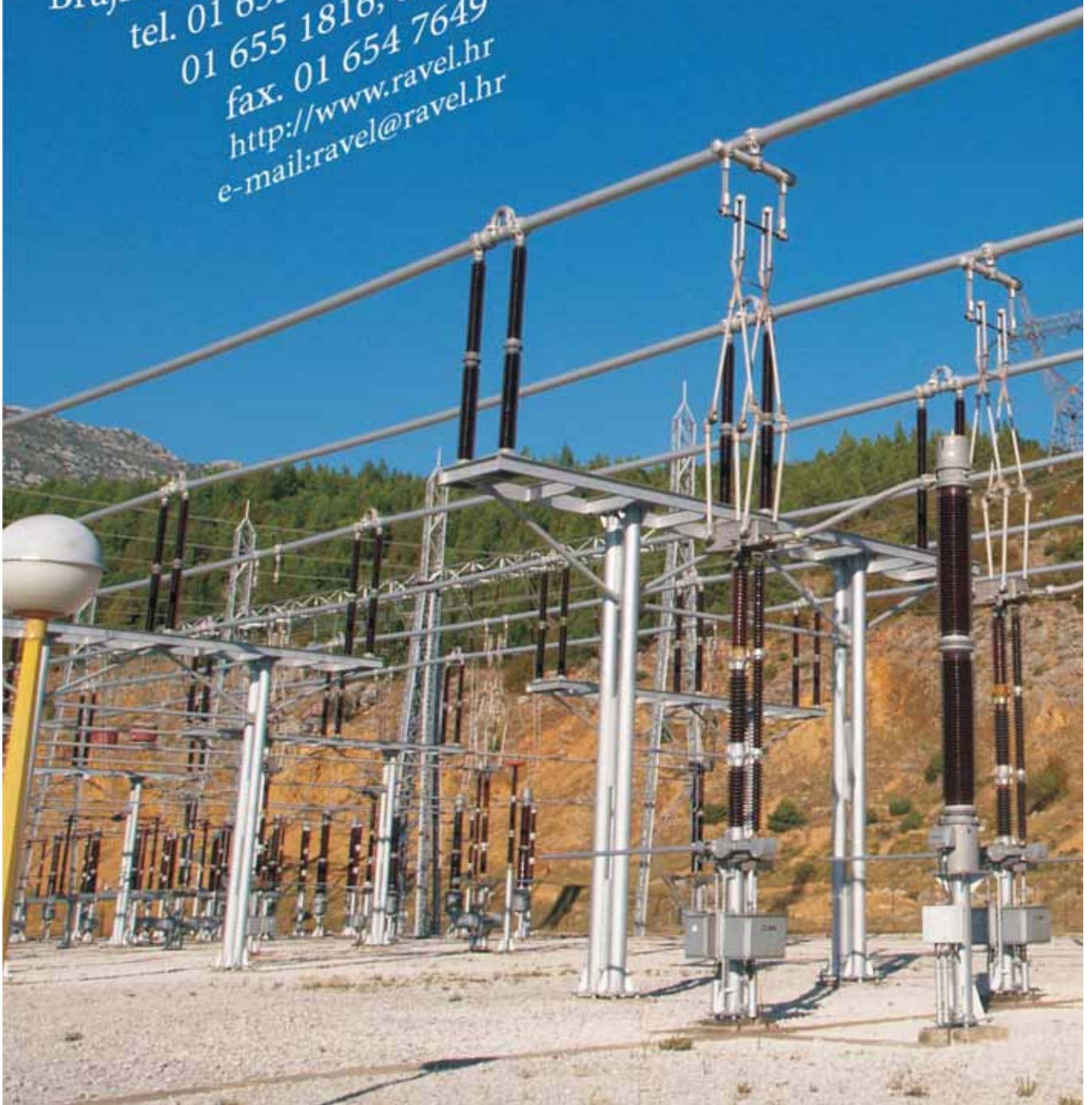

RAVEL d.o.o.

projektiranje, nadzor i gradnja
Brajkovićev prilaz 13, 10020 Zagreb

tel. 01 655 3628, 01 655 3521
01 655 1816, 01 654 7648

fax. 01 654 7649
<http://www.ravel.hr>
e-mail: ravel@ravel.hr

Park prirode VELEBIT

Ravnatelj **PP Velebit**
dipl.ing. šum. **Ivan Tomljenović**

Čini se da smo zadnjih godina sve svjesniji činjenice kako zaštita okoliša nije pomodni hit za stjecanje populističkih poena u javnosti. Zloguki proroci čak najavljuju kako bi se neki od mogućih ratova na tlu Europe mogli voditi upravo zbog najvrjednijeg «nus-produkta» krša i čistog okoliš-pitke vode. Park prirode Velebit najveći je i najkompleksniji zaštićeni objekt prirode u Hrvatskoj. Obuhvaća reljefno i vegetacijski najznačajniju planinu Hrvatske, pa i Mediterana, koja je zbog svojih prirodnih vrijednosti i značenja za očuvanje biološke raznolikosti planete 1978. godine uvrštena u mrežu međunarodnih rezervata biosfere UNESCO-a (MAB). Gotovo cijela planina, površine 200 000 ha, proglašena je 1981. godine parkom prirode. Ukratko rečeno riječ je o jednom od najvrjednijih bioloških tvorevina Hrvatske i Europe.

U vrijeme realizacije ovoga teksta Park Prirode Velebit bio je jedan od sudionika i organizatora edukacijskog prezentiranja KEC-projekta. Tijekom prezentacija moglo se čuti kako Ličko-senjska županija ima gotovo 60 posto zaštićenih hrvatskih područja. Velebit pri tome zauzima zasebno mjesto. Kako zbog Parka prirode, tako i zbog NP Sjeverni Velebit. Ravnatelj PP Velebit je dipl. ing. Ivan Tomljenović. Razgovarajući o nužnostima zaštite Velebita i fenomena krša opetovano je naglašavao ljepote i posebnosti Velebita, planine koji osim bioloških i geomorfoloških osobina ima snažan utjecaj u kulturi i povijesnim dosegima Like i Ličana.

Velebit pripada jednoj od najdomiljivijih krških cjelina u svijetu, dinarskom kršu. Najveći dio Parka izgrađuju karbonatne stijene – vapnenci, dolomiti i karbonatne breče. Područje se odlikuje neizmjenjivim bogatstvom krških reljefnih oblika: uz škrape, kamenice, vrtače, uspravne solitarne stijene, velik je i broj speleoloških objekata – špilja i jama. Velebit je poseban po mnogo čemu i trebalo bi nam malo više vremena da bismo apsolvirali te posebnosti. Spomenimo kako su položaj Velebita i njegova građa utjecali su na razvoj vrlo bogatog i raznolikog živog svijeta. Bujne šume slikovito se izmjenjuju s travnjacima i karakterističnom vegetacijom stijena i točila, a flora obiluje raznolikošću i brojnošću biljnih vrsta koje se kreću u rasponu od submediteranskih do visokoplaninskih flornih elemenata. Također, velik je udio rijetkih, zaštićenih i endemičnih biljaka. Među endemičnim vrstama ističe se poznata velebitska degenija, a među terciarnim reliktima hrvatska sibireja. U Parku obitavaju i brojne životinje, među kojima su mnoge rijetke i ugrožene (npr. dugonogi šišmiš, tetrijeb gluhan). Do sada je utvrđeno 6 vrsta vodozemaca, 15 vrsta gmazova, 18 vrsta malih sisavaca, 11 vrsta šišmiša te oko 60-ak vrsta ptica. Dodatno, ovdje su prisutne tri vrste velikih grabežljivaca smeđi medvjed (*Ursus arctos*), ris (*Lynx lynx*), vuk (*Canis lupus*) te divlja mačka (*Felis sylvestris*). Danji leptiri predstavljaju jednu od vrstama najbrojnijih životinjskih skupina, a vrlo su važna životinjska skupina i troglobionti – podzemna fauna s brojnim endemima. Velike prirodne vrijednosti potvrđuje i činjenica da se na području Velebita nalaze čak dva nacionalna parka: Nacionalni park „Paklenica“ i Nacionalni park „Sjeverni Velebit“. U sastavu parka nalaze se također: posebni rezervat šumske vegetacije (Štirovača), geomorfološki spomenik prirode (Cerovačke pećine), značajni krajobraz (uvala Zavratinica), paleontološki spomenik prirode (Velnačka glavica), te više značajnih reljefnopejzažnih cjelina.

Vila: Gdje se u cijeloj priči nalazi čovjek?

Tomljenović: O višestoljetnom naseljavanju i aktivnom življenju ljudi na Velebitu svjedoči bogata kulturna baština koja se očituje u brojnim ruševinama starih stočarskih stanova, suhozidima, povijesnim cestama (Jozefinska, Terezijanska i Karolinska), mirilima. Također, ova je planina oduvijek bila atraktivna planinarima te je ispresijecana brojnim planinarskim stazama, od kojih je najpoznatija Premužićeva staza, remek-djelo suhozidnog graditeljstva. Park prirode Velebit veliku pažnju poklanja znanstveno-istraživačkom radu i edukaciji, naročito mladih. Park je uspostavio dobru suradnju s mnogim institucijama, nevladinim organizacijama i pojedincima, a od 2003. godine uključen je u projekt Svjetske banke i Vlade Republike Hrvatske, te ministarstva nadležnog za zaštitu prirode „Očuvanje krških ekoloških sustava“ (KEC) koji će trajati do 2007. godine. Vizija Parka prirode „Velebit“ povezuje sve interesne skupine i dionike u osiguranju kvalitetnije budućnosti, kako Parka tako i lokalne zajednice te svih dionika. Sve upravljačke aktivnosti moraju zato biti u potpunom suglasju

s ovom vizijom jer ona odražava svrhu Parka i ciljeve upravljanja. Velebit je svjetski značajan rezervat prirodnih vrijednosti u kojem se štiti i unaprjeđuje prirodno i kulturno nasljeđe te usmjerava gospodarenje prirodnim resursima prema interesima i potrebama lokalnog stanovništva.

Vila: Koje smjernice djelovanja Parka prirode Velebit valja izdvojiti kao presudne?

Tomljenović: Temeljem vizije donosi se svaka odluka u Parku, a sve aktivnosti moraju voditi ostvarenju dugoročne vizije. Kako bi se vizija ostvarila, utvrđeni su sljedeći dugoročni ciljevi:

- Očuvati i unaprijediti jedinstvenu kršku biološku raznolikost omogućujući neometane prirodne procese te osiguravajući zaštitu područja s neznatnim ljudskim utjecajem.
- Suradivati s lokalnom zajednicom prilikom planiranja i provođenja lokalnog razvoja.
- Osiguravati dostupnost istinskog doživljaja prirodnih vrijednosti Parka za posjetitelje.

Novi aspekt koji se uvodi ovim planom upravljanja je očuvanje divljine kao posebne značajke Parka te mogućnost njenog vrednovanja ▶▶

kao resursne osnove održivog razvoja lokalne zajednice te njihovog aktivnog sudjelovanja u očuvanju i upravljanju zaštićenim područjem. Park prirode „Velebit“ odlikuje se visokovrijednim i raznolikim krajobrazom s izraženim netaknutim i nepromijenjenim značajkama krša. Velik dio Parka nije aktivno korišten tijekom proteklih nekoliko desetljeća, dok su drugi dijelovi bili pod utjecajem ljudskih aktivnosti (npr. planinski travnjaci). Okoliš Parka zasigurno će se vremenom mijenjati, ali svi dionici uključeni u upravljanje Parkom moraju osigurati provedbu tih promjena na način kojim će Park očuvati svoj značaj te prirodnu i kulturnu baštinu.

Vila: Koje biste temeljne ciljeve naveli pri određivanju nukleusa održivog upravljanja ovim područjem?

Tomljenović: Zbog specifičnosti i velikog značenja cijeloga područja možemo izdvojiti tri temeljna cilja predviđena za dugoročno održivo upravljanje Parkom:

- Očuvanje – trajno očuvati i unaprijediti prirodnu raznolikost i kulturnu baštinu.
- Obrazovanje i rekreacija – promovirati mogućnosti za razu-

mijevanje i uživanje u netaknutoj prirodi i ostalim specifičnim kvalitetama Parka.

- Jačanje lokalne zajednice – pojačati započetu suradnju s lokalnom zajednicom u održivom korištenju prirodnih dobara Parka s ciljem lokalnog, odnosno regionalnog gospodarskog rasta i razvoja, osiguravanja prihoda lokalnom stanovništvu te otvaranja novih radnih mjesta.

upravljanju Javne ustanove koje osniva Vlada Republike Hrvatske. Upravljanje zaštićenim područjem definirano je člankom 80, stavak 1, koji propisuje obvezu donošenja plana upravljanja. Plan upravljanja donosi Upravno vijeće Javne ustanove, uz suglasnost Ministarstva kulture i prethodno stručno mišljenje Državnog zavoda za zaštitu prirode, za razdoblje od 10 godina. Sukladno Zakonu Javna ustanova dužna je provesti javni uvid prijedloga plana

Ravnatelj koordinira poslove ustrojstvenih jedinica, vodi poslovnu politiku, planira rad Ustanove, prati rad Ustanove i izvršenje programa te upravlja i vodi Ustanovu. U JU Park prirode „Veletić“ trenutno je zaposleno 20 djelatnika. Od toga broja 12 zaposlenika financira se sredstvima iz Državnog proračuna, dok se dva (2) djelatnika financiraju iz vlastitih prihoda Parka. U ustanovi radi 6 sezonskih zaposlenika (Zavratnica i Cerovačke špilje). Optimalno stanje

Vila: Ovako osjetljiv posao zacijelo je definiran mnogim pravilnicima i zakonskim odredbama?

Tomljenović: Zaštita prirode u Republici Hrvatskoj uređena je velikim brojem pravnih propisa. Osnovni pravni propis kojim se regulira očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti čini Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05). Ovim Zakonom su definirane i kategorije zaštićenih područja, nadležne ustanove te osnovni dokumenti za upravljanje zaštićenim područjima. Na temelju Zakona nacionalnim parkovima i parkovima prirode

upravljanja. Provedba planova upravljanja vrši se kroz godišnje programe zaštite, očuvanja, korištenja i promicanja zaštićenog područja.

Što se unutarnjeg ustroja ustanove tiče poznato je da Parkom prirode upravlja Javna ustanova u nadležnosti Ministarstva kulture. Radi osiguranja skladnog, stručnog i sustavnog obavljanja djelatnosti Ustanove u upravljanju Parkom prirode „Veletić“, Ustanova je za sada podijeljena u 5 ustrojstvenih jedinica kojima upravljaju voditelji i svaki je odgovoran za rad ustrojstvene jedinice iz njenog djelokruga.

bila bi mogućnost popunjenja svih radnih mjesta sistematiziranih Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada. Trenutni broj zaposlenih nedovoljan je obzirom na veličinu prostora te je kvalitetno upravljanje Parkom otežano. Ustanova ima potrebe za značajnim povećanjem broja zaposlenih, a posebno stručnog osoblja (biolog, geolog, šumar, informatičar). S obzirom na vremena koja dolaze, kao i značaj cijele ove priče, objektivno je za očekivati nove korake u radu ustanove koja skrbi o najljepšoj planini Europe!

Pošto je jedna od osnovnih djelatnosti Ustanove promidžba vrijednosti **Parka prirode "Veľebit"**, kroz svoju djelatnost proteklih godina posebni naglasak smo stavili na promociju Parka i oživljavanju ovog područja u turističkom smislu. Ovaj rad je karakteriziran činjenicom da se u blizini zaštićenog područja planine Veľebit ne nalaze veliki gradski centri (izuzev Zadar) iz kojih bi stanovništvo i turisti gravitirali prema parku prirode. Na ličkoj strani park prirode graniči ili obuhvaća područja ratom oštećena i populacijski osiromašena, što zahtjeva dodatan napor i način promišljanja u osmišljavanju turističke ponude na Veľebitu.

Ipak, mi redovito nastupamo na domaćim i inozemnim turističkim sajmovima (u suradnji sa Hrvatskom turističkom zajednicom), surađujemo sa lokalnim turističkim zajednicama, redovito kontaktiramo i surađujemo sa turističkim agencijama, radimo promociju putem medija (specijalizirani i turistički časopisi, dnevni listovi, televizija i radio), sudjelujemo na raznim skupovima i savjetovanjima, radimo na edukaciji djece, izradi promidžbenih materijala, organizaciji izložbeno-kulturnih događanja i sl.

Naše Internet stranice (www.velebit.hr) sadržajan su prikaz Veľebita, njegovih prirodnih i kulturnih vrijednosti kao i turističke ponude u Parku prirode.

Zbog veličine prostora Parka, JU „Park prirode Veľebit“ je turističku ponudu usmjerila na nekoliko najprivlačnijih lokacija:

Cerovačke špilje

Najznačajniji speleološki kompleks, ne samo Veľebita nego i Hrvatske.

Kompleks čine 3 špilje (Donja, Srednja i Gornja) sa ukupno 4 km istraženih kanala. Za turistički posjet uređeno je prvih 700 m Donje i Gornje špilje. Bogate su nalazima iz davne prošlosti. Osim velike količine arheoloških ostataka također su jedno od najvećih nalazišta špiljskog medvjeda u Hrvatskoj. Tako se ovdje mogu i danas vidjeti tragovi „brušenja“ medvjeda na stijenama nastale njihovim kretanjem uz stjenke špilja. Mogu se posjetiti svakodnevno u razdoblju od travnja do studenog, ali i u zimskom periodu uz prethodnu najavu ukoliko se radi o grupi većoj od 10 osoba.

Uvala Zavrtnica

Kao jedna od najljepših i najzanimljivijih uvala na našoj obali, još od 1964. godine ima svojstvo zaštićenog objekta prirode kao rezervat prirodnog predjela (značajni krajobraz). Po svom postanku Zavrtnica je potopljena bujična dolina s kanjanskim liticama visokim oko 100 m. Dužina zaljeva iznosi oko 900 m, a širina varira između 50 i 150 m. U Zavrtnici je izbrojano 129 biljnih vrsta, od čega 100 autohtonih i 29 alohtonih vrsta. Početkom 20. stoljeća izgrađena je gornja staza s vidikovcem, te šetnica uz more. Negdje u to vrijeme Zavrtnica postaje skrovito ljetovalište bečke i praške elite. Zavrtnica se nalazi u neposrednoj blizini naselja Jablanac (trajektna luka za otok Rab). Šetnica uvalom "Zavrtnica" proteže se od naselja Jablanac do uvale Zavrtnica u dužini od 1,5 km. Većina posjeta uvali dolazi sa morske strane (čamcima, jahtama). U dijelu uvale nalazi se poučna staza.

Poučna staza «Terezijana» Baške Oštarije

Obuhvaća dio austrougarske ceste Terezijane koja je preko Veľebita povezivala Gospić sa Karlobagom. Terezijana je izgrađena 1786.god., a ime je dobila po carici Mariji Tereziji. Poučna staza počinje na Baškim Oštarijama i nastavlja se do iznad sela Konjsko u dužini od oko 3 kilometra. Uzduž staze postavljeni su interpretacijski panoi radi edukacije posjetitelja o raznim temama značajnim za Veľebit: bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta Veľebita, raznolikost krških fenomena, kulturna i graditeljska baština ovoga kraja i same Terezijanske ceste, te život ljudi na tom dijelu Veľebita. Staza je namijenjena isključivo pješacima, a posebno je zanimljiva zbog prostora kojim prolazi gdje se, u samo 3 km koliko je poučna staza duga, dožive oba lica Veľebita u njihovoj punoj ljepoti.

Rijeka Zrmanja

predstavlja prirodnu granicu južnog dijela Parka prirode «Veľebit». Na Zrmanji se provode aktivnosti raftinga i vožnje kanuom. Ustanova se ne bavi izravnim organiziranjem rafting aktivnosti ali iste koordinira, definira uvjete koji se moraju poštovati prilikom izvođenja raftinga i vožnje kanuom, te provodi njihovu kontrolu.

Dabarski kukovi

Jedan od prepoznatljivih motiva Velebita svakako su Dabarski kukovi. Dabrima narod naziva krške, bezvodne doline koritastog oblika.

Područje Dabara i Dabarskih kukova proteže se središnjim dijelom velebitskog masiva, od Bačić-kuka, nasuprot Budakova brda na sjeverozapadu, do Ljubičkog brda i pripadnih kukova nad Oštarijama na jugoistoku, oko 10 km zračne udaljenosti. Jedna za drugom nižu se pliče ili dublje udoline - Bačić duliba, Došen duliba, Crna duliba, Došen dabar, Ravni dabar, Crni dabar. Izuzev Crne Dulibe koja je pod šumom, svi Dabri i Dulibe bili su ranije naseljeni i obrađivani.

U blizini Ravnog Dabra nalazi se alpinistička zona gdje je dozvoljeno sportsko penjanje i to na slijedećim stijenama (kukovima): Visibaba/Agin kuk, Čelina kuk i Rujičin kuk.

Turistička vođenja

Ustanova nudi usluge turističkog vođenja na nekoliko lokacija:

Sjeverni Velebit: uvala Zavratnica

Srednji Velebit: poučna staza «Terezijana», Ravni dabar i Kiza

Južni Velebit: šetnja kanjonom Krupe do Kudinog mosta

Škola u prirodi

Ustanova provodi jednodnevnu školu u prirodi kako bi se djeci uz igru i kroz izravan dodir približila priroda, te potakla svijest o odgovornijem ponašanju prema okolišu. Škola se održava na Baškim Oštarijama.

Športski ribolov

Ustanova organizira i nadzire športski ribolov na potočnu i jezersku pastrvu na rijekama i jezerima u Parku prirode «Velebit».

Na području Parka prirode „Velebit“ dopušten je športski ribolov na slijedećim rijekama i jezerima:

• Rijeke – Ričica, Opsenica, Zрманja

• Jezera – Sveti Rok, Štikada, Muškovci

Športski ribolov može obavljati osoba, kojoj je Ustanova izdala dopuštenje za športski ribolov (ribolovna dozvola). Oblik i sadržaj dopuštenja za športski ribolov propisuje ravnatelj. Dopuštenje se može izdati svim osobama zainteresiranim za obavljanje športskog ribolova. Dopuštenje za ribolov se izdaje na vrijeme od 1 do 30 dana uz predočenje osobne iskaznice, odnosno putovnice.

Biciklističke staze

Dio Parka prirode „Velebit“ može se upoznati kroz nekoliko biciklističkih staza na sjevernom (Krasno), srednjem (Baške Oštarije i Brušani) i južnom Velebitu (okolica Kaštel Žegarskog i Muškovaca).

**blic
vijesti**

Prema anketi provedenoj među čitateljima „Vile Velebita“ Zoran Milanović, predsjednik SDP-a izabran je za najnegativniju osobu u 2007. godini. Taj izbor zaslužio je odbijanjem da čestita dr. Ivi Sanaderu na izbornoj pobjedi, što je anti-Europski gaf.

Međutim, naši čitatelji dodatno mu zamjeraju okupljanje oko sebe ljudi kojima je vrhunac preuranjenog slavlja pjevanje pjesmama kao Jugoslavijo, Jugoslavijo, Ide Tito preko Romanije itd... Te večeri u centru Zagreba dogodilo se kulturno nasilje i prizivanje aveti zla.

Nakon što su izgubili izbore pojavili su se prvi znakovi neslaganja između dvojca Pusić-Čačić. Čačić je otvoreno prozvao Vesnu Pusić da je kriva što HNS nije prošao izborni prag u većini izbornih jedinica. U Zagrebu gdje je Vesna Pusić bila nositelj liste jedva je i sama prešla izborni prag. Nakon kritika na njen rad iz Čakovca preko noći je smijenila tamošnjeg predsjednika HNS-a. Dodatni udar na HNS je i intervju koji je dao bivši sudac Ustavnog suda, i bliski Tuđmanov suradnik, Vice Vukojević u kojemu teško tereti vrh HNS-a za skoro stoljetni rad za ozlogašenu Udbu i druge protuhrvatske tajne službe. Vukojević iznosu teške optužbe i dokaze do kojih je došao kroz rad u Saborskom odboru a tiču se više članova obitelji Vesne Pusić.

V

Za Vilu piše: Marin Smolčić

Lička

Svinjokolja

Kasnu jesen Ličani od davnina znaju po dvije velike obaveze koje se moraju napraviti. Prva je briga o spremanju drva za očekivanu zimu. Druga je

nekakvih velikih priča oko „klanja“. Možda je tome uzrok i to što svi nastoje to završiti što prije. Često bi se susjed pohvalio kako je ove godine klao dva, tri ili više prasaca i sve je poslove završio u jednom danu. Nije ni čudo kad se zna kako je kod nas čudljiva zima.

Stariji Ličani kažu da se zadnjih 20 godina sve promijenilo. Zime nisu više tako hladne, nema više velikih snjegova a i danas ova mladež ra-

„Gazdaricu“ se sve sluša

priprema hrane za zimu, zimnice. U slavonski to zovu kolinje. Mi u Lici susjeda pitamo „jesi li klao“? „kad kolješ“? Nemamo mi Ličani

zvlači oko klanja par dana. Prometna povezanost Like pomogla je da se i običaji brže miješaju. Danas Ličani znaju napraviti pikantne kobasice,

Fotograf se sjetio po što je došao kada je već pola posla bilo gotovo

Mala tehnička pomoć neće ,naravno, pokvariti stari način "obrade"

dnom čašicom šljivove rakije. Mislim se u sebi, nije li prerano za alkohol. Ali kad vidim paru koja se stvara ispred svakog izdisaja siguran sam da će se brzo potrošiti. I mi smo popili jednu šljivovicu.

Hladno je da studen zalazi za nokte. Tomica Župan čini mi se najspretniji i nakon što je zavezao prase za nogu lako ga usmjerava prema sredini dvorišta. Tad je počelo. Prase preko 200 kila lako pade, svi navalili na njega. Čini mi se da je previše pomagača. Gledam cijelu akciju sa strane. Ne zadugo, jer neko već više da se donese još jedna padela za krv. Vidim da sam jedini s rukama u džepovima i red je potrčati i pomoći. Nakon toga snažni muškarci ubaciše svinju u naćve. Neki komentiraju da su pravoslavci svoje svinje palili

Sve počinje čašicom šljivovice

meso se stavlja u mrežice, prave se salame. Sve je to utjecaj prijatelja iz Slavonije koja ima bogatiju tradiciju. Oni najtvrdi i danas se kunu da nema kobasice do one naše stare, domaće. Kako bi vidjeli što to i kako Ličani danas spremaju svinjetinu uputili smo se jedan vikend u Gospić i okolna sela. Posjetili smo obitelj Tomice Župana, Dragana Milinovića, Jurice Vrkljana, Miće Starčevića, Milana Podnara. Svima je zajedničko da se vatra za zašurit prase pali već oko pet sati u jutro. Zanimljivo, za taj posao zadužene su žene. Muškarci se okupljaju oko šest sati kad je voda već davno zakuhala. Posao započinje je-

Smjesa za kobasice i meso za "pac" mora se ohladiti na propuhu

pravoslavci svoje svinje palili slamom. Većina se slaže da je ovaj naš način puno čišći i lakši. Dragan upozorava Tomicu da bolje polije oko papaka i ušiju.

Za kratko vrijeme prasac je već na remi i otvara se trbuh. Jetrice se pregledavaju jesu li zdrave i šalju u

poziva Dragana da ode tamo i pomogne susjedu kad se pravi pametan. I domaćin se odmah razveselio. Nije da dugo riču samo njegovi prasci. I dok se tako malo šale malo ozbiljno na stol dolaze jetrice.

Ja sam već dobro promrzao. Jetrice su vrhunski spremljene. Uživam, s

rikao. Samo dvojica imaju dozvolu raditi obrezivanje, Tomica i Dragan. Meso se mora pažljivo obrezati. Mi ostali nosimo obrezano meso na propuh da visi kako bi se ohladilo.

Pauza je za ručak. Jede se janjetina na lešo i dinstana svinjetina. U sredini je puna padela kuhanih krumpira. Ukusno je. Nakon jela teško se pokrenuti. Imam osjećaj da sam ja najumorniji. Jedna ekipa već je spremila mast za topljenje. Tada se odnekud pojavi Kordić, tajnik MNK Gospić. Uze kuvaču za mast Darku iz ruku i zamoli fotografa Vile Velebita da i njega uslika. Čovjek se odlično snalazi. Kad se fotograf udaljio Kordić predaje kuvaču Draganu Milinoviću.

Oko 17 sati sve meso je obrezano, napravljeni "bezbušti", krvavice i stopljena mast. Skupilo se dosta mesa za mesne kobasice. Po mojoj procjeni oko 100 kg.

Pohvalio sam se da imam recept za salame. I stvarno odmah je meso podijeljeno po pola i oko 50 kg. odvojeno je za „moj“, recept. Ja inzistiram da se sve žlundre i nekvalitetno meso izdvoji iz smjese za kobasice. Kad je počelo miješanje smjese za mesne kobasice mislio sam da će mi od hladnoće otpasti vrhovi prstiju. Nakon pola sata miješanja i dodavanja mirodija zaključujemo da je sve spremno. Srećom netko je zaključio da smjesa za mesne kobasice mora odstajati 12 sati prije upotrebe. Za mene spas jer sam bio na izmaku snage. Usput su me počastili komentarom da sam bio najvredniji oko stola ali onog kad je bio ručak. Sve sam bio spreman otrpiti samo da se dočepam toplog tuša. I stvarno nisu u pravu naši stari kad tvrde da se sve treba završiti u jednom danu. Kako sam tek slatko i mirno spavao. Sutradan sam se uvjerio da se trud isplatio. Krećem u Zagreb punog prtljažnika mesa, kobasica, žmara. Jedino sam malo ljut na Tihomira Marjanovića, fotografa Vile Velebita. Nijednom me nije uhvatio na djelu. Strašno.

V

Za Vilu piše: Milan Vrkljan

Ukusne prešane "žmare" dobro će doći u zimske dane

kuhinju. Ništa ukusnije od dinstanih jetrica na masti s malo češnjaka. Traži se dobrovoljac koji će odnijeti dio mesa u veterinarsku stanicu da se vidi je li svinja bila zdrava. Ponovno im se činim najmanje zaposlen. Upoznao sam veterinara i ostao kraći za 60 kuna. Kad sam se vratio već je i druga svinja na remi. Neki komentiraju kako je ova svinja puno manja, ne teža od 160 kg. Dragan okrivljuje Tomicu da ne zna gdje treba ubosti. Prasac se bacao, ritao i rikao par minuta. Domaćin je malo ljut što je to sve tako dugo trajalo. Što će reći susjedi? Srećom iz susjednog

domaćim kruhom to je nezaboravan okus. Dok se ja još vrtim oko jetrica čujem vode već treće prase. Ovaj put Tomica ne prepošta ništa slučajju. Bode precizno i sve je brzo gotovo. Opet nisam ništa uspio pomoći. Oko 12 sati sva tri praseta su u polama i počinje obrezivanje. Domaćin poziva Tomicu da mu pokaže kako nije pazio. Prednji pršut u zadnjeg praseta, koje se brzo stišalo, imalo je nakupinu krvi u mesu. Domaćin ga upozorava da je on mogao malo paziti, malo manje ubosti nožem. Je, je, odgovara uz smijeh Tomica, da sam tako napravio prasac bi još i sad

blis
vijesti

Osobe godine

Za sportaša godine prvi je put izabrana **Blanka Vlašić**, za glazbenika godine posthumno **Toše Proeski**, a nagrada za osobu godine pripala je **Slavenu Biliću**.

Riječ je o jedinstvenom izboru u Hrvatskoj jer pobjednike u pojedinim kategorijama tajnim glasanjem bira 200-injak novinara, urednika, glavnih urednika, kolumnista te ravnatelja i direktora najznačajnijih medijskih kuća u Hrvatskoj.

Media Servis, osnovan 2003., najveća je privatna medijska agencija, u čijem su članstvu 43 radijske postaje i 13 lokalnih televizija. Godišnja nagrada Media servisa, u pet kategorija, utemeljena je lani.

Nagrade za 2007. uručene su na prigodnoj svečanosti i uz glazbeni program u zagrebačkom hotelu Regent Esplanade, gdje su se okupili brojni novinari i predstavnici najvećih medijskih kuća u Hrvatskoj.

Ličko prelo

Prelo je narodni običaj sastajanja zimi u jednoj od seoskih kuća, kako bi se razbila zimska dokolica, kada su svi poslovi završeni, a blago nahranjeno. U dogovorenu se kuću išlo predvečer na prelo, gdje su se ljudi zabavljali prepričavajući događaje, zbijajući šale, pjevajući uz tambure, a ponegdje se, ako je prostor to dopuštao i zaplesalo.

Igrali su i razne zabavne igre: "Cigananje", "Kaišanje", "Zupe" itd. Na prelo su išle sve djevojke iznad 15 godina, a momci su dolazili i iz okolnih sela. U kući je bilo i starijih ljudi. Momci i djevojke su se sastajali skoro svaku večer u nekoj od seoskih kuća i obično je dio prela prolazio radno, jer su djevojke prele, plele i tkale, a momci su tamburali, pjevali i šalili se. Subotom navečer bi se sastajalo veliko prelo-čijalo gdje bi djevojke čijale perje, a kad bi završile onda se častilo, pjevalo, zabavljalo, te igrale spomenute igre.

Folklorni ansambl «dr. Ante Starčević» Gospić

Uveljači 1996. godine, odmah po završetku Domovinskog rata, Pučko otvoreno učilište «Dr. Ante Starčević» Gospić, pokreće rad folklorne sekcije s voditeljicom i koreografkinjom bivšom članicom ansambla Lado gđom. Majom Rukavinom.

Nakon istraživačkog rada po terenu u potrazi za originalima ženske i muške

izboru boja i mustrica u tkanju.

Za najkvalitetniju sačuvanu žensku i mušku nošnju, dobili smo na TV emisiji «Lijepom našom» i priznanje «Hrvatska tkanica» u Senju 26.02.1998. god.

Pridruživanjem tamburaške skupine »Taliri« folklorna skupina dobiva novi naziv Folklorni ansambl «Dr. Ante Starčević».

Ansambl već petnaestak godina uspješno radi s četrdesetak članova.

Tijekom rada usvojili su više ličkih

narodne nošnje, pjesmama i plesovima uspješno smo okupili nekoliko vrijednih originala i zapisali više narodnih pjesama i plesova iz bliže okolice Gospića.

U stručnoj radionici za izradu narodnih nošnji u Velikoj Gorici, izradili smo dosta uspješne rekonstrukcije, a potom smo još otkali u okviru naših mogućnosti četiri ženske suknje za djevojke i četiri za žene, a još nam je namjera otkati tkaninu i za četiri suknje za starije žene, jer su se te nošnje razlikovale po

pjesama i plesova, a uvježbali su i scenski prikaz «Ličko prelo». Da bi spasila od zaborava kako je izgledala nekadašnja svadba u Lici, voditeljica M. Rukavina je osmislila i scenski prikaz «Lička svadba».

«Ličko prelo» je scenski prikaz starog narodnog običaja, u kojem je prikazano na koji način su se zabavljali mladi tijekom dugih zimskih mjeseci.

Osim nastupa u Gospiću i okolnim mjestima, rado su pozivani i u druge gradove gdje žive Ličani, preko ►►

Zavičajnih udruga Slavonski Brod, Sisak, Požega i dr.

Također su pozivani i na Smotre folkloru u Vinkovce, Đakovo, Pulu, Osijek, Gornju Gračenicu, Metković, Bašku (Krk), Otočac i dr.

Učestvovali su i na raznim drugim manifestacijama diljem Hrvatske, te u Bosni i Hercegovini, Njemačkoj, Italiji...

Gdje god su bili, uspješno su odrađivali dogovoreni program, popraćeni ovacijama i aplauzom, lijepo primljeni i ispraćeni, sretno su se vraćali u Gospić, puni lijepih i nezaboravnih dojmova.

Voditelj: Maja Rukavina

Tamburaški sastav folklornog ansambla

Tamburaški sastav Folklornog ansambla «Dr. Ante Starčević» Gospić njeguje i promiče tradicionalnu glazbenu baštinu Like, ali i popularizira tamburicu kao izvorno pučko glazbalo.

Danas sastav broji sedam članova, koji predstavljaju stalnu sastavu.

Svake godine vrši se upis novih polaznika, koji će nakon završene izobrazbe biti pridruženi tamburaškom postavu.

Ukupni repertoar temelji se na pjesmama autohtonog glazbenog izričaja, ali i na reprodukciji popularnih glazbenih djela napisanih za tamburicu.

Tijekom svog postojanja tamburaški sastav nastupao je diljem Hrvatske na brojnim manifestacijama i smotrama folkloru, ali i u inozemstvu.

Voditelj: Slaven Stilinović

Lička narodna nošnja

Kad se pomisli na svježinu ličkih ljeta a posebno na hladne i snježne zime, bit će jasno da je u nekadašnjoj odjeći prevladavala vuna. Od najjeftinije ovčje vune tkali su, a zatim bojili u crno tkanine za ženske suknje. S gornjim djelom krojenim o obliku prsluka, suknje su dopirale do gležnja, a oblačile se preko bijele

platnene košulje. U struku su ih stezali lijepim pojasom, također tkanim od raznobojne vune. No, posebno se isticala vunena pregača čiji je središnji dio bio ukrašen tkanim kvadratima, rombovima i sličnim likovima, te s triju strana još optočen ukrasnim trakama i dugačkim vunanim resama. Od takvih ukrasnih vunениh tkanina bile su izrađene i torbe koje su još resili velikim vunanim kitama i izvezenim trakama. torbe su žene i djevojke nosile kad bi odlazile od kuće. U nju bi smještale opet klupka vune, jer su bile vične da u hodu pletu bilo čarape bilo rukavice ili što god drugo. Posebnoj ljepoti ovih starinskih odjevnih predmeta pridonose zagasiti tonovi nastali od boja koje su žene same pripremale od kore drveta ili nekih biljaka. I muške su hlače, uskih nogavica s potpetkom ispod stopala, krojili od suknene tkanine. Preko platnene košulje muškarci su rado nosili pleteni džemper od domaće bijele vune s rubovima optočenim crnim ili crvenim suknom, pa i baršunom. Kao i njihovi susjedi u dalmatinskom zaleđu, u svečanim su prilikama nosili su prsluk s prijedaju prekriven metalnim pločicama.

Posebno je poznato muško pokrivalo, crvena lička kapa s čijeg oboda visi kita s dugačkim crnim nitima. S obzirom na klimu, ne začuđuje da su Ličani kroz cijelu godinu oblačili kožuh. Zimi bi ga nosili s krznom iznutra, a ljeti bi ga preokrenuli pa je krzno bilo izvana. Od kože svojih ovaca izrađivali su i obuću. To su bili opanci s gornjim dijelom isprepletanim tankim kožnim vrpcama, koji su zbog svoje elastičnosti bili pogodni za hodanje po krševitom tlu.

V

Za Vilu piše: Milan Ostović

Pučko otvoreno učilište «Dr. Ante Starčević», dr. Franje Tuđmana 5, Gospić
Folklorni ansambl «dr. Ante Starčević» Gospić • Kontakt osoba : Milan Ostović
Tel. 053/575 055; mob.098/497 440; fax: 053/573 221

Vila Velebita

kronika aktivnosti

Tijekom zadnje dvije godine Udruga Ličana „Vila Velebita“ je imala vrlo živahnu i raznoliku aktivnost. Posebno bi izdvojili redovito izlaženje časopisa Vila Velebita. Zadnja dva broja možete kupiti i u kioscima Tiska. Također Vila je pokrenula vrlo posjećivanu stranicu Vile Velebita, /www.vila-velebita.hr/ Tu možete naći sve o našoj aktivnosti kao i par kratkih filmova s razgledavanjem grada Gospića, Perušića, Ličkog Osika. Uskoro se očekuju i kratki filmovi s ostalim ličkim gradovima. Posebno su se tim filmovima razveselili naši čitatelji iz Kanade. Naime, sad mogu u 15 minuta vidjeti kako danas izgleda Gospić i koliko je uspješno obnovljen nakon Domovinskog rata. Vila je organizirala izgradnju spomenika Šimi Starčeviću, hrvatskom jezikoslovcu i piscu prve gramatike hrvatskog jezika na hrvatskom, u Karlobagu. Ukupan projekt vrijedan je 420.000,00 kuna. Zahvaljujemo se svim donatorima i prijateljima Vile što su pomogli ovaj vrijedni projekt. Vila za 01.03.2008. godine u 20 sati organizira u kazalištu Vidra u Zagrebu gostovanje Pučkog otvorenog učilišta „Dr Ante Starčević“ iz Gospića s predstavom „Ličko prelo“. Pozivamo vas da svojom nazočnošću odate priznanje našim glumcima a kupnjom karte pomažete izgradnju spomenika Šimi Starčeviću u Karlobagu. Vila uskoro planira i organizaciju ličke večeri te Vas pozivamo da se javite u prostorije ili na naš telefon radi rezervacije karte. Kroz par sličica provest ćemo Vas i kroz ostale aktivnosti „Vile Velebita“.

02.12.2005.

Gospić - Kod Biskupa Mile Bogovića

Tijekom posjete Vile Velebita Biskupu Mili Bogoviću u Gospiću, predsjednik Udruge Milan Vrkljan predao mu je prigodan poklon. Članovi Udruge posebno su se interesirali za aktivnosti oko izgradnje Crkve Hrvatskih Mučenika na Udbini.

17.02.2006.

Sabor - kod dr. D. Milinovića

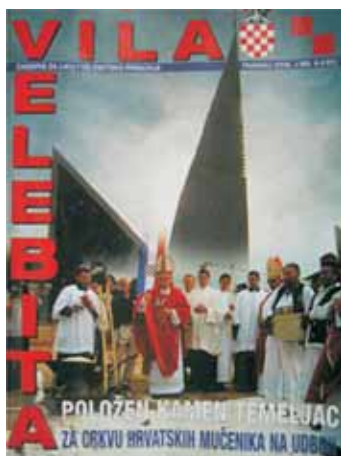

Odmah nakon izborne Skupštine, članovima Vile Velebita jedna od prvih aktivnosti bila je i posjeta dopredsjedniku Sabora dr. Darku Milinoviću.

13.04.2006.

Iz tiska izašao 9. broj (101) časopisa

Promocija tematskog broja Vile Velebita posvećena Crkvi Hrvatskih Mučenika na Udbini bila je u starom okupljalištu Ličana, restoranu Stara Poštarica. Domaćin g. Nikola Jurković vodio je brigu da gostima ništa ne nedostaje.

10.07.2006.

Smiljan - 150. godina rođenja Nikole Tesle

U povodu obnove i uređenja kuće Nikole Tesle u Smiljanu Vila je organizirano bila nazočna sa preko 40 svojih članova. Nakon obilaska obnovljene kuće, uživali smo u najboljem škripavcu u Lici koji smo probali u restoranu Potkova.

Iz tiska izašao 10. broj (102) časopisa

SRPANJ, 2006.

05.08.2006.

Knin - dan Domovinske zahvalnosti

Članovi Vile Velebita organizirano su posjetili Knin u povodu Dana Domovinske zahvalnosti. Taj stari kraljevski hrvatski grad ponovno je oduševio naše članove. Tim povodom predsjednik Vile imao je zapažen govor na Hrvatskom Radio Kninu. Nakon posjete navratili smo u obližnji restoran i uživali u pravoj janjetini Dalmatinske Zagore.

Žitnik - Ante Starčević, 110. obljetnica smrti

04.11.2006.

Udruga Vila Velebita organizirala je posjet spomen kući Ante Starčevića. Tim povodom upisali smo se u knjigu sjećanja i kupili par tematskih razglednica. Na žalost u kući nema mogućnost za поближе upoznavanje sa djelom Ante Starčevića. Prilazni put je prilično neprohodan tako da smo autobus morali ostaviti stotinjak metara dalje od kuće.

04.11.2006.

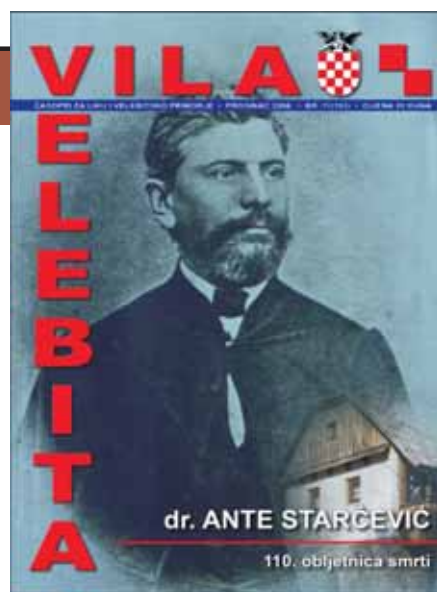
Karlobag - Kapucinski samostan

Udruga Ličana Vila Velebita posjetila je Kapucinski samostan u Karlobagu gdje je početkom 19. st. radio hrvatski jezikoslovac i pisac prve gramatike na hrvatskom jeziku Šime Starčević. Tim povodom Udruga je poslala pismo namjere i želje da se škola u Karlobagu nazove imenom Šime Sarčević.

Iz tiska izašao 11. broj (103) časopisa

PROSINAC, 2006.

08.12.2006.

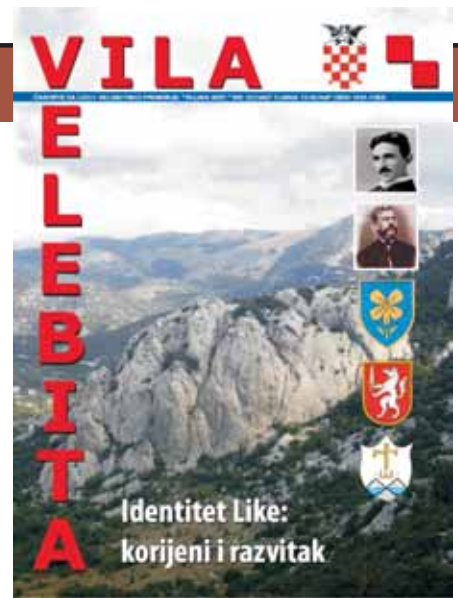
Hotel Sheraton - 12. tradicionalna Lička Večer

Udruga Vila Velebita organizirala je 12. tradicionalnu Ličku večer u hotelu Sheraton. 420 gostiju zajedno s članovima Hrvatske Vlade na čelu sa dr. Ivom Sanaderom veselila se do dugo u noć.

Iz tiska izašao 12. broj (104) časopisa

RUJAN, 2007.

02.10.2007.

Karlobag -Odbor za izgradnju spomenika Šimi Starčeviću

Udruga Ličana "Vila Velebita" na svome sastanku od 02.10.2007. godine donijela je odluku o formiranju Odbora za izgradnju spomenika Šimi Starčeviću u Karlobagu. Natječaj za izgradnju spomenika objavljen je u "Vili Velebita" broj 12 na stranici 65. U Odbor su izabrani i prihvatili su rad u njemu sljedeći uglednici i prijatelji "Vile Velebita":

Branko Jažić - Karlobag, Josip Bošnjak - Zagreb, Martin Pastuović - Zagreb, Tomislav Zorić - Zagreb, Andrija Fiamengo - Zagreb, Stjepan Bergovec - Karlobag, Mile Vranić - Zagreb, Željko Holjevac - Zagreb, Luka Matanić - Rijeka, Mile Borčić - Zagreb, Ivan Bošnjak - Zagreb, Božan Šutalo - Zagreb, Ivan Došen - Rijeka, Luka Maršić - Zagreb, Zorislav Lukić - Zagreb, Manja Kovačević - Gospić, Milan Vrkljan - Zagreb, Željko Radošević - Zagreb, Ivica Francetić - Zagreb, Ivan Krpan - Zagreb, Josip Milinković - Zagreb, Stjepan Bičan - Zagreb, Tomislav Crnić - Zagreb, Nikola Jurković - Zagreb, Damir Miškulin - Zagreb, Nikola Kostelac - Zagreb, Predrag Čudina - Zagreb, Josip Zdunić - Zagreb, Ante Bežen - Zagreb, Tihomir Marjanović - Zagreb, Petar Rajković - Zagreb, Katarina Kolaković - Zagreb, Petar Dolić - Zagreb, Vlado Marić - Zagreb, Ivan Šimunić - Zagreb, Zlatimir Bačić - Zagreb.

06.10.2007.

Gospić - Izložba "Jesen u Lici"

Članovi Udruge posjetili su izložbu "Jesen u Lici". Tim povodom obišli su mjesto pogibije zagrebačkog dragovoljca Dubravka Šake na ličkom ratištu. Na večer bili smo gosti u poznatom ličkom restoranu "Albatros" u Perušiću.

Iz tiska izašao 13. broj (105) časopisa

PROSINAC, 2007.

26.10.2007.

Karlobag - Odbor za izbor idejnog rješenja spomenika Š. Starčevića

U Karlobagu se sastao Odbor za izbor idejnog rješenja spomenika Šimi Starčeviću u Karlobagu. Domaćin nam je bio fra Stjepan Bergovec. Nakon pregleda pristiglih ponuda jednoglasno je izabrano idejno rješenje kipara Ivana Golca iz Gospića.

14.12.2007.

Zagreb - Odluka o uređenju trga ispred Crkve sv. Karla Boromejskog

Nakon uspješno organizirane i provedene donatorske večere u Zagrebu, donesena je odluka da se prikupljenim sredstvima proširi projekt i uredi trg na kome će biti postavljen spomenik Šimi Starčeviću. Arhitekt Ante Pađen dobio je projektni zadatak da osmisli uređenje trga ispred Crkve sv. Karla Boromejskog. Nakon uvida u projekt od strane fra Stjepana Bergovca i članova Odbora projekt je prihvaćen.

Novi broj 14 (106) veljača, 2008. Upravo čitate!

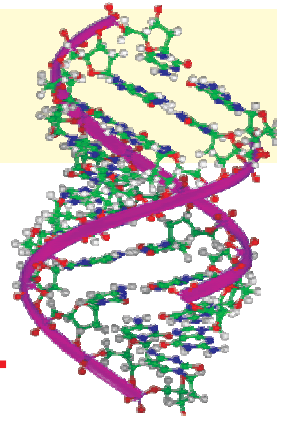
V

Oprostite,
gospodine doktore ...!

Naši geni

Za Vilu piše: dr. Darko Katalinić

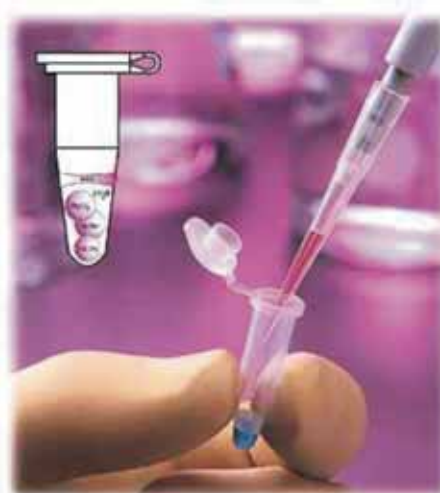

Sigurno ste si, bezbroj puta postavili pitanje, zašto neki ljudi žive jako dugo, izgledaju mlađe nego što imaju godina ili rijetko oboljevaju, dok je kod nekih od vas situacija sasvim suprotna. Vi imate problema sa štitnjačom, srčani ste bolesnik kao i vaša pokojna mama ili imate šećernu bolest i visoki tlak koje se u vašoj obitelji javljaju već generacijama. Sve naše dobre i loše osobine, razlike i sličnosti, određene su genima, odsječcima molekule deoksiribonukleinske kiseline (DNA) koja je proučena po prvi puta 50-tih godina prošlog stoljeća a nalazi se u svakoj stanici našeg organizma. Taj genetski materijal dobili smo od naših roditelja, prenijet ćemo ga našim potomcima i on će nas, u interakciji s okolišem, određivati cijeli nas životni vijek. Ideja da se u genima skriva šifra razvoja bolesti, začeta je u trenutku postavljanja temelja suvremene medicinske genetike. Ona je prihvatila izazov da odgovori na tisuće pitanja pred kojima se našla dotadašnja medicinska znanost, a na koja nitko nije mogao dati odgovor. Danas je prožela svaku granu medicine te je priskrbila prodoran uvid u uobičajene bolesti. Priznati svjetski genetičar Viktor McKusik rekao je jednom da je „genetika u medicini ono što je atomska teorija u znanosti fizike“. To dovoljno dočarava važnost medicinske genetike u sklopu suvremene medicinske znanosti. Pronalaskom metoda kojima se geni mogu izdvojiti iz molekule DNA, proučavati, umnožavati ili čak prebacivati iz jedne stanice u stanicu, dobiveni su

revolucionarni rezultati u smislu rane dijagnoze i terapije različitih bolesti. Do danas su znanstvenici otkrili oko 1000 gena koji su direktno povezani s različitim bolestima a svaki dan se otkrivaju novi. Nažalost, iako se na

tome intenzivno radi, još ne postoji adekvatan način kojim bi se „bolesni“ gen izrezao iz stanice i zamijenio zdravim, ali učinjen je ogromni napredak na otkrivanju gena koji su važan pokazatelj da bi neka osoba u svom životu mogla oboljeti od određene bolesti ili da od nje već boluje. Tako danas sa sigurnošću možemo ispitati da li netko nosi gen za razvoj neuroloških bolesti kao što su Alzheimerova i Huntingtonova, postoji li predispozicija za nastanak šećerne bolesti u mladosti, raka debelog crijeva, raka štitnjače i raka dojke, možemo otkriti još prije rođenja djeteta da li postoje genetske abnormalnosti kao što su mongoloidizam (Down sindrom), lako se može dijagnosticirati cistična fibroza, hemofilija (abnormalna sklonost krvarenju), obiteljska

sklonost povišenim masnoćama u krvi, Marfanov sindrom koji je usko povezan s bolešću srca i krvnih žila, nedostatak kožnog pigmenta (albinizam), nasljedno povišenje mokraćne kiseline u krvi (giht), nasljedne sklonosti za vensku trombozu.

Genetski testovi danas su postali nezamjenjivi u dijagnostici zaraznih bolesti kao što su AIDS i Hepatitis B i C, dokazivanju identiteta (očinstvo i posmrtna identifikacija), ginekološke infekcije sa papiloma virusima za koje je dokazano da izazivaju rak grlića maternice. Određivanje promjena gena (genskih mutacija) u potvrdi prirode i vrste tumora, danas se u svijetu, a i kod nas,

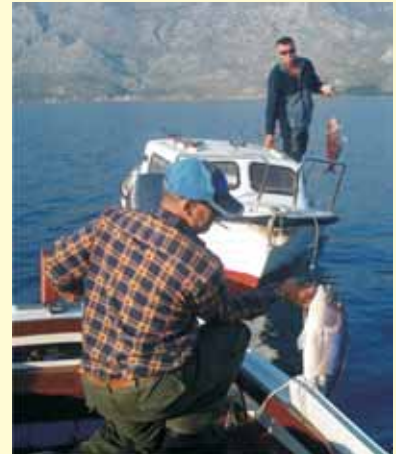
dodatno otvorilo nove horizonte u medicini i mogućnosti dodatne primjene gena u sve boljoj dijagnostici i terapiji bolesti.

V

Za Vilu piše: dr. Darko Katalinić

**bric
vijesti**

Ribari

U podvelebitskom kanalu ovu godinu obilježila su dva ribara. Gospićanin Milan Kosović i Karlovažanin Ivan Butković ove godine ulovili su najvećeg i najtežeg zubatca. Tog dana ulovljen je zubatac težak 9 kg. Nakon uspješnog lova "zubonja" je završio na ovalu restorana Velinac u Karlobagu.

Krešimir Krpan

Danas smo svjedoci da mnogi Zagrepčani, ličkog podrijetla, nastavljaju put svojih očeva i također su briljantni studenti i mladi ljudi. Poznata je jedna anegdota s profesorom matematike na elektrotehničkom fakultetu. Kad je došao na prvi sat pozvao je sve studente iz gospičke gimnazije da se ustanu. Nakon što se ustao priličan broj studenata stari profesor je preko spuštenih naočala rekao: "Za Vas sam siguran da će te završiti elektrotehniku a vi ostali samo ako budete krvavo radili". Naravno, pričaju nam svjedoci tog vremena ponos je bio do neba. To je generacija studenata iz Gospića prezimenom Župan, Krpan, Radošević, Popović, Milinković... Vila Velebita razgovarala je s 25-o godišnjim dipl. ing. elektrotehnike (FER), Krešimirom Krpanom.

Vila: Vi ste nakon završenog studija FER-a dobili posao u multinacionalnoj kompaniji ovdje u Zagrebu?

Krpan: Radim kao voditelj projekta izrade energetske rješenja za telekomunikacije za švedskog operatera, uz aktivno sudjelovanje na drugim međunarodnim projektima.

Vila: gdje ste rođeni?

Krpan: rođen sam 24. travnja 1983. godine u Zagrebu.

Vila: Mjesto rođenja je Zagreb. Što Vas veže za Liku?

Krpan: Moja obitelj, otac Josip, dipl. ing. strojarstva, rođen je i odrastao u Gospiću, u Pazariškoj ulici. Nakon završenog studija u Zagrebu ostao je tu živjeti. Majka Ljiljana, diplomirani je ing. biologije. Dida Frane rodio se u Svetom Roku a živio u Gospiću, u Pazariškoj ulici,

bio je ugledni Gospički obrtnik

Vila: Imate li brata ili sestru?

Krpan: brat Hrvoje, student je četvrte godine Fakulteta strojarstva i brodogradnje u Zagrebu

Vila: Gdje ste završili srednju školu?

Krpan: Nakon završene osnovne škole upisujem V. prirodoslovno-matematičku gimnaziju u Zagrebu. Maturirao sam 2001. s izvrsnim uspjehom.

Vila: I upisali FER?

Krpan: Nakon mature upisujem Fakultet elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu kao redovni student. Nakon osnovnog dijela studija, kao smjer studiranja odabrao sam elektroenergetiku. Diplomski rad pod nazivom "Višeagentski sustavi u simulaciji tržišta električne energije" uspješno sam obranio 12. svibnja 2006. i diplomirao s izvrsnim

uspjehom.

Vila: Kažu nam Vaše kolege da ste već tijekom studija pokazivali veliku ambiciju?

Krpan: Za vrijeme dodiplomskog studija na FER-u, pod okriljem portala Moja energija, vodio sam projekt obilježavanja dana zaštite okoliša 2005. u okviru kojeg je održano javno predavanje i objavljena serija članaka s ciljem promocije energetske učinkovitosti

Vila: Nakon diplome na FER-u je li bilo teško naći posao?

Krpan: Ne, ni malo. Ja sam se odmah zaposlio. Nakon završetka studija, od 01. lipnja 2006. zaposlio sam se u tvrtci Emerson Network Power d.o.o., dijelu američke korporacije Emerson, kao stručnjak za tehnička rješenja. Radim kao voditelj projekta izrade energetske rješenja za telekomunikacije za švedskog operatera, uz aktivno sudjelovanje na drugim međunarodnim projektima.

Vila: To je velika multinacionalna, moćna, kompanija. Kako je raditi za takvu kompaniju?

Krpan: jednostavno rečeno čovjek se osjeća potrebnim. Imate osjećaj da vas trebaju, poštivaju i naravno adekvatno plaćaju.

Vila: u poslu služite se pored hrvatskog i engleskim?

Krpan: Aktivno govorim i pišem engleski, njemački i talijanski jezik

Vila: koliko vremena imate pored posla?

Krpan: Paralelno s poslom, u jesen 2006. upisao sam poslijediplomski doktorski studij na Fakultetu elektrotehnike i računarstva iz područja elektroenergetike. U okviru

blic
vijesti

doktorskog studija moja su istraživanja vezana uz tržište električne energije, te sudjelujem u više projekata na FER-u.

Vila : Imate li slobodnog vremena ?

Krpan: Član sam studentskih udruga IEEE i E-student. U slobodno vrijeme bavim se podvodnim ribolovom, igram tenis, squash, nogomet i košarku.

Vila : Kažu nam Vaši prijatelji da ste u društvu pravi veseljak. Volite pjevati ?

Krpan: Volim se družiti s svojom generacijom, volim zapjevati. Ličani koji su se iselili iz Like u Zagreb imaju dobar sluh. Valjda su to pobrali putem za Zagreb, ha, ha. Završio sam glazbenu školu Vatroslav Lisinski, instrument klasična gitara.

V

Za Vilu piše: Milan Vrkljan

Gospić

Nakon što je u Domovinskom ratu grad Gospić teško stradao kada je oštećeno i porušeno preko 50% stambenih objekata, zadnjih godina započela je ubrzana obnova.

U centru grada može se naći svega par stambenih zgrada koje čekaju obnovu. Na mjestima porušenih iznikle su prekrasne nove četverokatnice. Građani Gospića, međutim, posebno su ponosni na obnovljene i uređene gradske parkove.

Mnogi posjetitelji grada ne štede riječi pohvale i često se može čuti da je grad Gospić izrastao u najljepše kontinentalne gradove u Republici Hrvatskoj.

mladu medvjedicu Uprava šuma BIH početkom svibnja 2002. poklanja Utočištu. Nazvali su ju Janko, ne znajući da je ženka. U Kuterevu dobiva novo odgovarajuće ime: Janja (Agneza) Zora. Odlično se snalazi u novim okolnostima i bez problema dijeli najveći 'stambeni prostor', treću ogradu, s Mrnjom.

Svoje će mjesto u Utočištu naći nakon svega godinu dana i Ljubo Lik, medo koga su u Ostrovici kod Ličkog Osika psi lualice satjerali na stablo u dvorištu Ljubomira Labinjanina. Bilo je to u svibnju 2003. Iste godine u lipnju uhvaćen je 3-godišnji Zdravi Gor u dvorištu vikendice Zdravka Milera u Sungerskom Bukovcu. Tamo je redovno tjednima dolazio 'namečivši' se na hranu koju su mu

Selo medvjeda i ljudi

Udruga građana 'Velebitska udruga Kuterevo' (VUK) vezana je danas prvenstveno uz upravljanje Utočištem za mlade medvjede u Kuterevu. Utočište koje brine za medvjeđu siročad prvo je takve vrste, i zasada jedino, u svijetu. Taj originalni hrvatski izum, čiji je nastanak iniciran 2000. godine, po svome jedinstvenom predznaku posve je humani 'proizvod'. Ima sličnih utočišta u svijetu nekoliko, ali nisu za mladu siročad, već za odrasle medvjede. Zahvaljujući tome, o Kuterevu se glas proćuo preko svih šest kontinenata.

Lijepo zamišljen projekt dobit će konkretizaciju u proljeće 2002. godine dolaskom prvog stanovnika u Utočište, malog mede koga je u šipražju potoka Vitunjčica kod Ogulina pronašao mladi pastir. Ogulinska lovačka udruga proslijedit će medvjedića u kuterevsko Utočište koje time počinje uistinu 'raditi', premda još nema nikakve infrastrukture i ograda. Medo je već od milja prozvan Mrnjo zbog neobične navike, specifičnog glasanja sličnog mrmljanju, koja ga ni u starijoj dobi nije napustila, a

školarci su, valjda inspirirani Nazorom, predložili i da se doda prezime Brundo. Ganutljiva je bila skrb kojom su Mrnju obasuli sa svih strana, a on ju je izgleda rado i prostodušno prihvaćao osjećajući se 'kod kuće'. Taj će medvjedić uskoro postati medijska zvijezda, zajedno sa svojim udomiteljima, cijelim Kuterevom. Hrvatska televizija odmah će snimiti dokumentarni film, a tisak će se naprosto natjecati tko će objaviti dirljiviju priču.

Nakon svega dva tjedna poslije Mrnje u Utočište je stigla mala medvjedica koju su mještani Lukovdola prije toga držali u kavezu u staji. Dobila je ime Luka (po Lukovdolu) Gora (po Gorskom kotaru), a reagirala je posve drugačije od Mrnje. Nije prihvaćala ni Mrnjino društvo, a kamoli čovječje, pa je prema savjetu stručnjaka puštena na slobodu, u goru iznad Kutereva. U kasno ljeto te 2002. godine izgubit će joj se svaki trag na Velebitu, no nema naznaka ni o njenu stradavanju.

Ipak, bilo je suđeno da Mrnjo uskoro dobije družicu. Nakon što je mjesecima bila zatočena u hali jedne ratom razrušene tvornice u Glamoču,

ljudi davali. Opet uz pomoć Đure Hubera i u dogovoru s lovcima Uprave šuma Delnice, medo je prebačen u Kuterevo. Medvjedi Ljubo i Zdravko postaju veliki prijatelji, do danas nerazdvojni u igri dijeleći zajedničku ogradu.

Zanimljiva je i sudbina još dva medvjedića, brata i seke, koji su dospjeli u Utočište, no njihova priča, na žalost, nema sretan završetak. U veljači 2004. prilikom lova na veprove na brdu Marasovača iznad Bilopolja, senjski lovci uznemirili su zablježenu majku-medvjedicu. U takvoj opasnosti lovac Adam Rukavina ubio ju je lovačkom puškom, a mladunčad je odnio kući. Nakon dva tjedna, Mara Buna i Ado Bunj, bunjevački medvjedići, dopremljeni su u Kuterevo. Bajka nije dugo potrajala, jer je 4-mjesečni Ado uginuo, i to od jake infekcije probavnog trakta. Stres koji je doživio naglim i preranim odvajanjem od majke hraniteljice učinio je svoje. Bila je to prva tragedija u Utočištu i velika žalost u mjestu. Nakon obdukcije na zagrebačkom Zavodu za biologiju, Ado je dostojno zakopan na Kopija, ►►

tromeđi Kutereva, Krasna i Kosinja. Sestrica Mara sprijateljila se s psom mješancom, a 2005. godine i ona je prebačena u srednju ogradu kod Ljube i Zdravog. Međutim, zbog neotpornosti stečene u prvim mjesecima života i ona će, na veliku žalost, podleći infekciji. Do danas slični slučajevi pronalaženja bespomoćne siročadi nisu se više ponavljali.

Tijekom prve tri godine djelovanja Utočišta bilo je najvažnije medvjedima pružiti odgovarajuću skrb, a to je podrazumijevalo prije svega adekvatan smještaj, pa su velikim zalaganjem mještana i samoga Crnkovića ručno podignute tri tzv. ograde. Nije bilo ni lako ni jednostavno kako to danas može izgledati. Sličnog Utočišta nema, pa je to bila zapravo jedna velika škola u kojoj se učilo i smišljalo od početka. Tijekom rujna 2002. prva oграда na rubu sela puštena je u »pogon« postavši dom Mrnji i Janji. Godine 2003. radi se druga oграда i u njoj se smještaju mladunci iz nadošlog naraštaja, Ljubo Lik i Zdravko Gor. Na drugoj lokaciji tijekom 2004. gradi se 'baby centar' - manja oграда sa zatvorenim posebnim prosto-rom koja će ubuduće služiti kao prihvatilište za najmanje medvjediće od 2 do 6 mjeseci starosti. Unutar dviju većih ogra-da postavljena su i dodatna debla za igru medvjeda, a 2005. izgrađene i kamenice – bazeni s protočnom vodom. Za posjetitelje je tek naknadno uređena prikladna šetnica i info suvenirnica.

Osim samih mještana, postajali su s vremenom sve značajnija pogonska snaga Utočišta brojni volonteri. Do

danas je u Kuterevu održan niz volonterskih kampova u organizaciji Volonterskog centra Zagreb, a i dalje u Kuterevo mladi iz svih krajeva svijeta dolaze volontirati, izgrađivati i unaprjeđivati Utočište. Posve su se pak udomaćile Zagrepčanke Maja Burazer i Nikolina Kuharić koje imaju najduži volonterski staž, do danas vjerne idejama očuvanja tradicijske kulture i divljine koje su ih i privukle na Velebit.

Za posjetitelje je Utočište otvoreno od proljeća, točnije od Cvjetnice prije Uskrsa, pa sve do kasne jeseni. Tijekom proljeća i jeseni dolaze najviše planinari te školarci i ljubitelji prirode u okviru organiziranih skupnih izleta. Ljeti Utočište obilaze turisti iz Hrvatske i inozemstva. Najveća je gužva za Velu Gospu, kada navraća dio hodočasnika iz obližnjega Krasna. Već prve godine 2002. Kuterevo je

dolaskom posjetitelja, volontera i medijskih djelatnika selo izloženo novim društvenim komunikacijama, druženjima i susretima koji za njegove stanovnike mogu biti obogaćenje načina života, a katkad i određeni stres. No, Kuterevo u skladu s proklamiranim idealima održiva razvoja nije promijenilo ritam života, uspješno se odupirući komercijalizaciji bilo kakve vrste. Postalo je brand-pojam za ekološki angažman s pozitivnim predznakom, prava mala institucija u zaštiti prirode poznata u Hrvatskoj.

Neki će danas reći i da je cijela priča pomalo nevjerojatna. Tko je mogao prije nekoliko godina očekivati da će projekt bez posebnih pretenzija za uspješnošću ili slavom uspjeti u tolikoj mjeri, ostvariti sklad težnji obična čovjeka i znanstvenika, zbrinuti medvjediće siročiće, ali i voditi stalnu brigu o volonterima,

posjetilo 5 tisuća ljudi, a svake sljedeće godine broj se povećao, da bi zadnjih godina narastao na 20 tisuća. Bez ulaganja u marketing, jer su simpatični medvjedi bili dovoljan razlog za povremena medijska 'opsjedanja' Utočišta, dogodilo se čudo kakvo priželjkuju mnoga mjesta perspektivna u turističkom smislu.

Tako je djelovanjem utočišta i

pomiriti interese za očuvanjem tradicijskog načina života i netaknute prirode sa suvremenim trendovima eko-turizma. Kuterevo je danas u pravom smislu utočište i medvjeda i ljudi, gdje su odmor i okrjepa velebitskom 'energijom' potpuni.

V

Za Vilu piše: Dražen Prša

Foto: Marin Smolčić

http://www.vila-velebita.hr/

Posjetite našu novu internet stranicu

Haslovnica O nama Vijesti Aktivnosti Kontakti Linkovi Časopis Učlanjenje

DOBRODOŠLI NA INTERNETSKJE STRANICE UDRUGE LIČANA "VILA VELEBITA"

ZAKUPITE OGLASNI PROSTOR JOS DANAS
U ČASOPISU "VILA VELEBITA"

Make your own banner at MyBannerMaker.com

Učlanjenje

Udruga Ličana VILA VELEBITA

PRISTUPNICA **za članstvo u Udruzi**

Poštovani budući članovi Udruge Ličana "Vila Velebita", ispunite pristupnicu i pošaljite je ovim putem. U nadračenoj enu dobit ćete na svoj E-mail koji ste naveli, podatke za uplatu godišnje članarine, kao i popunetu pristupnicu u pdf formatu. Isprintajte ju, potpišite i pošaljite na dole navedenu tar.

Telefon: 00 385 1 462288 (9-24)

Molim unesite Vaše podatke (polja pod upozorenjem moraju se popuniti)

IME I PREZIME JMBG

DATUM ROĐENJA Mjesto rođenja

ZANIMANJE Adresa stanovanja

TELEFON ZA KONTAKT E-MAIL ADRESA

NAPOMENE

Powered By Shima Home Studio

TOČNO VRIJEME
08:17:52

- GLAVNI IZBORNİK
- || Naslovnica
 - || O nama
 - || Vijesti
 - || Aktivnosti
 - || Kontakti
 - || Linkovi
 - || Časopis
 - || Video
 - || Učlanjenje
 - || Brzi pristup sadržajima
 - || Službeni ulaz za Upravu
 - || Web administrator

BROJ POSJETITELJA

001905

Danas	66
Jučer	90
Ovaj tjedan	348
Ovaj mjesec	1409

Visitors Counter 1.0.2

TKO JE ONLINE
Gostiju online: 3

PRIJAVA
Registrirajte se besplatno, i imat će te dodatni izbor opcija.

Korisničko ime

Šifra

Zapamti Me

Zaboravili ste šifru?
Ako još nemate Korisnički račun, možete ga kreirati [ovdje](#).

- Čitajte o aktualnim događanjima u Lici i Hrvatskoj
- Saznajte sve o Udruzi Ličana Vila Velebita
- Uživajte u fotografijama i videu vezano za aktivnosti Udruge
- Propustili ste kupiti neki broj časopisa? - imate ga na stranici!
- Registrirajte se ON-LINE i postanite član Udruge
- Sudjelujte u anketama
- Pogledajte aktualni tečaj kune i koristite kalkulator za konverziju
- ... itd,... itd

RADIO

CIBONA

93,6 i 104,5 MHz

15
godina

ISSN 1331 - 7059

9 771331 705001

www.radio-cibona.hr